

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου - Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων
Πανεπιστήμιο Πειραιώς – Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης – Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

Διδρυματικό Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»

Στατιστική προσέγγιση της πιστοποίησης αναπηρίας
από το ΚΕ.Π.Α. στην Ελλάδα

Χριστίνα Βορδώνη

Κόρινθος, Νοέμβριος 2023

University of Peloponnese – Department of Political and International Relations

University of Piraeus – Department of Business Administration Democritus

University of Thrace – Department of Economics

**Institutional Interdepartmental Master Program in
“Local and Regional Government and Development”**

**Statistical approach to disability certification from
the Disability Certification Centre (KE.P.A) in Greece**

Christina Vordoni

Corinth, November 2023

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Με την παρούσα δήλωση:

1. Δηλώνω ρητά και ανεπιφύλακτα ότι η διπλωματική εργασία που σας καταθέτω αποτελεί προϊόν δικής μου πνευματικής προσπάθειας, δεν παραβιάζει τα δικαιώματα τρίτων μερών και ακολουθεί τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα επιστημονικής συγγραφής, τηρώντας πιστά την ακαδημαϊκή δεοντολογία.
2. Οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν αποκλειστικά ευθύνη της συγγραφέως και ο επιβλέπων, οι εξεταστές, το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου δεν υιοθετούν κατ' ανάγκη τις εκφραζόμενες απόψεις ούτε φέρουν οποιαδήποτε ευθύνη για τυχόν λάθη και παραλείψεις

Η δηλούσα

Χριστίνα Βορδώνη

Στα παιδιά μου, Μάνο και Φωτεινή,
που είναι η έμπνευσή μου για ό,τι κάνω στη ζωή μου

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής διπλωματικής μου εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα Καθηγητή μου κ. Πέτρο Μαραβελάκη, για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε από την πρώτη στιγμή, αλλά και για την καθοδήγησή του κατά τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου και κυρίως τον σύζυγό μου Σπύρο για τη στήριξη, την υπομονή και τη συμπαράστασή τους σε κάθε προσπάθειά μου για την επίτευξη των στόχων μου, αλλά και καθ' όλο το διάστημα που απαιτήθηκε για την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας.

Τέλος, δεν θα μπορούσα να μην αναφερθώ και να μην ευχαριστήσω τον Διευθυντή μου κ. Δημήτρη Βασιλόπουλο, ο οποίος με στήριξε και με ενθάρρυνε σε όλη την πορεία των μεταπτυχιακών μου σπουδών.

Στατιστική προσέγγιση της πιστοποίησης αναπηρίας από το ΚΕ.Π.Α. στην Ελλάδα

Σημαντικοί όροι: ΚΕ.Π.Α., άτομο με αναπηρία, κράτος, φύλο, ηλικία, περιφέρεια, κοινωνική πολιτική, εκπαίδευση, επαγγελματική αποκατάσταση.

Περίληψη

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να εξετάσει την κοινωνική ομάδα των ατόμων με πιστοποιημένη αναπηρία από το Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.), η οποία πρέπει να περιλαμβάνεται στον σχεδιασμό δράσεων της πολιτείας σε όλα τα επίπεδα, ήτοι κεντρική διοίκηση, αποκεντρωμένη Διοίκηση και φορείς.

Στο πλαίσιο αυτό θα αναλυθεί η έννοια της αναπηρίας. Επίσης, θα αναλυθεί η κοινωνική πολιτική που ασκείται από το κράτος και το σχετικό θεσμικό πλαίσιο σχετικά με τις πολιτικές για την εκπαίδευση και την επαγγελματική τους αποκατάσταση, καθώς αποτελούν την πεμπτούσια της κοινωνικής πολιτικής. Επιπλέον, θα πραγματοποιηθεί στατιστική προσέγγιση της πιστοποιημένης αναπηρίας από το Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) στην Ελλάδα για τα έτη 2019 έως 2021, σύμφωνα με τα στοιχεία του Ηλεκτρονικού Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-ΕΦΚΑ). Τα στοιχεία αυτά θα παρουσιαστούν σε πίνακες και διαγράμματα ανά περιφέρεια, φύλο και ηλικία κατ' έτος.

Μέσα από την ανάλυση των δεδομένων σε συνδυασμό με τα επίσημα απογραφικά στοιχεία του πληθυσμού του έτους 2011 ανά περιφέρεια θα εξαχθούν συγκεκριμένα συμπεράσματα. Σκοπός αυτών είναι να συμβάλουν στην ιεράρχηση πολιτικών σχεδιασμών για την υλοποίηση δράσεων σχετικών με την επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση των ατόμων με αναπηρία μέσω των οποίων θα επιτευχθεί η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους στο πλαίσιο σύγχρονων δομών και αντίληψης.

Statistical approach to disability certification by the Disability Certification Center (KE.P.A) in Greece

Keywords: KE.P.A Centre, persons with disability, state, gender, age, prefecture, social policy, education, vocational rehabilitation.

Abstract

The objective of the current study is to examine the social group of persons with disabilities who have received a disability certificate from Centre of Certifying Invalidity (KE.P.A) that should be in the state's action plan at all levels, namely central state administration, decentralised administration authorities, and legal bodies.

On that account, the study seeks to analyse the notion of disability. Also, it will examine the social policies for education and vocational rehabilitation applied by the Greek state and the legal framework. What is more, a statistical approach of the number of individuals with disabilities certified by KEPA Centre in Greece for the years 2019 to 2021 will be employed, according to data acquired by the e-National Social Security Fund (e-EFKA). The data obtained, will be presented in tables and graphs per prefecture, sex, and age per year.

Finally, conclusions will be drawn by analysing the collected data in accordance with the results of the population census of 2011 per prefecture. The primary goal is the prioritisation of political designs in order to meet the needs of individuals with disabilities for vocational training and rehabilitation, leading to better living conditions.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	i
Abstract.....	ii
Περιεχόμενα	iii
Κατάλογος Πινάκων.....	v
Κατάλογος Διαγραμμάτων.....	viii
Κεφάλαιο 1^ο: Εισαγωγή	1
Κεφάλαιο 2^ο: Αναπηρία και κράτος.....	3
2.1 Η αναπηρία	3
2.2 Κράτος και άτομα με αναπηρία	4
2.2.1 Θεσμικό πλαίσιο και δράσεις κοινωνικής ένταξης	4
2.2.2 Εκπαίδευση	5
2.2.3 Εργασία και άτομα με αναπηρία	8
Κεφάλαιο 3^ο: Σκοπός και μεθοδολογία έρευνας	11
3.1 Ερευνητικά ερωτήματα.....	11
3.2 Μεθοδολογία της έρευνας και συλλογή δείγματος	11
3.3 Ερευνητικά και στατιστικά στοιχεία	13
Κεφάλαιο 4^ο: Στατιστική ανάλυση	18
4.1 Περιγραφική στατιστική.....	18
4.2 Ομαδοποίηση δεδομένων	19
4.2.1 Ομαδοποίηση βάσει φύλου για όλη την επικράτεια.....	20
4.2.2 Ομαδοποίηση βάσει της ηλικίας για όλη την επικράτεια.....	22
4.2.3 Ομαδοποίηση βάσει ηλικίας και φύλου στην επικράτεια	28
4.2.4 Ομαδοποίηση βάσει φύλου για κάθε περιφέρεια	34
4.2.5 Ομαδοποίηση βάσει της ηλικίας για κάθε περιφέρεια	37
4.2.6 Ομαδοποίηση βάσει ηλικίας και φύλου για κάθε περιφέρεια	58
Κεφάλαιο 5^ο: Συμπεράσματα	60
Παράρτημα Α.....	63

Παράρτημα Β.....	73
Βιβλιογραφία.....	74

Κατάλογος Πινάκων

Κεφάλαιο 3^ο

Πίνακας 3-1 Σύνολο υποβαλλόμενων αιτήσεων στο ΚΕ.Π.Α. ανά έτος.....	13
Πίνακας 3-2 Πληθυσμός Ελλάδας βάσει της απογραφής του 2011.....	14
Πίνακας 3-3 Σύνολο αιτήσεων ανά περιφέρεια έτους 2019.....	15
Πίνακας 3-4 Σύνολο αιτήσεων ανά περιφέρεια έτους 2020.....	15
Πίνακας 3-5 Σύνολο αιτήσεων ανά περιφέρεια έτους 2021.....	16
Πίνακας 3-6 Σύνολο αιτήσεων πολιτών με ποσοστό αναπηρίας ≥ 50 ανά έτος.....	16

Κεφάλαιο 4^ο

Πίνακας 4-1 Πολίτες με αναπηρία ανά φύλο και έτος.....	21
Πίνακας 4-2 Μεταβολή (%) ποσοστού πολιτών με αναπηρία.....	22
Πίνακας 4-3 Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των πολιτών με αναπηρία.....	23
Πίνακας 4-4 Μεταβολές (%) ποσοστού ατόμων με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα.....	23
Πίνακας 4-5 Στοιχεία απογραφής ανά ηλικιακή ομάδα.....	25
Πίνακας 4-6 Πολίτες με αναπηρία επί του συνολικού πληθυσμού.....	26
Πίνακας 4-7 Πολίτες με αναπηρία επί του πληθυσμού της ηλικιακής ομάδας.....	27
Πίνακας 4-8 Ποσοστά αντρών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και έτος.....	28
Πίνακας 4-9 Μεταβολές (%) ποσοστών αντρών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και έτος....	29
Πίνακας 4-10 Ποσοστά γυναικών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και έτος.....	30
Πίνακας 4-11 Μεταβολές (%) ποσοστών γυναικών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και έτος	31

<i>Πίνακας 4-12 Πολίτες με αναπηρία επί του πληθυσμού του φύλου και της ηλικιακής ομάδας .</i>	<i>33</i>
<i>Πίνακας 4-13 Ποσοστό πολιτών με αναπηρία ανά φύλο και περιφέρεια επί του συνόλου των πολιτών με αναπηρία ανά έτος.....</i>	<i>34</i>
<i>Πίνακας 4-14 Μεταβολές (%) των ποσοστών των αντρών με αναπηρία ανά περιφέρεια επί του συνόλου των ατόμων με αναπηρία.....</i>	<i>35</i>
<i>Πίνακας 4-15 Μεταβολές (%) των ποσοστών των γυναικών με αναπηρία ανά περιφέρεια επί του συνόλου των ατόμων με αναπηρία.....</i>	<i>36</i>
<i>Πίνακας 4-16 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>38</i>
<i>Πίνακας 4-17 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Αττικής ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>40</i>
<i>Πίνακας 4-18 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>41</i>
<i>Πίνακας 4-19 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά ηλικιακή ομάδα</i>	<i>43</i>
<i>Πίνακας 4-20 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>44</i>
<i>Πίνακας 4-21 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Ηπείρου ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>46</i>
<i>Πίνακας 4-22 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Θεσσαλίας ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>48</i>
<i>Πίνακας 4-23 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>49</i>
<i>Πίνακας 4-24 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>51</i>

<i>Πίνακας 4-25 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Κρήτης ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>53</i>
<i>Πίνακας 4-26 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>54</i>
<i>Πίνακας 4-27 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Πελοποννήσου ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>56</i>
<i>Πίνακας 4-28 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά ηλικιακή ομάδα</i>	<i>57</i>

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Κεφάλαιο 3^ο

Διάγραμμα 3-1 Συγκριτική απεικόνιση υποβαλλόμενων αιτήσεων στο ΚΕ.Π.Α..... 14

Κεφάλαιο 4^ο

Διάγραμμα 4-1 Διαγραμματική απεικόνιση πολιτών με αναπηρία ανά φύλο και έτος..... 21

Διάγραμμα 4-2 Συγκριτική διαγραμματική απεικόνιση αντρών και γυναικών με αναπηρία..... 21

Διάγραμμα 4-3 Μεταβολή (%) ποσοστού πολιτών με αναπηρία 22

Διάγραμμα 4-4 Συγκριτικό διάγραμμα τριετίας με τους πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα..... 23

Διάγραμμα 4-5 Μεταβολές (%) ποσοστού ατόμων με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα 24

Διάγραμμα 4-6 Συγκριτικό διάγραμμα πολιτών με αναπηρία και πληθυσμού ανά ηλικιακή ομάδα..... 25

Διάγραμμα 4-7 Πολίτες με αναπηρία επί του συνολικού πληθυσμού..... 26

Διάγραμμα 4-8 Πολίτες με αναπηρία επί του πληθυσμού της ηλικιακής ομάδας..... 27

Διάγραμμα 4-9 Ποσοστά αντρών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και έτος..... 28

Διάγραμμα 4-10 Μεταβολές (%) ποσοστών αντρών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και έτος
..... 29

Διάγραμμα 4-11 Ποσοστά γυναικών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και έτος..... 30

Διάγραμμα 4-12 Μεταβολές (%) ποσοστών γυναικών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και έτος
..... 31

Διάγραμμα 4-13 Σύγκριση ποσοστών φύλων ανά ηλικιακή ομάδα έτους 2019 επί πληθυσμού
πολιτών με αναπηρία 32

<i>Διάγραμμα 4-14 Σύγκριση ποσοστών φύλων ανά ηλικιακή ομάδα έτους 2020 επί πληθυσμού πολιτών με αναπηρία</i>	<i>32</i>
<i>Διάγραμμα 4-15 Σύγκριση ποσοστών φύλων ανά ηλικιακή ομάδα έτους 2021 επί πληθυσμού πολιτών με αναπηρία</i>	<i>32</i>
<i>Διάγραμμα 4-16 Πολίτες με αναπηρία επί του πληθυσμού του φύλου και της ηλικιακής ομάδας</i>	<i>33</i>
<i>Διάγραμμα 4-17 Άντρες με αναπηρία ανά περιφέρεια επί του συνόλου των ατόμων με αναπηρία</i>	<i>35</i>
<i>Διάγραμμα 4-18 Γυναίκες με αναπηρία ανά περιφέρεια επί του συνόλου των ατόμων με αναπηρία.....</i>	<i>36</i>
<i>Διάγραμμα 4-19 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.....</i>	<i>37</i>
<i>Διάγραμμα 4-20 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>38</i>
<i>Διάγραμμα 4-21 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Αττικής</i>	<i>39</i>
<i>Διάγραμμα 4-22 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Αττικής ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>40</i>
<i>Διάγραμμα 4-23 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου.....</i>	<i>41</i>
<i>Διάγραμμα 4-24 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>42</i>
<i>Διάγραμμα 4-25 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας</i>	<i>43</i>
<i>Διάγραμμα 4-26 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά ηλικιακή ομάδα</i>	<i>43</i>
<i>Διάγραμμα 4-27 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας</i>	<i>45</i>

<i>Διάγραμμα 4-28 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά ηλικιακή ομάδα</i>	<i>45</i>
<i>Διάγραμμα 4-29 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Ηπείρου.....</i>	<i>46</i>
<i>Διάγραμμα 4-30 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Ηπείρου ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>47</i>
<i>Διάγραμμα 4-31 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Θεσσαλίας</i>	<i>48</i>
<i>Διάγραμμα 4-32 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Θεσσαλίας ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>48</i>
<i>Διάγραμμα 4-33 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων ..</i>	<i>50</i>
<i>Διάγραμμα 4-34 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>50</i>
<i>Διάγραμμα 4-35 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας</i>	<i>51</i>
<i>Διάγραμμα 4-36 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>52</i>
<i>Διάγραμμα 4-37 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Κρήτης.....</i>	<i>53</i>
<i>Διάγραμμα 4-38 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Κρήτης ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>53</i>
<i>Διάγραμμα 4-39 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου .</i>	<i>54</i>
<i>Διάγραμμα 4-40 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου ανά ηλικιακή ομάδα.....</i>	<i>55</i>
<i>Διάγραμμα 4-41 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Πελοποννήσου..</i>	<i>56</i>
<i>Διάγραμμα 4-42 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Πελοποννήσου ανά ηλικιακή ομάδα</i>	<i>56</i>

Διάγραμμα 4-43 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας
..... 57

*Διάγραμμα 4-44 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Στερεάς
Ελλάδας ανά ηλικιακή ομάδα* 58

Κεφάλαιο 1^ο: Εισαγωγή

Το Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) ιδρύθηκε το 2011 με το ν. 3863/2010 (ΦΕΚ 115/τ. Α'/15.07.2010), και το βασικό έργο του είναι ο χαρακτηρισμός ή μη των πολιτών ως άτομα με αναπηρία μετά από την αξιολόγησή τους από τις υγειονομικές επιτροπές του. Επισημαίνεται ότι, οι πολίτες δύναται να υποβάλλουν αίτηση μόνο στην αρμόδια Γραμματεία ΚΕ.Π.Α. που εδρεύει στον τόπο κατοικίας τους.

Ως άτομα με αναπηρία χαρακτηρίζονται οι πολίτες που έχουν χρόνιες πνευματικές, σωματικές, αισθητηριακές και νοητικές βλάβες, οι οποίες δυσκολεύουν την καθημερινότητά τους, την προσβασιμότητά τους και τη συμμετοχή τους σε δράσεις του κοινωνικού συνόλου (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, χ.χ.). Προκειμένου ένας πολίτης να ενταχθεί στην ευαίσθητη κοινωνική ομάδα των ατόμων με αναπηρία, απαιτείται το συνολικό ποσοστό της αναπηρίας του, το οποίο προκύπτει από τα επιμέρους ποσοστά των παθήσεών του, με τη χρήση ενός μαθηματικού τύπου, να είναι ίσο ή μεγαλύτερο του 50%.

Συγκεκριμένα, τα κλιμάκια αναπηρίας (Εθνική Πύλη Αναπηρίας, χ.χ.) είναι τα εξής:

- Συνολικό ποσοστό αναπηρίας από 50% έως και 66,99%, όπου οι πολίτες έχουν μέτρια αναπηρία και κατατάσσονται στο κλιμάκιο I.
- Συνολικό ποσοστό αναπηρίας από 67% έως και 79,99%, όπου οι πολίτες έχουν σοβαρή αναπηρία και κατατάσσονται στο κλιμάκιο II.
- Συνολικό ποσοστό αναπηρίας από 80% έως και 100%, όπου οι πολίτες έχουν πολύ σοβαρή αναπηρία και κατατάσσονται στο κλιμάκιο III.

Οι πολίτες μετά την αξιολόγηση της αναπηρίας τους και εφόσον χαρακτηριστούν ως άτομα με αναπηρία δικαιούνται διάφορες κοινωνικές, οικονομικές και συνταξιοδοτικές παροχές. Κυρίως, όμως, ευελπιστούν ότι το κράτος ως «κράτος ευημερίας» θα επιτύχει την κάλυψη των βασικών κοινωνικών αναγκών τους, καθώς και τη διασφάλιση όσο το δυνατόν περισσότερης ευημερίας (Βενιέρης, 2015, σελ. 88). Οι βασικές ανάγκες, σύμφωνα με τους Doyal και Gough διακρίνονται σε δύο είδη, αυτές για την υγεία και αυτές για την επιβίωση και την αναπαραγωγή (Βενιέρης, 2015, σελ. 183).

Προς επίτευξη των στόχων της επιβίωσης και της ευημερίας όλων, που σχετίζονται με την εκπαίδευση και την εργασία, κάθε χώρα εφαρμόζει τη δική της κοινωνική πολιτική θεσμοθετώντας σχετικούς νόμους. Έτσι, όσον αφορά το δικαίωμα του κάθε πολίτη στην

εργασία, το οποίο είναι η πεμπουσία ενός κράτους κοινωνικής πρόνοιας (Βλαχόπουλος, 2017, σελ. 550), η ελληνική πολιτεία έχει νομοθετήσει με το άρθρο 22 του Συντάγματος την προστασία αυτής, καθώς και την υποχρέωση του κράτους για την εξασφάλισή της για το σύνολο των πολιτών του.

Δεδομένου ότι μέλη μιας κοινωνίας είναι και τα άτομα με οποιαδήποτε μορφή αναπηρίας, είτε ορατή είτε αόρατη, χρέος του κράτους είναι να διαμορφώνει και να διασφαλίζει τις συνθήκες εκείνες που θα τους παρέχουν το δικαίωμα στην εργασία. Μέσω της εργασίας τους, η οποία αποτελεί βασικό μέσο βιοπορισμού τους, επέρχεται η ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους και η ηθική εξύψωσή τους, καθώς νιώθουν ότι είναι ικανοί, χρήσιμοι και συνεισφέρουν στο σύνολο (Βλαχόπουλος, 2017, σελ. 545), με αποτέλεσμα την κοινωνικοποίησή τους.

Σύμφωνα με την τελευταία έκθεση του European Disability Forum (EDF), η Ελλάδα βρίσκεται στις χειρότερες θέσεις όσον αφορά την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία με ποσοστό 32,6% (EDF, 2023, σελ. 33), δηλαδή ο αριθμός των εργαζόμενων ατόμων με αναπηρία δεν φτάνει ούτε το 1/3 του συνόλου τους. Έτσι, προκειμένου το κράτος να ενισχύσει τις ευκαιρίες των συγκεκριμένων πολιτών του ως προς το δικαίωμα στην εργασία, στις δράσεις του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία ενέταξε τον 14^ο στόχο με τίτλο «*Εργασία και Απασχόληση για όλους*».

Ωστόσο, το δικαίωμα για εργασία έχει άμεση συνάρτηση με την επαγγελματική εκπαίδευση, η οποία εξασφαλίζεται από το Σύνταγμα και κατά την επικρατούσα άποψη παρέχεται από το κράτος (Βλαχόπουλος, 2016, σελ. 336). Άλλωστε, στη σύμβαση του Ο.Η.Ε. για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία γίνεται ρητή αναφορά για το δικαίωμα πρόσβασής τους σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης ή προσανατολισμού και επισημαίνεται η αναγκαιότητα για αύξηση της απασχόλησής τους, μέσω σχετικών δράσεων (Παπαβασιλείου, 2015, σελ. 3).

Ως εκ τούτου, η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στην εξαγωγή αποτελεσμάτων και συμπερασμάτων που σε συνδυασμό με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, βάσει του οποίου ακολουθείται η κοινωνική πολιτική της χώρας, θα συνδράμουν στον σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων σχετικά με την εκπαίδευση και την εργασία για τα άτομα με αναπηρία που κατοικούν στην Ελλάδα.

Κεφάλαιο 2^ο: Αναπηρία και κράτος

2.1 Η αναπηρία

Η αναπηρία είναι ένας όρος που ακόμα και στον 21^ο αιώνα μπερδεύει τους ανθρώπους, οι οποίοι πιστεύουν ότι ένα άτομο είναι ανάπηρο όταν βρίσκεται σε αναπηρικό αμαξίδιο και έχει σοβαρά κινητικά προβλήματα. Ως εκ τούτου και προς επίτευξη ενιαίας αντίληψης των όρων «ανάπηρος» και «αναπηρία», κρίνεται σκόπιμη η παράθεση των εννοιολογικών προσδιορισμών τους από επίσημους φορείς.

Σύμφωνα με το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο του Ο.Η.Ε. (1975), ως «ανάπηρος» χαρακτηρίζεται το άτομο που αδυνατεί να εξασφαλίσει χωρίς τη βοήθεια άλλου τις ανάγκες μιας φυσιολογικής ζωής ή μέρος αυτών εξαιτίας κάποιου διανοητικού ή σωματικού μειονεκτήματος, το οποίο υπήρξε εκ γενετής ή που προκλήθηκε εκ των υστέρων. Η μειονεξία του αυτή οδηγεί στην αδυναμία του να καλύψει ολικώς ή μερικώς τις καθημερινές του ανάγκες, ανεξάρτητα από τον χρόνο εμφάνισής της (Σταθόπουλος, 2005, σελ. 363).

Η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (W.H.O.) έχει δώσει έναν σύγχρονο ορισμό για την αναπηρία στον οποίο συμπεριέλαβε τα ιατρικά χαρακτηριστικά βάσει της διάγνωσης, αλλά και το περιβάλλον και τις κοινωνικές αντιλήψεις που αποτελούν είτε επιβαρυντικό είτε ευεργετικό παράγοντα (Παπακωνσταντίνου, 2019, σελ. 29). Στην κατάταξή της κάνει διάκριση μεταξύ της ανεπάρκειας (impairment), της μειονεξίας (handicap) και της ειδικής ανάγκης (disability), με την τελευταία έννοια να χρησιμοποιείται για να υποδηλώσει την ύπαρξη διανοητικής ή σωματικής απόκλισης από την «κανονική» ικανότητα των ατόμων (Σταθοπούλου, 2005, σελ. 363).

Η ελληνική νομοθεσία και συγκεκριμένα στο άρθρο 60 του μέρους Δ' του ν. 4487/2017 που έχει ως σκοπό την άρση των δυσκολιών που εμποδίζουν την ισότιμη συμμετοχή σε όλες τις εκφάνσεις της καθημερινής ζωής, έχει υιοθετήσει το κοινωνικό μοντέλο αναπηρίας. Σύμφωνα με το μοντέλο αυτό «Ως «Άτομα με Αναπηρίες (ΑμεΑ)» νοούνται τα άτομα με μακροχρόνιες σωματικές, ψυχικές, διανοητικές ή αισθητηριακές δυσχέρειες, οι οποίες σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια, ιδίως θεσμικά, περιβαλλοντικά ή εμπόδια κοινωνικής συμπεριφοράς, δύναται να παρεμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή των ατόμων αυτών στην κοινωνία σε ίση βάση με τους άλλους» (ΦΕΚ 116/τ. Α'/2017).

Το κοινωνικό μοντέλο ενισχύει το ρόλο των εξωτερικών παραγόντων, όπως το περιβάλλον και ο κοινωνικός περίγυρος, σε σχέση με την εμφάνιση ή διατήρηση της αναπηρίας έναντι των ιατρικών, προβάλλοντας έτσι τον κοινωνικό χαρακτήρα της αναπηρίας, έναντι του ατομικού. Μέσω της προσέγγισης αυτής αναδεικνύεται η αναγκαιότητα λήψης των απαραίτητων μέτρων από το κράτος για τη βελτίωση των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και πολιτισμικών συνθηκών προς εξάλειψη των ανισοτήτων και εξασφάλιση της ίσης συμμετοχής στην κοινωνική ζωή των ατόμων με αναπηρία.

Σκοπός, λοιπόν, κάθε ευνομούμενου κράτους, καθώς και του ελληνικού πρέπει να είναι η ανεξαρτησία των ατόμων με αναπηρία και η πλήρης ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία, μέσω της εφαρμογής όλων εκείνων των δράσεων που θα εξασφαλίσουν, μεταξύ άλλων και, την ισότητα ευκαιριών, η οποία συνεπάγεται ίδιες επαγγελματικές ευκαιρίες για όλους, μέσω της μείωσης των φυσικών εμποδίων και της υλοποίησης συνεχών δράσεων για καλυτέρευση των υπάρχοντων συνθηκών σε όλα τα πεδία της καθημερινότητας (Βενιέρης, 2015, σελ. 233).

2.2 Κράτος και άτομα με αναπηρία

2.2.1 Θεσμικό πλαίσιο και δράσεις κοινωνικής ένταξης

Το 2017, η Ελλάδα, σε μία προσπάθεια άμεσης κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρία και βελτίωσης της καθημερινότητάς τους, σε εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των συγκεκριμένων ατόμων και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα δικαιώματα τους επικαιροποίησε τις απαιτούμενες διατάξεις με τον ν. 4488/2017.

Ο συγκεκριμένος νόμος δεν έχει κάποια πρόβλεψη σχετικά με την επαγγελματική αποκατάσταση, αλλά οι διατάξεις του διαμορφώνουν συνθήκες εύκολης πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία στον εργασιακό χώρο. Επιπροσθέτως, προβλέπει αποκατάσταση της επικοινωνίας. Συγκεκριμένα, οι διατάξεις του καθορίζουν:

- Τις γενικές υποχρεώσεις προς εξασφάλιση της ισότιμης άσκησης των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία.
- Την ένταξη της διάστασης της αναπηρίας στις δημόσιες πολιτικές.
- Τον καθολικό σχεδιασμό διοικητικών προϊόντων, περιβαλλόντων και υπηρεσιών.
- Τον τρόπο εξασφάλισης της πρόσβασης στο φυσικό, δομημένο και ηλεκτρονικό περιβάλλον.

- Τον τρόπο επικοινωνίας των ατόμων με αναπηρία με διοικητικές αρχές, καθώς και τις μορφές επικοινωνίας, λαμβάνοντας υπόψη ότι υπάρχουν άτομα που έχουν κώφωση – βαρηκοΐα ή αναπηρία όρασης.
- Τα μέσα για την εξάλειψη διακρίσεων στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και στις οπτικοακουστικές δραστηριότητες,

καθώς και θέματα για την ενημέρωση, ευαισθητοποίηση, εκπαίδευση και κατάρτιση των διοικητικών οργάνων και αρχών του κράτους σε θέματα δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία.

Το θεσμικό πλαίσιο που έχει θεσπιστεί και αφορά την εργασία είναι ο νόμος 2643/1998 με τον οποίο έχει προβλεφθεί τα άτομα με αναπηρία να καλύπτουν ορισμένο ποσοστό των θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό και στο δημόσιο τομέα, εφόσον πάσχουν από συγκεκριμένες παθήσεις και έχει πιστοποιηθεί η περιορισμένη δυνατότητά τους για εργασία, λόγω της νόσου τους. Ωστόσο, ο νόμος αυτός καλύπτει τις ανάγκες περιορισμένου αριθμού ατόμων με αναπηρία, τα οποία θέλουν να εργαστούν.

Το 2020, λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα, τις υπάρχουσες ανάγκες και την υποχρέωση της κοινωνίας να εξασφαλίζει ίσες ευκαιρίες για όλους, καταρτίστηκε σχέδιο δράσης, το οποίο περιλαμβάνει το σύνολο των στόχων, οι οποίοι μετά την υλοποίησή τους θα βελτιώσουν την κοινωνική και οικονομική ζωή των ατόμων με αναπηρία. Το σχέδιο περιλαμβάνει 30 στόχους, εκ των οποίων ο 14^{ος} αφορά την εργασία και απασχόληση και ο 12^{ος} στόχος που αφορά την εκπαίδευση και κατάρτιση από τις οποίες εξαρτάται η επαγγελματική εξέλιξη και αποκατάσταση κάθε πολίτη.

2.2.2 Εκπαίδευση

Εκτός από την εργασία και η εκπαίδευση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη ζωή των ανθρώπων, καθώς συντελεί στην ανεξαρτητοποίησή τους και στη διασφάλιση της ένταξής τους στο κοινωνικό σύνολο. Έτσι, η Ελλάδα, με το άρθρο 15 του νόμου 4359/2016, ανέλαβε την υποχρέωση να λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να εξασφαλίζει στους πολίτες με αναπηρία καθοδήγηση, εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση μέσα από τη δημιουργία διαφόρων προγραμμάτων ή μέσω εξειδικευμένων ιδιωτικών ή δημόσιων φορέων (ΦΕΚ 5/τ. Α΄/2016). Στο πλαίσιο αυτό, επιπλέον, θεσμοθετήθηκε η πρόσβαση των πολιτών με αναπηρία

στα τυπικά σχολεία, αλλά και η ύπαρξη εξειδικευμένων εκπαιδευτικών δομών για όσους πολίτες απαιτείται (Σούλης, 2013, σελ. 48).

Ο πρώτος νόμος που αφορούσε την ειδική αγωγή θεσμοθετήθηκε το 1981 και συμπληρώθηκε με προεδρικό διάταγμα το 1982. Σκοπός του συγκεκριμένου θεσμικού πλαισίου ήταν η παροχή ειδικής αγωγής και επαγγελματικής εκπαίδευσης σε άτομα που απέκλιναν από τα φυσιολογικά, καθώς και η λήψη των απαραίτητων μέτρων κοινωνικής μέριμνας προς επίτευξη της κοινωνικής ένταξής τους και της επαγγελματικής αποκατάστασής τους (ΦΕΚ 80/τ. Α'/1981). Εντούτοις, με τις συγκεκριμένες διατάξεις προβλέπονταν διαφορετικές σχολικές μονάδες για τα «αποκλίνοντα άτομα»¹, περιθωριοποιώντας τα από τις εκπαιδευτικές μονάδες της γενικής εκπαίδευσης.

Το 1985, προς αποκατάσταση της περιθωριοποίησής τους, με τις διατάξεις του νόμου 1566/1985 αντικαθίσταται ο όρος «αποκλίνοντα άτομα» με τον όρο «άτομα με ειδικές ανάγκες», ενώ ταυτόχρονα νομοθετείται ότι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορούν να φοιτούν εκτός από τα ειδικά σχολεία, σε τάξεις ένταξης ή σε κανονικές τάξεις (ΦΕΚ 167/τ. Α'/1985), προκειμένου να λάβουν την κατά το δυνατόν καλύτερη ειδική αγωγή και μάθηση και να κοινωνικοποιηθούν.

Επιπροσθέτως, προβλέφθηκε ειδική επαγγελματική εκπαίδευση μέσω ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων προκειμένου τα συγκεκριμένα άτομα να αναπτύξουν αποτελεσματικά τις ικανότητές τους και εν συνεχεία να τις αξιοποιήσουν, ώστε να ενταχθούν στην παραγωγική διαδικασία και να επιτευχθεί η ομαλή αλληλεπίδρασή τους με την κοινότητα (Αμίτσης, 2001, σελ. 114). Το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την ανάπτυξη της επαγγελματικής κατάρτισης (Cedefop) έχει ορίσει ότι η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση αποσκοπούν στην ενίσχυση των ανθρώπων με την απαιτούμενη τεχνογνωσία, αλλά και τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για την κάλυψη των αναγκών των υπαρχόντων θέσεων στην ευρύτερη αγορά εργασίας.

¹ Σύμφωνα με το νόμο «αποκλίνοντα άτομα» θεωρούνται τα πρόσωπα που εξαιτίας κοινωνικών, ψυχικών ή οργανικών αιτιών, παρουσιάζουν αναπηρία, καθυστέρηση ή διαταραχή στην ψυχοσωματική δομή τους ή στην επιμέρους λειτουργικότητά τους, η οποία τους δυσκολεύει σοβαρά την παρακολούθηση της γενικής ή επαγγελματικής εκπαίδευσης, καθώς και την επαγγελματική αποκατάσταση και αυτοδύναμη κοινωνική τους ένταξη (ΦΕΚ 80/τ. Α'/ 1981).

Στο πλαίσιο εναρμόνισης της Ελλάδας με τις πολιτικές των ισχυρών κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το κράτος έχει ιδρύσει ειδικά επαγγελματικά γυμνάσια, το πρόγραμμα των οποίων είναι διαμορφωμένο με τρόπο που οδηγεί στην ολοκλήρωση της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης, καθώς και στην επαγγελματική εκπαίδευση των παιδιών με αναπηρία. Στα συγκεκριμένα γυμνάσια εγγράφονται απόφοιτοι ειδικού ή γενικού δημοτικού σχολείου. Με την αποφοίτησή τους είτε από το ειδικό επαγγελματικό ή γενικό γυμνάσιο είτε από το ειδικό ή γενικό λύκειο, τα παιδιά μπορούν να εγγραφούν στα ειδικά επαγγελματικά λύκεια, τα οποία αποτελούν δημόσια δομή που έχει ιδρυθεί προκειμένου να λάβουν εξειδικευμένες επαγγελματικές και τεχνικές γνώσεις.

Σε περίπτωση που δεν επιθυμούν να εγγραφούν στο λύκειο και εφόσον οι συνθήκες το επιτρέπουν, δύναται να επιλέξουν τη φοίτησή τους στην ειδική επαγγελματική σχολή, αφού πρωτίστως έχουν αποφοιτήσει από κάποιο επαγγελματικό ή ειδικό γυμνάσιο. Αποστολή της σχολής αυτής είναι η θεωρητική και πρακτική κατάρτιση ανέργων ατόμων με αναπηρία σε ειδικότητες για τις οποίες υπάρχει ζήτηση στην αγορά εργασίας, λαμβάνοντας υπόψη τις δεξιότητες και ικανότητες του κάθε ατόμου. Επίσης, παρέχει συμβουλευτική και ψυχοκοινωνική βοήθεια με στόχο την ενθάρρυνση και την εμπύχωση των καταρτιζόμενων να αποκτήσουν επαγγελματικά προσόντα και μέσω αυτών να καταστεί πιο εφικτή η ανεύρεση εργασίας.

Επιπροσθέτως, έχουν υλοποιηθεί προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης μέσω διάφορων φορέων με κυριότερους την Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (Δ.ΥΠ.Α.) και των Εργαστηρίων Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Ε.Ε.Κ.) που αποσκοπούν στην προ επαγγελματική κατάρτιση για παιδιά με αναπηρία στην εφηβεία, τα οποία έχουν ολοκληρώσει την πρωτοβάθμια ειδική ή γενική εκπαίδευση. Τα εργαστήρια απευθύνονται σε μαθητές με σοβαρές μαθησιακές δυσκολίες, οι οποίες έχουν διαπιστωθεί από το αρμόδιο Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕ.Σ.Υ.)

Όσον αφορά την κατάρτιση των ενήλικων ατόμων παρέχεται, επιπλέον, από τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης ΙΙ (ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ. ΙΙ), τα οποία έχουν προγράμματα άτυπης μάθησης, μη τυπικής εκπαίδευσης ή τυπικής εκπαίδευσης. Εκτός από τα δημόσια κέντρα, έχουν πιστοποιηθεί και κάποιοι φορείς κοινωνικής φροντίδας, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, όπως το Εργαστήρι Ειδικής Αγωγής «Μαργαρίτα».

Όσον αφορά την τριτοβάθμια εκπαίδευση, το 2009 ψηφίστηκε στη Βουλή νόμος βάσει του οποίου άτομα με συγκεκριμένες παθήσεις μπορούν να εισαχθούν στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, εφόσον έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς τη φοίτησή τους σε λύκειο ή αντίστοιχης βαθμίδας σχολείο είτε της ημεδαπής είτε της αλλοδαπής. Το καθοριζόμενο ποσοστό των εισακτέων κατ' εφαρμογή των συγκεκριμένων διατάξεων, οι οποίοι εισάγονται με κριτήριο τον βαθμό του απολυτηρίου λυκείου, ανέρχεται σε πέντε τοις εκατό (5%) επί του συνολικού αριθμού των εισακτέων (ΦΕΚ 156/τ. Α'/2009).

2.2.3 Εργασία και άτομα με αναπηρία

Στα σύγχρονα κράτη, η άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας από κάποιον συμβάλλει σημαντικά στην διαφύλαξη της αξιοπρέπειάς του. Αυτό συνεπάγεται ότι ακόμα και στις περιπτώσεις όπου οι εργασιακές συνθήκες δεν είναι οι αναμενόμενες και προκαλούν δυσαρέσκεια, η εργασία συνδράμει καταλυτικά στην οργάνωση της καθημερινότητάς του, καθώς και στην συγκρότηση του ατόμου από ψυχολογικής πλευράς. Μέσα από την εργασία, το άτομο αποκτάει σταθερή κοινωνική ταυτότητα, συμμετέχοντας σε κοινές δραστηριότητες. Επιπλέον, ακόμα και όταν το αντικείμενό της είναι μονότονο, ο εργαζόμενος αισθάνεται την ικανοποίηση ότι οι δράσεις του συνδράμουν στην ολοκλήρωση ενός έργου και ότι ξεφεύγει από την καθημερινή ρουτίνα του νοικοκυριού (Giddens, 2002, σελ. 416-417).

Παρά τη σημαντικότητα του ρόλου της εργασίας στην βελτίωση της προσωπικότητας και της καθημερινότητας των ανθρώπων, μέχρι και το 1985, στην Ελλάδα δεν είχε υπάρξει μέριμνα για την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία. Έτσι, η κοινωνική πολιτική που ασκούσαν είχε σχεδόν περιοριστεί σε μια επιδοματική πολιτική, θεωρώντας τα άτομα με αναπηρία ανίκανα προς παν βιοποριστικό επάγγελμα, με μια μικρή εξαίρεση που αφορούσε τα άτομα με αναπηρία όρασης (Λογαράς, 2013, σελ. 27).

Το 1987 πραγματοποιείται μια πρώτη νομοθετική προσπάθεια επίλυσης του ζητήματος της μη απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία με τις διατάξεις του νόμου 1648/1986, οι οποίες λόγω σημαντικών αδυναμιών καταργήθηκαν και θεσμοθετήθηκαν οι διατάξεις του νόμου 2643/1998 με τις οποίες ρυθμίζονται ζητήματα ποσόστωσης θέσεων εργασίας, τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα, και καθορίζουν τα κριτήρια πρόσληψης (Λογαράς, 2013, σελ. 27). Επιπλέον, διασφαλίζονται γενικά δικαιώματά τους σχετικά με την ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία της εργασίας, τα οποία αφορούν τις συνθήκες στους εργασιακούς χώρους, όπως είναι η ασφάλεια και η εργονομία (Κουνιάδης, 2019, σελ. 77).

Σε επίπεδο Κεντρικής Διοίκησης, αρμόδιο Υπουργείο για την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία είναι το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, το οποίο μέσω των υπηρεσιών της Δ.ΥΠ.Α. ρυθμίζει ζητήματα που εμποδίζουν την απασχόληση των ειδικών κατηγοριών εργαζομένων. Επιπροσθέτως, μεριμνά για την εξάλειψη των εμποδίων που περιορίζουν την είσοδο της συγκεκριμένης κατηγορίας ατόμων στην αγορά εργασίας, ενώ ταυτόχρονα, μέσω συντονισμένων δράσεων στοχεύει στην επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με σοβαρές παθήσεις που τους έχουν προκαλέσει αναπηρία (Αμίτσης, 2001, σελ. 122).

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους οι υπηρεσίες της Δ.ΥΠ.Α εφαρμόζουν ειδικά προγράμματα με τα οποία επιδοτείται η απασχόληση και προωθείται η αυτοαπασχόληση των εκ του νόμου προστατευόμενων μελών της κοινωνίας. Μέσω των συγκεκριμένων προγραμμάτων επιχορηγούνται οι εργοδότες, καθώς και οι αυτοαπασχολούμενοι προκειμένου να διαμορφώσουν τις κατάλληλες εργασιακές συνθήκες στους χώρους εργασίας, όπως είναι η προσβασιμότητα, για την εξυπηρέτηση των αναγκών των εργαζόμενων με αναπηρία. Επιπλέον, επιδοτούνται οι εργοδότες ώστε να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας που θα καλυφθούν από άτομα που οφείλει το κράτος να προστατεύει (Αμίτσης, 2001, σελ. 122).

Ως θετική εξέλιξη μπορεί να θεωρηθεί η θεσμοθέτηση, το 2021, της τηλεργασίας στον ιδιωτικό τομέα σε περιόδους όπου υπάρχει κίνδυνος για την υγεία (ΦΕΚ 101/τ. Α'/2021). Μέσω του συγκεκριμένου τρόπου παροχής εξαρτημένης εργασίας δύναται να προσφέρουν εργασία από την οικία τους και άτομα με σοβαρά προβλήματα υγείας, αποφεύγοντας, έτσι, και προβλήματα προσβασιμότητας. Ωστόσο, παρότι ο νόμος αυτός αποτελεί κίνητρο για τους εργοδότες, θέτει συγκεκριμένους χρονικούς περιορισμούς -διάστημα που διαρκούν οι λόγοι που επιβάλλουν την προστασία της υγείας- και απαιτεί κόστος για την εξασφάλιση του απαραίτητου εξοπλισμού στους εργαζόμενους.

Εν τούτοις, οι δράσεις του υπουργείου δεν περιορίζονται στις υπηρεσίες της Δ.ΥΠ.Α., καθώς μέσω του επικαιροποιημένου θεσμικού πλαισίου που αφορά την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία καθορίζεται ο ρόλος των κοινωνικών επιχειρήσεων ένταξης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, στις οποίες περιλαμβάνονται τα άτομα με οποιαδήποτε μορφής αναπηρία. Μέσω των κοινωνικών επιχειρήσεων ένταξης, του νόμου 4430/2016, αναπτύσσεται επιχειρηματικότητα από άτομα που ανήκουν σε ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες, καθώς έχουν μειωμένες δυνατότητες εξαιτίας προσωπικών μειονεκτημάτων. Επιπλέον των προνομίων που έχει η συγκεκριμένη μορφή επιχείρησης, οι ωφελούμενοι από την κοινωνική και αλληλέγγυα

οικονομία δεν σταματούν να λαμβάνουν τα προνοιακά επιδόματα, καθώς επιδιώκεται η συμπλήρωση του εισοδήματός τους (Ζαννής, 2017, σελ. 11). Ποσοστό 40% των απασχολούμενων στις συγκεκριμένες επιχειρήσεις απαιτείται να είναι άτομα που ανήκουν στις ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες.

Επιπλέον, οι πολίτες που λαμβάνουν σύνταξη αναπηρίας ή θανάτου, λόγω ύπαρξης ψυχικής πάθησης, δύναται να εργαστούν, χωρίς διακοπή της συνταξιοδοτικής τους παροχής, υπό προϋποθέσεις. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση για τον νόμο 4488/2017, η συνέχιση χορήγησης της σύνταξης, δίδεται ως κίνητρο, επιδιώκοντας την κοινωνική και ψυχική τους αποκατάσταση.

Κεφάλαιο 3^ο: Σκοπός και μεθοδολογία έρευνας

3.1 Ερευνητικά ερωτήματα

Τα εξαγόμενα αποτελέσματα από τα δεδομένα των υποβαλλόμενων αιτήσεων στο ΚΕ.Π.Α. σε συνδυασμό με τη βιβλιογραφική αναφορά του θεσμικού πλαισίου της χώρας σχετικά με την εκπαίδευση και την εργασία για τα άτομα με αναπηρία συνδράμουν προκειμένου να αναδειχθεί η αναγκαιότητα βελτίωσης της ακολουθούμενης κοινωνικής πολιτικής ως προς τα άτομα με αναπηρία ώστε να εξασφαλιστούν ίσες ευκαιρίες και δικαιώματα.

Η ομαδοποίηση των δεδομένων βάσει του φύλου, της ηλικίας και της περιφέρειας κατ' έτος στοχεύει στην εξαγωγή αποτελεσμάτων, τα οποία θα συνεισφέρουν σε στοχευμένο σχεδιασμό δράσεων από την Κεντρική Διοίκηση, καθώς και την Περιφερειακή και την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Επιπλέον, θα συμβάλλουν στις αποφάσεις για υλοποιήσεις προγραμμάτων σχετικών με τη βελτίωση της καθημερινής ζωής των συγκεκριμένων πολιτών και την ισότιμη κοινωνική συμμετοχή τους σε διάφορες δράσεις.

Στο πλαίσιο αυτό γεννιόνται ερωτήματα που χρήζουν διερεύνησης ώστε σε συνδυασμό με την υπάρχουσα κοινωνική πολιτική της χώρας, βάσει του θεσμικού πλαισίου να οδηγήσουν σε συμπεράσματα. Τέτοια ερωτήματα είναι:

- Η ανεύρεση του πλήθους των πολιτών που υποβάλλουν αίτηση στο ΚΕ.Π.Α, και μετά την αξιολόγησή τους χαρακτηρίζονται ως άτομα με αναπηρία.
- Η περιγραφή της ηλικιακής διαστρωμάτωσης των πολιτών που υποβάλλουν αίτηση στο ΚΕ.Π.Α. και μετά την αξιολόγησή τους, χαρακτηρίζονται ως άτομα με αναπηρία.
- Η περιγραφή της ανά φύλο διαστρωμάτωσης των πολιτών που υποβάλλουν αίτηση στο ΚΕ.Π.Α. και μετά την αξιολόγησή τους, χαρακτηρίστηκαν ως άτομα με αναπηρία.
- Το πλήθος των πολιτών με αναπηρία, σύμφωνα με την αξιολόγηση του ΚΕ.Π.Α. σε σύγκριση με το συνολικό πληθυσμό της χώρας και της κάθε περιφέρειας.

3.2 Μεθοδολογία της έρευνας και συλλογή δείγματος

Ο «Πληθυσμός» που αξιοποιήθηκε για την έρευνα δεν αποτελεί ένα υποσύνολο πολιτών, αλλά το σύνολο των πολιτών των περιφερειών της Ελλάδας, που έχουν υποβάλλει αίτηση

για αξιολόγηση της αναπηρίας τους από τις υγειονομικές επιτροπές του ΚΕ.Π.Α. κατά τα έτη 2019 έως 2021. Ως εκ τούτου η μέθοδος συλλογής είναι η απογραφική. Συγκεκριμένα, ζητήθηκε, από τον e-ΕΦΚΑ, η χορήγηση αρχείου από τη βάση δεδομένων του, λαμβάνοντας υπόψη το νόμο περί προστασίας προσωπικών δεδομένων, με κατηγορικά -φύλο- και ποσοτικά -ηλικία και ποσοστό αναπηρίας- δεδομένα.

Αναλυτικά, το αρχείο περιλαμβάνει δεδομένα για το σύνολο των αιτήσεων για αξιολόγηση της αναπηρίας που υποβλήθηκαν στις τοπικές υπηρεσίες του φορέα κάθε περιφέρειας για τα έτη από το 2019 έως το 2021. Ο συνολικός αριθμός είναι 359.672 μονάδες, με τα εξής δεδομένα:

- ✓ Φύλο
- ✓ Έτος γέννησης
- ✓ Έτος αίτησης
- ✓ Ποσοστό αναπηρίας

Ο συγκεκριμένος τρόπος συλλογής των στοιχείων επιλέχθηκε, αφού διασφαλίστηκε ότι είναι εφικτή η συλλογή δεδομένων για το σύνολο του πληθυσμού και λόγω μη ύπαρξης κάποιου πρακτικού προβλήματος, καθώς η άντλησή τους έγινε από βάση δεδομένων. Η απογραφική μέθοδος επιλέχθηκε δεδομένου ότι εξασφαλίζει μεγαλύτερη αξιοπιστία στα παραγόμενα αποτελέσματα, λόγω κάλυψης ολόκληρου του πληθυσμού.

Επιπροσθέτως, χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία της απογραφής του 2011, όπως αυτά έχουν δημοσιευτεί από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ, χ.χ.), και συγκεκριμένα ο πληθυσμός της Ελλάδας ανά ηλικία, φύλο και περιφέρεια.

Η ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιείται για την ανάλυση των δεδομένων είναι η ποσοτική, καθώς παρέχει τη δυνατότητα της μετατροπής των δεδομένων σε στατιστικά στοιχεία, όπου μέσω της κατάλληλης επεξεργασίας εξάγονται συμπεράσματα.

Η συγκεκριμένη μέθοδος έχει αρκετά πλεονεκτήματα και συγκεκριμένα (C.E.A.R.S., χ.χ.):

- Δυνατότητα γενίκευσης των συμπερασμάτων και εξαγωγής συνολικών συμπερασμάτων.
- Δυνατότητα έρευνας σε αντιπροσωπευτικό δείγμα, λόγω του μεγάλου όγκου των δεδομένων.

- Αντικειμενικότερη μέτρηση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων σε σύγκριση με την ποιοτική στην οποία εμπλέκεται και ο ερευνητής στο αντικείμενο που μελετάται.

Επιπροσθέτως, καθώς τα στοιχεία περιλαμβάνουν κατηγορικά και ποσοτικά δεδομένα χρησιμοποιούνται η περιγραφική στατιστική ως προς την ανάλυση των δημογραφικών δεδομένων και η στατιστική συμπερασματολογία ως προς την ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων.

3.3 Ερευνητικά και στατιστικά στοιχεία

Σύμφωνα με τα απογραφικά στοιχεία που χορηγήθηκαν από τον e-ΕΦΚΑ, ο συνολικός αριθμός των υποβαλλόμενων αιτήσεων και για τα τρία έτη είναι 359.672 εκ των οποίων οι 186.015 υποβλήθηκαν από άντρες και οι 173.657 από γυναίκες (Πίνακας 3-1).

Πίνακας 3-1 Σύνολο υποβαλλόμενων αιτήσεων στο ΚΕ.Π.Α. ανά έτος

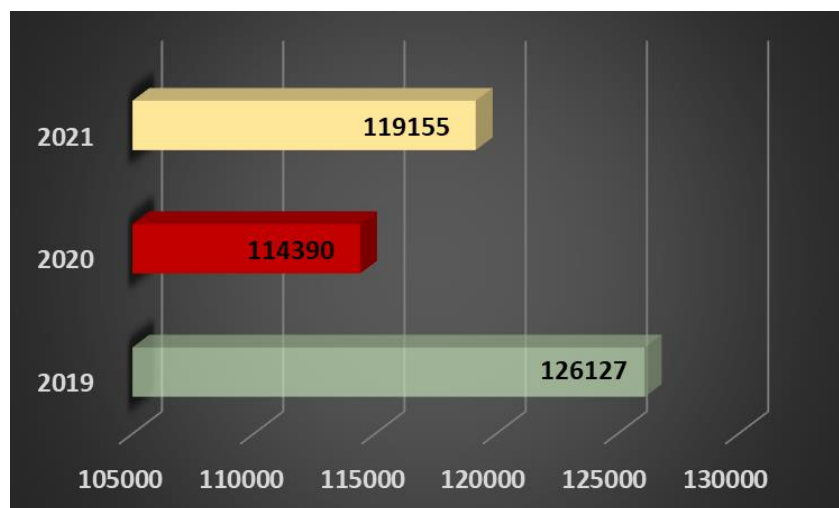
Έτος	Άντρες	Γυναίκες	Σύνολο
2019	66321	59806	126127
2020	59330	55060	114390
2021	60364	58791	119155
Σύνολο	186015	173657	359672

Κατά το έτος 2019 διαπιστώνεται ότι το 52,58% των αιτούντων ήταν άντρες έναντι του 47,42% που ήταν γυναίκες, όπου αντιστοιχεί σε μια διαφορά της τάξεως του 5,16% επί του συνολικού αριθμού αιτήσεων. Το επόμενο έτος η διαφορά μειώθηκε στο 2,74% με τους άντρες να έχουν υποβάλλει το 51,87% των αιτήσεων και τις γυναίκες το 49,13%. Το 2021 διαπιστώνεται μεγαλύτερη μείωση της διαφοράς, η οποία ανέρχεται στο 1,32%, με τους άντρες να έχουν καταθέσει το 50,66% των αιτήσεων και τις γυναίκες το 49,34%. Επομένως, σταδιακά, η διαφορά που υπάρχει μεταξύ του πλήθους των πολιτών των δύο φύλων φέρεται ότι τείνει να μηδενιστεί.

Επισημαίνεται ότι, η μείωση στο σύνολο των αιτήσεων που παρατηρείται από το έτος 2019 στο έτος 2020 (Διάγραμμα 3-1) δικαιολογείται λόγω των περιοριστικών μέτρων για την αποφυγή μετάδοσης του covid – 19. Το συγκεκριμένο έτος, πολλές εκ των συνεδριάσεων των υγειονομικών επιτροπών ΚΕ.Π.Α. αναβλήθηκαν, γεγονός που πιθανόν αποτέλεσε κατασταλτικό παράγοντα για την υποβολή αιτήσεων αξιολόγησης της αναπηρίας. Ωστόσο, η σταδιακή άρση των μέτρων κατά το έτος 2021 φέρεται να οδηγεί σε μια αύξηση των υποβαλλόμενων αιτήσεων της τάξεως του 4,17%, η οποία παρότι δεν επαναφέρει το πλήθος

στην πρότερη κατάσταση -μείωση 9,31%- έχει αυξητική τάση που συνηγορεί στην επιρροή από τα περιοριστικά μέτρα.

Διάγραμμα 3-1 Συγκριτική απεικόνιση υποβαλλόμενων αιτήσεων στο ΚΕ.Π.Α.

Από τα στοιχεία της απογραφής του 2011 (Πίνακας 3-2) προκύπτει ότι οι κάτοικοι της Ελλάδας ανέρχονται σε 10.816.286 εκ των οποίων 5.303.223 είναι άντρες και 5.513.063 είναι γυναίκες, ανεξαρτήτου ηλικίας. Η ανάλυση της κατανομής των φύλων στον πληθυσμό αναδεικνύει μικρή ποσοστιαία απόκλιση, καθώς οι γυναίκες υπερτερούν περίπου κατά 2%, δηλαδή σε απόλυτους αριθμούς κατά 209.840 χιλιάδες. Αντιθέτως, όπως προκύπτει από τον πίνακα 3-1 οι περισσότεροι αιτούντες την αξιολόγηση της αναπηρίας τους από το ΚΕ.Π.Α. είναι άντρες.

Πίνακας 3-2 Πληθυσμός Ελλάδας βάσει της απογραφής του 2011

Περιφέρεια	Άντρες	Γυναίκες	Σύνολο
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	299643	308539	608182
Περιφέρεια Αττικής	1845663	1982771	3828434
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	99984	99247	199231
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	339310	340486	679796
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	141779	141910	283689
Περιφέρεια Ηπείρου	165775	171081	336856
Περιφέρεια Θεσσαλίας	362194	370568	732762
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	102400	105455	207855
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	912693	969415	1882108
Περιφέρεια Κρήτης	308665	314400	623065
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	155865	153150	309015
Περιφέρεια Πελοποννήσου	291777	286126	577903
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	277475	269915	547390
Σύνολο	5303223	5513063	10816286

Ο επιμερισμός των αιτήσεων ανά φύλο και περιφέρεια αναδεικνύει σε ποιες εξ αυτών κατοικούν πολίτες με σοβαρές παθήσεις και ζητούν την αξιολόγηση της αναπηρίας τους. Τα δεδομένα που προέκυψαν απεικονίζονται στους πίνακες 3-3, 3-4 και 3-5, οι οποίοι είναι ανά έτος.

Πίνακας 3-3 Σύνολο αιτήσεων ανά περιφέρεια έτους 2019

Περιφέρεια	Άντρες	Γυναίκες	Σύνολο
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	4297	4363	8660
Περιφέρεια Αττικής	22720	20887	43607
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	1006	959	1965
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4675	3899	8574
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	1770	1515	3285
Περιφέρεια Ηπείρου	2743	2301	5044
Περιφέρεια Θεσσαλίας	4835	4045	8880
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	989	834	1823
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	12074	11127	23201
Περιφέρεια Κρήτης	3887	3383	7270
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	1235	1134	2369
Περιφέρεια Πελοποννήσου	3165	2746	5911
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	2925	2613	5538
Σύνολα	66321	59806	126127

Πίνακας 3-4 Σύνολο αιτήσεων ανά περιφέρεια έτους 2020

Περιφέρεια	Άντρες	Γυναίκες	Σύνολο
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	3798	4110	7908
Περιφέρεια Αττικής	19630	18233	37863
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	963	905	1868
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4446	3806	8252
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	1539	1513	3052
Περιφέρεια Ηπείρου	2463	2276	4739
Περιφέρεια Θεσσαλίας	4270	3753	8023
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	993	839	1832
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	10563	10209	20772
Περιφέρεια Κρήτης	3675	3196	6871
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	1240	1206	2446
Περιφέρεια Πελοποννήσου	2936	2542	5478
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	2814	2472	5286
Σύνολο	59330	55060	114390

Πίνακας 3-5 Σύνολο αιτήσεων ανά περιφέρεια έτους 2021

Περιφέρεια	Άντρες	Γυναίκες	Σύνολο
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	3947	4289	8236
Περιφέρεια Αττικής	20049	19564	39613
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	927	903	1830
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4591	4309	8900
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	1716	1564	3280
Περιφέρεια Ηπείρου	2695	2710	5405
Περιφέρεια Θεσσαλίας	4464	4285	8749
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	869	809	1678
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	10808	10806	21614
Περιφέρεια Κρήτης	3473	3172	6645
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	1161	1148	2309
Περιφέρεια Πελοποννήσου	3069	2797	5866
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	2595	2435	5030
Σύνολο	60364	58791	119155

Από τους πίνακες 3-3 έως 3-5 διαπιστώνεται ότι οι περισσότερες αιτήσεις κατατίθενται στο μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας, ήτοι στην Περιφέρεια Αττικής και στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, καθώς το ποσοστιαίο άθροισμά αυτών καλύπτει το 51,9% του πλήθους των αιτήσεων στο σύνολο της τριετίας. Το αποτέλεσμα αυτό εναρμονίζεται πλήρως με τα δεδομένα που προκύπτουν από τον πίνακα 3-2, βάσει του οποίου στις συγκεκριμένες περιφέρειες διαμένει το 52,8% του πληθυσμού.

Εν τούτοις, στην παρούσα μελέτη δεν αναλύεται το σύνολο των μονάδων που ελήφθησαν από τον φορέα, καθώς δεν έλαβαν όλοι οι πολίτες το απαιτούμενο ποσοστό αναπηρίας, ήτοι $\geq 50\%$, κατά την αξιολόγησή τους από τις υγειονομικές επιτροπές ΚΕ.Π.Α. ώστε να χαρακτηριστούν ως άτομα με αναπηρία. Ως εκ τούτου, ο συνολικός αριθμός του δείγματος που αναλύεται ανά έτος προκύπτει από τον Πίνακα 3-6.

Πίνακας 3-6 Σύνολο αιτήσεων πολιτών με ποσοστό αναπηρίας ≥ 50 ανά έτος

Έτος	Άντρες	Γυναίκες	Σύνολο
2019	62406	55260	117666
2020	56395	51460	107855
2021	57922	55795	113717
Σύνολο	176723	162515	339238

Το αποτέλεσμα της σύγκρισης των πινάκων 3-1 και 3-6 είναι ότι για το 94,32% όσων, κατά την τριετία, αιτήθηκαν την αξιολόγηση της αναπηρίας τους, οι υγειονομικές επιτροπές του

ΚΕ.Π.Α. γνωμοδότησαν ότι το σύνολο των παθήσεων τους είναι τέτοιου βαθμού που τους χαρακτηρίζει ως άτομα με αναπηρία. Επομένως, δεδομένου ότι το υπολειπόμενο ποσοστό εκ του συνόλου των αιτούντων είναι μικρό, είναι σαφές ότι οι πολίτες που απευθύνονται στο ΚΕ.Π.Α. πάσχουν από πολύ σοβαρές παθήσεις που δυσχεραίνουν την καθημερινότητά τους και αιτούνται την αξιολόγησή τους, προκειμένου να «ευεργετηθούν» από τις κοινωνικές πολιτικές που έχουν προβλεφθεί για τη συγκεκριμένη ευαίσθητη κοινωνική ομάδα.

Η συγκεκριμένη παραδοχή, εν τούτοις, δεν συνεπάγεται ότι οι υπόλοιποι αιτούντες δεν είναι εν δυνάμει άτομα με αναπηρία. Από τη μελέτη των αποδιδόμενων ποσοστών στους 20.434 πολίτες που έλαβαν συνολικό ποσοστό αναπηρίας <50%, διαπιστώθηκε ότι το 74,62% έλαβε ποσοστό $\geq 30\%$, όπου αναδεικνύει ότι πάσχουν από σοβαρές παθήσεις, οι οποίες σε βάθος χρόνου μπορεί να επιδεινωθούν. Ασφαλή συμπεράσματα επ' αυτού μπορούν να εξαχθούν εφόσον τα δεδομένα είναι τουλάχιστον πενταετίας και οι πληροφορίες είναι προσωποποιημένες, το οποίο όμως αντίκειται στη νομοθεσία περί προσωπικών δεδομένων, ώστε να διαπιστωθεί αν οι συγκεκριμένοι πολίτες αξιολογήθηκαν εκ νέου και τους αποδόθηκε ποσοστό αναπηρίας $\geq 50\%$.

Κεφάλαιο 4^ο: Στατιστική ανάλυση

4.1 Περιγραφική στατιστική

Βάσει των αποτελεσμάτων της έρευνας και των περιορισμών που τέθηκαν στα δοθέντα στοιχεία, η δυνατότητα προσέγγισης του πραγματικού πλήθους των ατόμων με πιστοποιημένη αναπηρία από το ΚΕ.Π.Α. στην επικράτεια δεν ήταν εφικτή. Το ενδεχόμενο προσέγγισης του πλήθους των πολιτών σύμφωνα με το σύνολο των αιτήσεων της τριετίας ήταν λανθασμένο, καθώς οι αξιολογήσεις έχουν χρονική διάρκεια και κανένα εκ των δοθέντων στοιχείων δεν επέτρεπε την απομόνωση διπλών εγγραφών σε διαφορετικά έτη για τον ίδιο πολίτη. Ως εκ τούτου, πραγματοποιείται επιμερισμός των ετών, λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι κάθε πολίτης υποβάλλει μία αίτηση το έτος, προκειμένου να εξαχθούν αποτελέσματα σχετικά με το πλήθος των πολιτών με πιστοποιημένη αναπηρία από το ΚΕ.Π.Α. κατ' έτος.

Η σύγκριση των δεδομένων του ΚΕ.Π.Α. και της απογραφής αναδεικνύει ότι κατά το έτος 2019 οι πολίτες με αναπηρία ανέρχονται στο 1,09% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Αντίστοιχα για το έτος 2020 το ποσοστό είναι 1% και το 2021 είναι 1,05%. Παρατηρείται ότι η διαφορά των ποσοστών μεταξύ των ετών είναι αμελητέα και μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι το πλήθος των πολιτών με πιστοποιημένη αναπηρία από το ΚΕ.Π.Α. κατ' έτος ανέρχεται στο 1% του συνολικού πληθυσμού. Το συγκεκριμένο πλήθος, κατά το έτος 2019 επιμερίζεται σε 53% άντρες και 47% γυναίκες. Την επόμενη χρονιά διαπιστώνεται μια μικρή μείωση της διαφοράς, ενώ το 2021 τα ποσοστά διαμορφώνονται σε 51% και 49% αντίστοιχα εκφράζοντας μια τάση εξομοίωσης.

Η ανάλυση κάθε περιφέρειας ως προς το συνολικό πληθυσμό της αναδεικνύει διαφοροποιήσεις ως προς το συνολικό ποσοστό της επικράτειας. Παρατηρείται ότι η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου καταλαμβάνει την τελευταία θέση εκ των δεκατριών περιφερειών με ποσοστά που κυμαίνονται από 0,70% έως 0,73% επί του πληθυσμού της και η Περιφέρεια Ηπείρου καταλαμβάνει την πρώτη θέση με ποσοστά που κυμαίνονται από 1,33% έως 1,54%.

Ωστόσο, σε μια σύγκριση βάσει απόλυτων αριθμών επί του συνόλου των πολιτών με αναπηρία την πρώτη θέση καταλαμβάνει η Περιφέρεια Αττικής με τα ποσοστά της να κυμαίνονται από 33,27% έως 34,75% και την τελευταία η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων με 1,42% έως 1,58% επί του συνόλου των συγκεκριμένων πολιτών. Ως προς την Περιφέρεια

Αττικής το αποτέλεσμα είναι αναμενόμενο δεδομένου ότι ο πληθυσμός της καταλαμβάνει περίπου το 1/3 του συνολικού πληθυσμού, σε αντίθεση με την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων που παρότι είναι η προτελευταία πληθυσμιακά περιφέρεια κατατάσσεται στην τελευταία θέση.

Από την ομαδοποίηση των πολιτών σε ηλικιακές δεκαετίες προκύπτει ότι κατά τα έτη 2019 έως 2021 στις ηλικίες που η κοινωνική πολιτική πρέπει να αφορά κυρίως την εκπαίδευση, ήτοι από 0 έως 19 ετών, το ποσοστό των πολιτών με αναπηρία κυμαίνεται από 5,46% έως 5,72% επί του συνολικού πληθυσμού. Αντίστοιχα, στις ηλικίες από 20 έως 69, όπου το κύριο μέλημα είναι η επαγγελματική αποκατάσταση των πολιτών, το ποσοστό είναι ιδιαίτερα αυξημένο και κυμαίνεται από 70,09% έως 72,13%. Όσον αφορά τις ηλικίες των συνταξιοδοτικών χρόνων, ήτοι από 70 ετών και άνω, η διακύμανση των ποσοστών είναι από 22,16% έως 24,40%. Τα υψηλότερα ποσοστά καταγράφονται στην ηλικιακή δεκαετία 50-59, ενώ τη δεύτερη θέση καταλαμβάνουν οι πολίτες που είναι από 60 έως 69 ετών, ήτοι στις ηλικίες πριν τη σύνταξη.

Η ίδια ομαδοποίηση σε επίπεδο περιφερειών δεν δίνει σαφή εικόνα για την κατάταξη των περιφερειών, καθώς ανά έτος παρατηρούνται αλλαγές. Για παράδειγμα στην ηλικιακή δεκαετία από 40 έως 49, το 2019 την πρώτη θέση καταλαμβάνει η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, ενώ τα άλλα δύο έτη η Περιφέρεια της Αττικής. Επιπροσθέτως, η σύγκριση των ποσοστών των τριών ετών κάθε ηλικιακής ομάδας δεν συνεισφέρει σε μια εκτίμηση για τα μελλοντικά ποσοστά, καθώς παρατηρούνται αρκετές αυξομειώσεις.

4.2 Ομαδοποίηση δεδομένων

Δεδομένου ότι εντός του ίδιου έτους, η κάθε αίτηση αντιστοιχεί σε έναν και μόνο πολίτη, πλέον κατ' έτος γίνεται λόγος για πολίτες. Έτσι, τα δεδομένα που αφορούν τις 339.238 αιτήσεις της τριετίας ομαδοποιούνται ανά έτος, ώστε να εξασφαλιστεί η μοναδικότητα των πολιτών, τόσο για το σύνολο της χώρας όσο και για κάθε περιφέρεια ξεχωριστά, ως εξής:

- Ανά φύλο για την επικράτεια.
- Ανά ηλικία για την επικράτεια.
- Ανά ηλικία και φύλο για την επικράτεια.
- Ανά ηλικία για κάθε περιφέρεια.

- Ανά φύλο για κάθε περιφέρεια.
- Ανά ηλικία και φύλο για κάθε περιφέρεια.

Η ομαδοποίηση ανά ηλικία πραγματοποιείται ανά δεκαετίες με τους πολίτες από 80 ετών και πάνω να εντάσσονται στην ίδια κλάση, προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα βάσει της ομαδοποίησης που έχει πραγματοποιηθεί στην απογραφή του 2011. Επιπλέον, τα στοιχεία της απογραφής είναι ομαδοποιημένα ανά ηλικία και φύλο για να συνδράμουν στην εξαγωγή συμπερασμάτων.

Η ομαδοποίηση αποτελεί χρήσιμο εργαλείο προκειμένου σε συνδυασμό με την υπάρχουσα κοινωνική πολιτική να αναδειχθούν οι ομάδες πολιτών για τις οποίες απαιτούνται δράσεις από την πολιτεία, καθώς και αν χρειάζεται να υλοποιηθούν σε συγκεκριμένες περιφέρειες ή στο σύνολο αυτών. Επιπλέον, να εξαχθούν συμπεράσματα επί πιθανόν δράσεων που απαιτούνται. Η ύπαρξη στοιχείων όπως η μορφή αναπηρίας, ήτοι κινητική, όρασης κ.τ.λ. θα επέφερε καλύτερα αποτελέσματα, ώστε να υπάρξει, εφόσον απαιτείται, μέριμνα για δράσεις σχετικές με τη φυσική και τη λειτουργική προσβασιμότητα, αλλά λόγω της ισχύουσας λειτουργίας του ΚΕ.Π.Α. μέχρι και την έναρξη της Εθνικής Πύλης Αναπηρίας, στις 16.09.2022, η άντληση τέτοιων δεδομένων δεν είναι εφικτή για το σύνολο των αξιολογούμενων.

Μέχρι τότε, τα δεδομένα των αξιολογήσεων είχαν δύο μορφές, η μία εκ των οποίων ήταν ένα συνολικό κείμενο, χωρίς ουσιαστικές υποδομές πληροφορικής και διαλειτουργικότητας, με αποτέλεσμα λίγα εκ των στοιχείων να είναι σε επεξεργάσιμη μορφή, προκειμένου να εξαχθούν στατιστικά στοιχεία για τους έχοντες κινητική ή οπτική αναπηρία,.

4.2.1 Ομαδοποίηση βάσει φύλου για όλη την επικράτεια

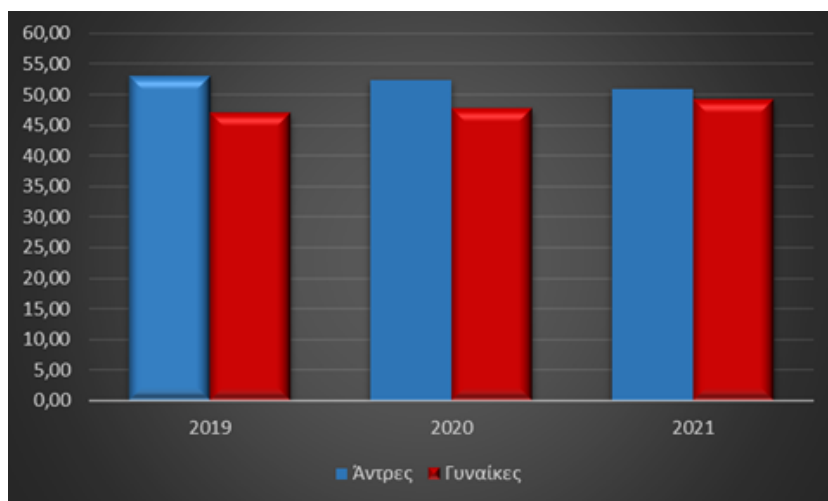
Τα στοιχεία του Πίνακα 4-1 αφορούν ομαδοποίηση των πολιτών με αναπηρία. ανά φύλο. Αρχικώς, από τη μελέτη τους παρατηρείται ότι κατά το έτος 2020 μειώθηκαν οι πολίτες με ποσοστό αναπηρίας $\geq 50\%$. Το γεγονός αυτό, πιθανόν, σχετίζεται και με τον μειωμένο αριθμό αιτήσεων έναντι του 2019 κατά 11.737, ήτοι κατά 9,31%. Η μεταβολή του πλήθους των πολιτών με αναπηρία κατά την ίδια χρονική περίοδο ανέρχεται σε 8,33% που σε απόλυτους αριθμούς αντιστοιχεί σε 9.811 πολίτες με αναπηρία. Αντιστοίχως, η αύξηση των υποβαλλόμενων αιτήσεων κατά το έτος 2021 φέρεται να σχετίζεται με την αύξηση των

πολιτών με αναπηρία. Οι αιτήσεις αυξήθηκαν κατά 4,17% με ταυτόχρονη αύξηση των πιστοποιημένων πολιτών κατά 5,44%.

Πίνακας 4-1 Πολίτες με αναπηρία ανά φύλο και έτος

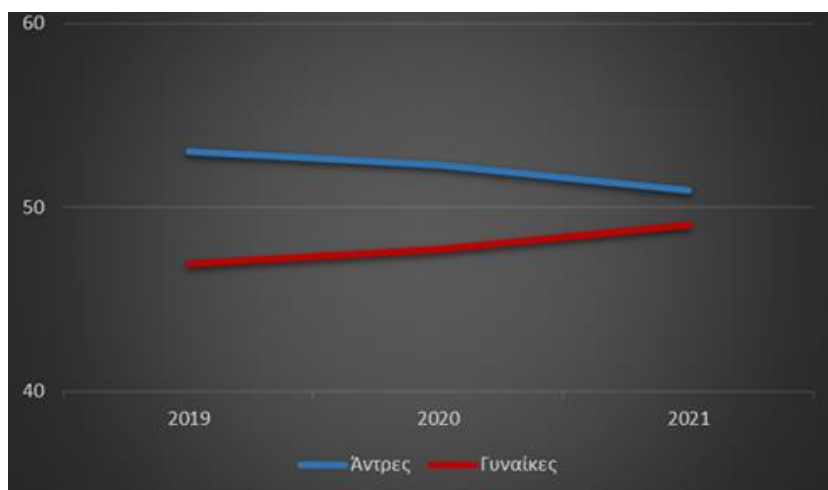
Έτος	Άντρες	Ποσοστό	Γυναίκες	Ποσοστό	Σύνολο
2019	62406	53,04	55260	46,96	117666
2020	56395	52,29	51460	47,71	107855
2021	57922	50,94	55795	49,06	113717
Σύνολο	176723		162515		339238

Διάγραμμα 4-1 Διαγραμματική απεικόνιση πολιτών με αναπηρία ανά φύλο και έτος

Όσον αφορά τα δύο φύλα παρατηρείται αντίστοιχη εικόνα με αυτή των αιτήσεων ανά φύλο. Στο πέρασμα του χρόνου το ποσοστό των αντρών με αναπηρία μειώνεται έναντι των γυναικών που αυξάνεται, όπως προκύπτει από τον Πίνακα 4-1 και τα Διαγράμματα 4-1 και 4-2. Η συνθήκη αυτή επιβεβαιώνει ότι το πλήθος των αιτήσεων σχετίζεται με το πλήθος των πολιτών που χαρακτηρίζονται ως άτομα με αναπηρία. Διαφαίνεται η ύπαρξη μιας αναλογικής σχέσης.

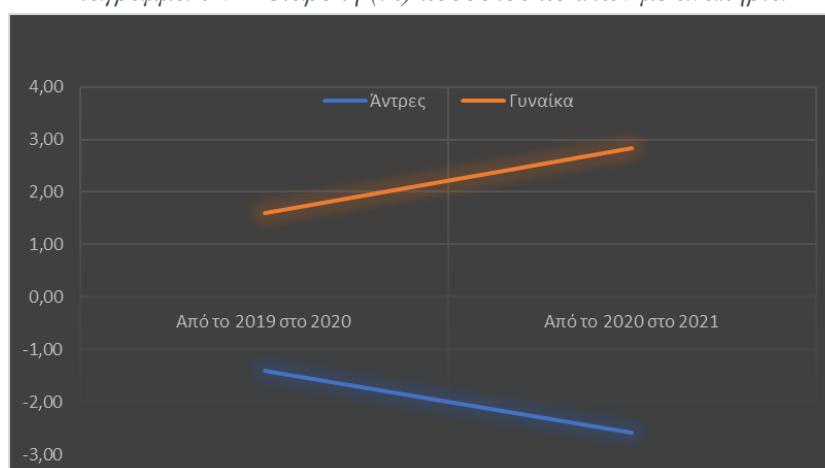
Διάγραμμα 4-2 Συγκριτική διαγραμματική απεικόνιση αντρών και γυναικών με αναπηρία

Πίνακας 4-2 Μεταβολή (%) ποσοστού πολιτών με αναπηρία

Φύλο	2019	2020	2021	Από το 2019 στο 2020	Από το 2020 στο 2021
Άντρες	53,04	52,29	50,94	-1,41	-2,58
Γυναίκα	46,96	47,71	49,06	1,60	2,83

Διάγραμμα 4-3 Μεταβολή (%) ποσοστού πολιτών με αναπηρία

Η μεταβολή των ποσοστών των πολιτών με αναπηρία ανά φύλο από έτος σε έτος που παρουσιάζεται στον Πίνακα 4-2 και στο Διάγραμμα 4-3 επιβεβαιώνει την σταδιακή μείωση του ποσοστού των αντρών με ταυτόχρονη αύξηση του ποσοστού των γυναικών.

4.2.2 Ομαδοποίηση βάσει της ηλικίας για όλη την επικράτεια

Στον Πίνακα 4-3 φαίνεται ότι σε βάθος τριετίας η κατάταξη των πολιτών βάσει της ηλικιακής ομάδας που ανήκουν παραμένει η ίδια. Δηλαδή οι πολίτες της ηλικιακής δεκαετία 50-59 είναι στην πρώτη θέση, με τα ποσοστά κατά την τριετία να μην παρουσιάζουν σημαντικές αποκλίσεις. Η μη ύπαρξη σημαντικών αποκλίσεων αναδεικνύει μια τάση επικράτησης της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας επί των υπόλοιπων. Επιπροσθέτως, από την ποσοστιαία ανάλυση, όπως αποτυπώνεται στον συγκεκριμένο πίνακα, αναδεικνύεται μια τάση σχετικής σταθερότητας ανά ηλικιακή ομάδα, όπως προκύπτει και από το Διάγραμμα 4-4.

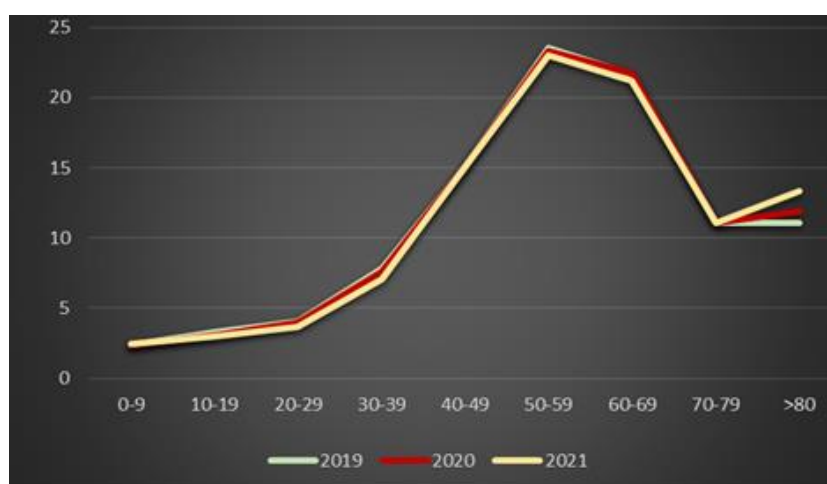
Εν τούτοις, από τον Πίνακα 4-4 και το Διάγραμμα 4-5 που περιλαμβάνουν τις ποσοστιαίες μεταβολές προκύπτει ότι υπάρχουν και αρνητικές και θετικές τιμές με τη μέγιστη θετική μεταβολή να είναι 20,49% στην ηλικιακή ομάδα >80 τη διετία 2020-2021 και τη μέγιστη αρνητική μεταβολή να είναι 10,32% στην ηλικιακή ομάδα 20-29. Παρά την ύπαρξη μεταβολών φέρεται να μην επηρεάζεται ιδιαίτερα το συγκριτικό διάγραμμα των τριών ετών με

τα άτομα με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα, όπου οι καμπύλες σχεδόν συμπίπτουν, με εξαίρεση την ηλικιακή ομάδα >80 (Διάγραμμα 4-4).

Πίνακας 4-3 Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των πολιτών με αναπηρία

Ηλικίες	2019		2020		2021	
	Σύνολο	Ποσοστό	Σύνολο	Ποσοστό	Σύνολο	Ποσοστό
0-9	2832	2,41	2563	2,38	2836	2,49
10-19	3895	3,31	3331	3,09	3431	3,02
20-29	4787	4,07	4248	3,94	4156	3,65
30-39	9241	7,85	8212	7,61	8083	7,11
40-49	17738	15,07	16267	15,08	17157	15,09
50-59	27667	23,51	25118	23,29	26188	23,03
60-69	25435	21,62	23391	21,69	24117	21,21
70-79	13032	11,08	11916	11,05	12570	11,05
> 80	13039	11,08	12809	11,88	15179	13,35
Σύνολο	117666		107855		113717	

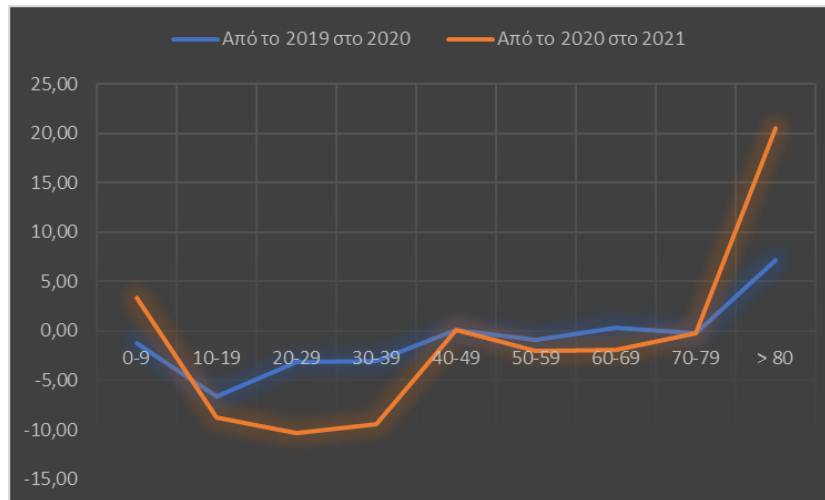
Διάγραμμα 4-4 Συγκριτικό διάγραμμα τριετίας με τους πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα

Πίνακας 4-4 Μεταβολές (%) ποσοστού ατόμων με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα

Ηλικίες	2019	2020	2021	Από το 2019 στο 2020	Από το 2020 στο 2021
0-9	2,41	2,38	2,49	-1,24	3,32
10-19	3,31	3,09	3,02	-6,65	-8,76
20-29	4,07	3,94	3,65	-3,19	-10,32
30-39	7,85	7,61	7,11	-3,06	-9,43
40-49	15,07	15,08	15,09	0,07	0,13
50-59	23,51	23,29	23,03	-0,94	-2,04
60-69	21,62	21,69	21,21	0,32	-1,90
70-79	11,08	11,05	11,05	-0,27	-0,27
> 80	11,08	11,88	13,35	7,22	20,49

Διάγραμμα 4-5 Μεταβολές (%) ποσοστού ατόμων με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα

Επιπλέον, από τον Πίνακα 4-4 αναδεικνύεται σταδιακή αύξηση των ποσοστών από τη μία ηλικιακή ομάδα στην άλλη με το χαμηλότερο να αντιστοιχεί στην ηλικιακή ομάδα 0-9 όπου κυμαίνεται από 2,38% έως 2,49%. Η κορύφωση των ποσοστών καταγράφεται στην ηλικιακή ομάδα 50-59, όπου είναι μεταξύ 23,03% και 23,51%. Εν συνεχεία τα ποσοστά παρουσιάζουν πτωτική τάση, ώσπου στις ηλικίες από 80 ετών και άνω αυξάνονται εκ νέου κατά τα έτη 2020 και 2021. Στη συγκεκριμένη ηλικιακή δεκαετία παρατηρείται, επιπλέον, αυξητική τάση των ποσοστών από τη μία χρονιά στην άλλη, δημιουργώντας ασάφεια ως προς την τάση της συγκεκριμένης ομάδας στο χρόνο, η οποία φέρεται να είναι αυξητική, χωρίς ωστόσο να επηρεάζει ιδιαίτερα την ποσοστιαία ανάλυση των υπόλοιπων ομάδων (Διάγραμμα 4-4).

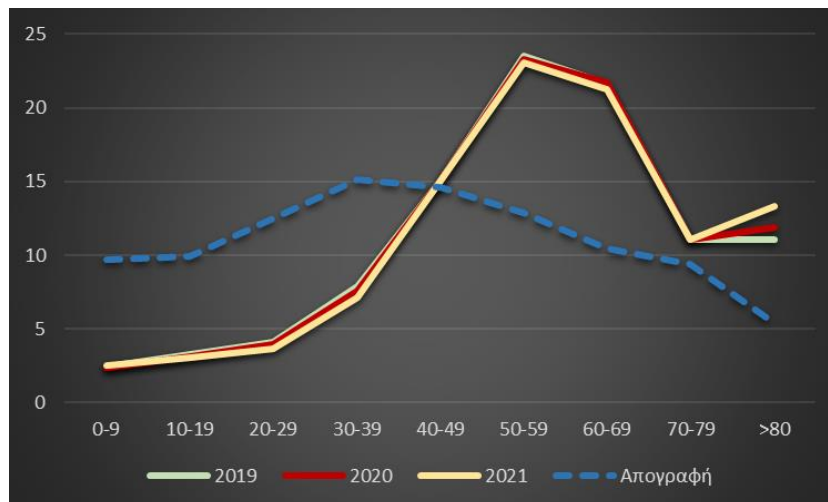
Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι, η αυξητική τάση στη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα μεταξύ των τριών ετών συμβαδίζει με την αυξητική τάση που παρουσίασαν οι θάνατοι κατά τα έτη 2020 και 2021 στην ίδια ομάδα, όπως προκύπτει από διάγραμμα της ΕΛΣΤΑΤ στο από 21.01.2022 Δελτίο τύπου. Σύμφωνα με τα δημοσιευμένα δεδομένα από το έτος 2019 στο 2020 παρατηρείται μεταβολή στο σύνολο των θανάτων της τάξεως του 2,29% και από το έτος 2020 στο 2021, διετία που χαρακτηρίστηκε από την πανδημία, η μεταβολή ανήλθε στο 10,72%. Επιπρόσθετα στοιχεία για τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο είναι ότι το ποσοστό θανάτων των πολιτών άνω των 80 ετών μεταξύ των ετών 2020 και 2021 έχει θετική μεταβολή της τάξεως του 8,18% και ότι οι θάνατοι λόγω covid-19 στις ηλικίες από 75 ετών και πάνω κατά το έτος 2020 ανήλθαν σε 3.226 πολίτες (ΕΛΣΤΑΤ, 2022, σελ.1-8).

Πίνακας 4-5 Στοιχεία απογραφής ανά ηλικιακή ομάδα

Ηλικία	Σύνολο	Ποσοστό
0-9	1049839	9,71
10-19	1072705	9,92
20-29	1350868	12,49
30-39	1635304	15,12
40-49	1581095	14,62
50-59	1391854	12,87
60-69	1134045	10,48
70-79	1017242	9,40
>80	583334	5,39
Σύνολο	10816286	

Συγκρίνοντας, μέσω διαγράμματος (Διάγραμμα 4-6), τα ποσοστά των πολιτών από τα δεδομένα του ΚΕ.Π.Α. που προκύπτουν από την ομαδοποίηση ανά ηλικιακή ομάδα με τα αντίστοιχα δεδομένα της απογραφής (Πίνακας 4-5) διαπιστώνεται ότι η καμπύλη της απογραφής δεν έχει την ίδια τάση με τις καμπύλες των πολιτών με αναπηρία ανά έτος επί του συνόλου αυτών. Επομένως, δεν διακρίνεται αναλογία των ποσοστών.

Διάγραμμα 4-6 Συγκριτικό διάγραμμα πολιτών με αναπηρία και πληθυσμού ανά ηλικιακή ομάδα

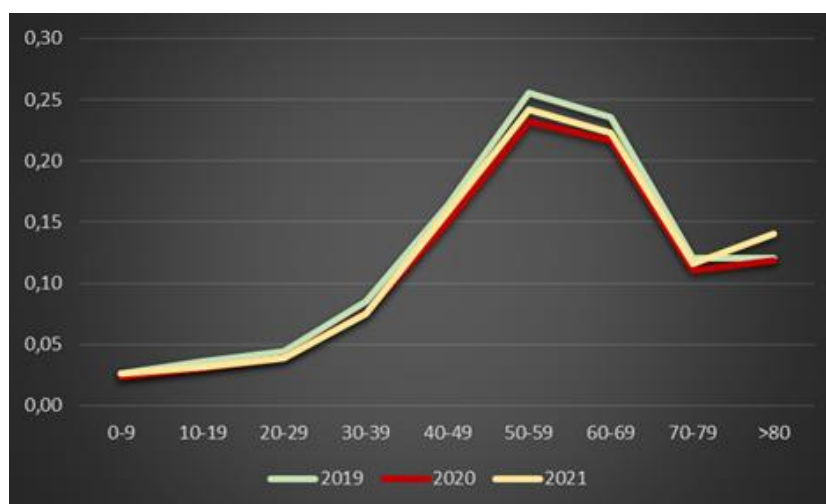
Συγκεκριμένα, στα ποσοστά των πολιτών ανά ηλικιακή ομάδα που προκύπτουν από την απογραφή παρατηρείται αυξητική τάση μέχρι και την ηλικιακή ομάδα 30-39 και στη συνέχεια η τάση είναι πτωτική. Αντιθέτως, και στις τρεις καμπύλες που αφορούν τους πολίτες με πιστοποιημένη αναπηρία από το ΚΕ.Π.Α. κατά τα έτη 2019-2021 διαπιστώνεται αυξητική τάση των ποσοστών μέχρι την ηλικιακή ομάδα 50-59 όπου είναι η κορύφωση, στη συνέχεια πτωτική τάση μέχρι την ηλικιακή ομάδα 70-79 και μετά η τάση παρουσιάζει ανοδική πορεία.

Η εικόνα αυτή αναδεικνύει ότι τα ποσοστά του συνολικού πληθυσμού της χώρας και των πολιτών με αναπηρία ανά ηλικία δεν είναι ανάλογα.

Πίνακας 4-6 Πολίτες με αναπηρία επί του συνολικού πληθυσμού

Ηλικίες	2019	2020	2021
0-9	0,03	0,02	0,03
10-19	0,04	0,03	0,03
20-29	0,04	0,04	0,04
30-39	0,09	0,08	0,07
40-49	0,16	0,15	0,16
50-59	0,26	0,23	0,24
60-69	0,24	0,22	0,22
70-79	0,12	0,11	0,12
>80	0,12	0,12	0,14

Διάγραμμα 4-7 Πολίτες με αναπηρία επί του συνολικού πληθυσμού

Από τον Πίνακα 4-6 και το Διάγραμμα 4-7 προκύπτει ότι η τάση των ποσοστών των πολιτών με αναπηρία, ανά έτος, επί του συνολικού πληθυσμού της επικράτειας είναι ανοδική μέχρι την ηλικιακή ομάδα 50-59, η οποία αντιστρέφεται στην ηλικιακή ομάδα 60-69 και εκ νέου παρουσιάζεται ανοδική τάση για τους πολίτες από 80 ετών και πάνω.

Επομένως, τα δεδομένα των πολιτών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα επί του πλήθους αυτών και των συγκεκριμένων πολιτών επί του συνόλου των πολιτών της χώρας έχουν παρόμοια απεικόνιση όπως προκύπτει από τα Διαγράμματα 4-6 και 4-7.

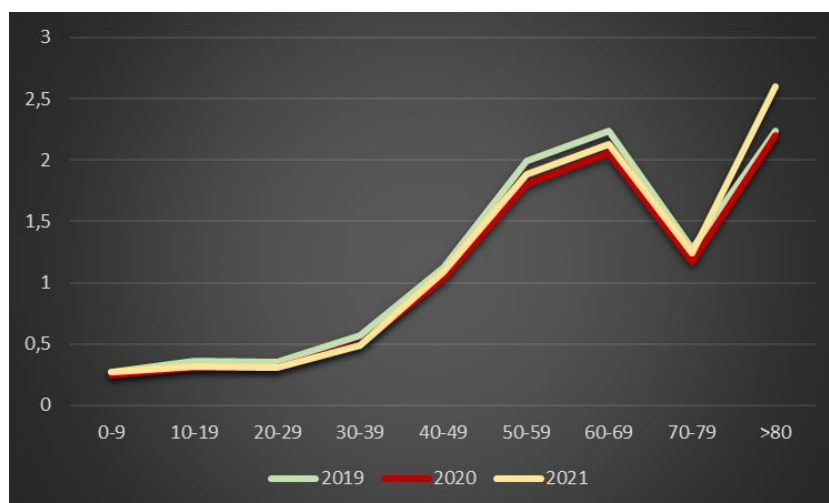
Η μελέτη, ωστόσο, των ποσοστών των πολιτών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα σε σχέση με τον πληθυσμό της συγκεκριμένης ομάδας είναι ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο, καθώς

ενισχύει την Κεντρική Διοίκηση προκειμένου να προτεραιοποιήσει την κατανομή των κονδυλίων και των δράσεων ανά ηλικιακή ομάδα.

Πίνακας 4-7 Πολίτες με αναπηρία επί του πληθυσμού της ηλικιακής ομάδας

Ηλικίες	2019	2020	2021
0-9	0,27	0,24	0,27
10-19	0,36	0,31	0,32
20-29	0,35	0,31	0,31
30-39	0,57	0,5	0,49
40-49	1,12	1,03	1,09
50-59	1,99	1,8	1,88
60-69	2,24	2,06	2,13
70-79	1,28	1,17	1,24
>80	2,24	2,2	2,6

Διάγραμμα 4-8 Πολίτες με αναπηρία επί του πληθυσμού της ηλικιακής ομάδας

Από τον Πίνακα 4-7 προκύπτει ότι το υψηλότερο ποσοστό, το οποίο κυμαίνεται από 2,24% έως 2,6% επί των πολιτών της ηλικιακής τους ομάδας, καταλαμβάνουν οι πολίτες άνω των 80 ετών. Στη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα είναι είτε συνταξιούχοι είτε έμμεσα μέλη που αναζητούν από την πολιτεία να υλοποιήσει δράσεις κοινωνικής πολιτικής που διατηρούν την αξιοπρεπή διαβίωσή τους.

Η ηλικιακή ομάδα 60-69 έχει το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό επί του συνολικού πληθυσμού της. Συγκεκριμένα, το ποσοστό κυμαίνεται μεταξύ 2,06% και 2,24% επί των 1.134.045 πολιτών που ανήκουν στη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα, οι οποίοι είναι ακόμα σε παραγωγική ηλικία με άμεση προτεραιότητα την εργασία, προκειμένου να οδηγηθούν ομαλά στη σύνταξη.

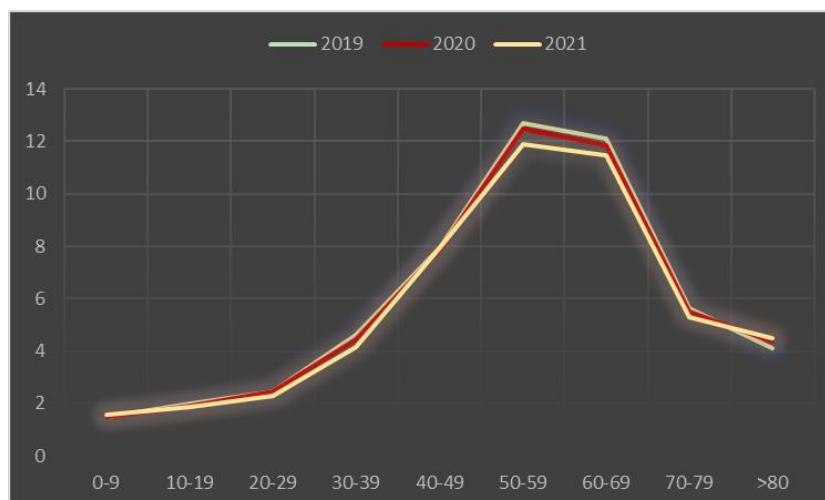
4.2.3 Ομαδοποίηση βάσει ηλικίας και φύλου στην επικράτεια

Η συνδυαστική ομαδοποίηση, η οποία περιλαμβάνει τα ποσοστά των πολιτών με αναπηρία ανά φύλο για κάθε ηλικιακή ομάδα παρέχει περισσότερες πληροφορίες ώστε να είναι εφικτή η στοχευμένη υλοποίηση δράσεων.

Πίνακας 4-8 Ποσοστά αντρών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και έτος

Ηλικίες	2019	2020	2021
0-9	1,49	1,48	1,59
10-19	1,98	1,9	1,87
20-29	2,47	2,47	2,28
30-39	4,61	4,43	4,14
40-49	7,95	7,86	7,94
50-59	12,68	12,46	11,87
60-69	12,09	11,85	11,46
70-79	5,65	5,5	5,29
>80	4,11	4,36	4,51

Διάγραμμα 4-9 Ποσοστά αντρών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και έτος

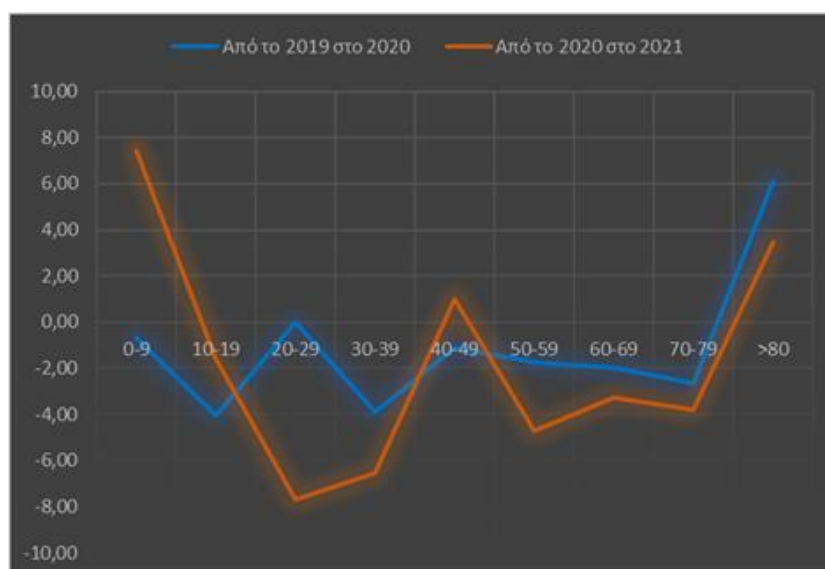

Στον Πίνακα 4-8 που αφορά τους άντρες ανά ηλικιακή ομάδα παρατηρούνται μικρές διαφοροποιήσεις των ποσοστών μεταξύ των ετών με αποτέλεσμα στο Διάγραμμα 4-9 οι καμπύλες των τριών ετών να μην συμπίπτουν, κυρίως, στις ηλικιακές ομάδες 50-59 και 60-69. Στις συγκεκριμένες ομάδες παρατηρούνται τα υψηλότερα ποσοστά, εντάσσοντάς τες στις υψηλότερες θέσεις της κατάταξης ανά ηλικιακή ομάδα, δηλαδή στις θέσεις με τους περισσότερους άντρες με αναπηρία.

Πίνακας 4-9 Μεταβολές (%) ποσοστών αντρών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και έτος

Ηλικίες	2019	2020	2021	Από το 2019 στο 2020	Από το 2020 στο 2021
0-9	1,49	1,48	1,59	-0,67	7,43
10-19	1,98	1,9	1,87	-4,04	-1,58
20-29	2,47	2,47	2,28	0,00	-7,69
30-39	4,61	4,43	4,14	-3,90	-6,55
40-49	7,95	7,86	7,94	-1,13	1,02
50-59	12,68	12,46	11,87	-1,74	-4,74
60-69	12,09	11,85	11,46	-1,99	-3,29
70-79	5,65	5,5	5,29	-2,65	-3,82
>80	4,11	4,36	4,51	6,08	3,44

Διάγραμμα 4-10 Μεταβολές (%) ποσοστών αντρών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και έτος

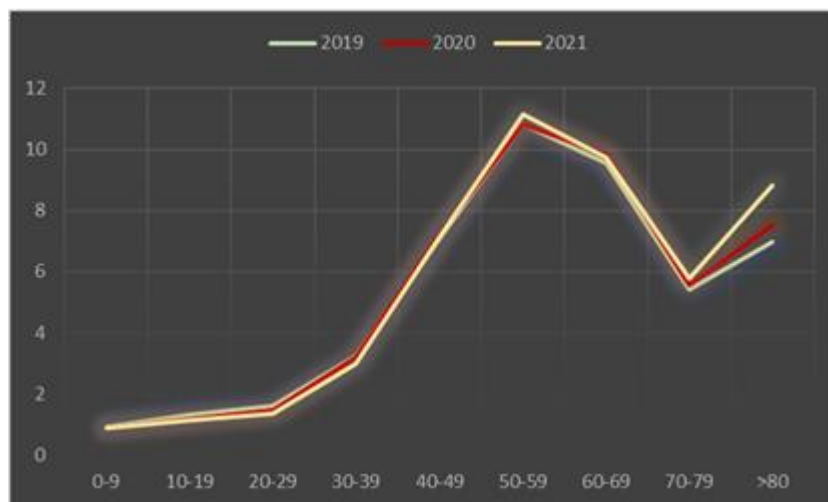
Από τον Πίνακα 4-9 και το Διάγραμμα 4-10 που περιλαμβάνουν τις ποσοστιαίες μεταβολές των ποσοστών των αντρών ανά ηλικιακή ομάδα επί του συνόλου των ατόμων με αναπηρία προκύπτει ότι οι περισσότερες τιμές μεταβολής είναι αρνητικές. Η μέγιστη θετική μεταβολή καταγράφεται στην ηλικιακή ομάδα 0-9 και ανέρχεται σε 7,43% μεταξύ των ετών 2020 -2021, ενώ η μέγιστη αρνητική μεταβολή καταγράφεται από το έτος 2020 στο 2021 στην ηλικιακή ομάδα 20-29 και ανέρχεται σε 7,69%. Η ύπαρξη των μεταβολών φέρεται να επηρεάζει ελαφρώς το συγκριτικό διάγραμμα (Διάγραμμα 4-9). Ως εκ τούτου δεν δύναται με βεβαιότητα να προβλεφθεί η μελλοντική κατάσταση ως προς την ποσόστωση των αντρών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα.

Στον Πίνακα 4-10 που αφορά τις γυναίκες παρατηρείται ότι τα ποσοστά ανά ηλικιακή ομάδα δεν διαφοροποιούνται ιδιαίτερα στην τριετία, με εξαίρεση την ηλικιακή ομάδα >80, με αποτέλεσμα οι καμπύλες των τριών ετών του Διαγράμματος 4-11 να μην συμπίπτουν στη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα και να επηρεάζονται ελαφρώς στις υπόλοιπες ομάδες. Επιπλέον, παρατηρείται ότι στις ηλικιακές ομάδες 50-59 και 60-69, όπως και στους άντρες, καταγράφονται τα υψηλότερα ποσοστά, εντάσσοντας τις στις υψηλότερες θέσεις, δηλαδή στις θέσεις με τις περισσότερες γυναίκες με αναπηρία.

Πίνακας 4-10 Ποσοστά γυναικών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και έτος

Ηλικίες	2019	2020	2021
0-9	0,92	0,9	0,9
10-19	1,33	1,19	1,15
20-29	1,6	1,47	1,37
30-39	3,24	3,19	2,97
40-49	7,12	7,23	7,15
50-59	10,83	10,83	11,16
60-69	9,53	9,84	9,74
70-79	5,43	5,55	5,77
>80	6,97	7,52	8,84

Διάγραμμα 4-11 Ποσοστά γυναικών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και έτος

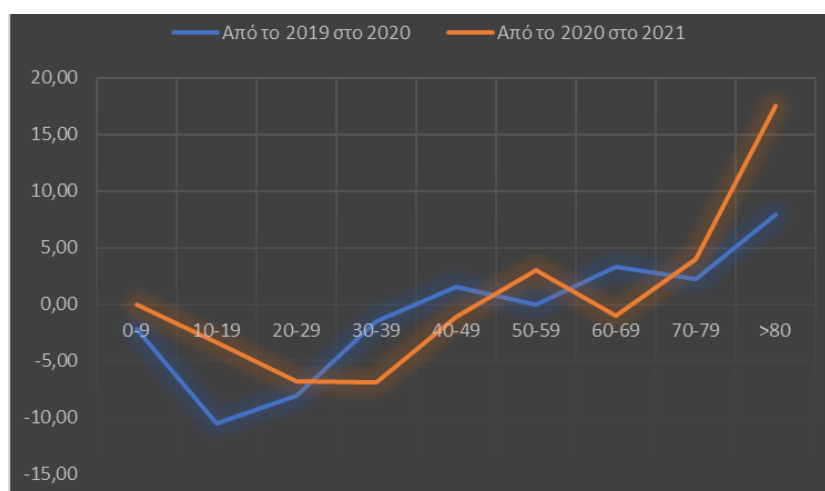
Από τον Πίνακα 4-11 και το Διάγραμμα 4-12 που περιλαμβάνουν τις ποσοστιαίες μεταβολές των ποσοστών των γυναικών ανά ηλικιακή ομάδα επί του συνόλου των ατόμων με αναπηρία προκύπτει ότι υπάρχουν και αρνητικές και θετικές τιμές μεταβολής. Η μέγιστη θετική μεταβολή παρατηρείται στην ηλικιακή ομάδα >80 και ανέρχεται σε 17,55% από το έτος 2020 στο 2021, ενώ η μέγιστη αρνητική μεταβολή καταγράφεται στην ηλικιακή ομάδα 10-19 και είναι σε 10,53% από το έτος 2019 στο 2020. Η ύπαρξη των μεταβολών φέρεται να επηρεάζει

ελαφρώς το συγκριτικό διάγραμμα των τριών ετών, κυρίως στην ηλικιακή ομάδα >80 (Διάγραμμα 4-11). Ως εκ τούτου δεν δύναται με βεβαιότητα να προβλεφθεί η μελλοντική κατάσταση ως προς την ποσόστωση των γυναικών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα.

Πίνακας 4-11 Μεταβολές (%) ποσοστών γυναικών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και έτος

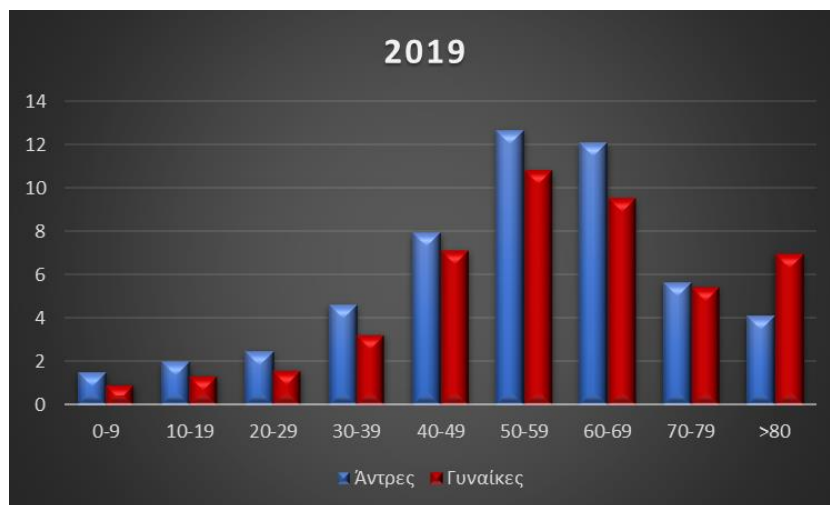
Ηλικίες	2019	2020	2021	Από το 2019 στο 2020	Από το 2020 στο 2021
0-9	0,92	0,9	0,9	-2,17	0,00
10-19	1,33	1,19	1,15	-10,53	-3,36
20-29	1,6	1,47	1,37	-8,13	-6,80
30-39	3,24	3,19	2,97	-1,54	-6,90
40-49	7,12	7,23	7,15	1,54	-1,11
50-59	10,83	10,83	11,16	0,00	3,05
60-69	9,53	9,84	9,74	3,25	-1,02
70-79	5,43	5,55	5,77	2,21	3,96
>80	6,97	7,52	8,84	7,89	17,55

Διάγραμμα 4-12 Μεταβολές (%) ποσοστών γυναικών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και έτος

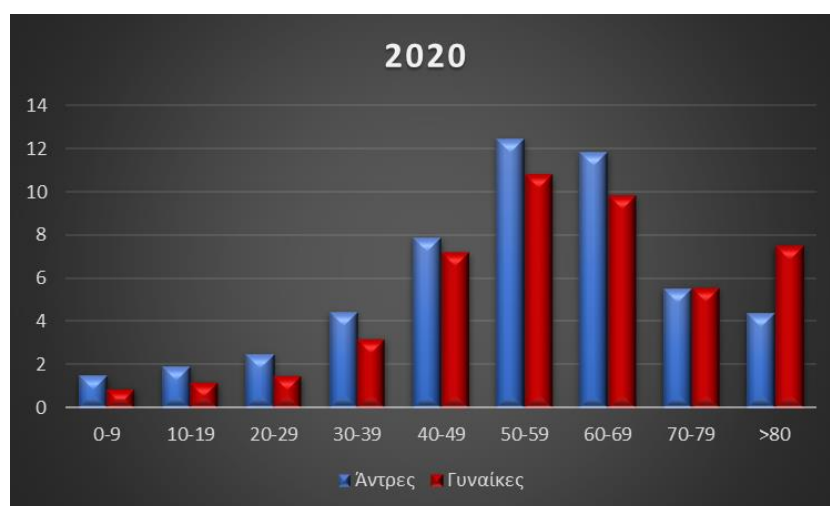

Σε μια σύγκριση αντρών και γυναικών που απεικονίζεται στα Διαγράμματα 4-13, 4-14 και 4-15, τα οποία προέκυψαν από τους Πίνακες Π.Α.1, Π.Α.2 και Π.Α.3, αναδεικνύεται ότι μεταξύ των δύο φύλων ανά ηλικιακή ομάδα επί του συνόλου των πολιτών με αναπηρία υπερисχύουν, κυρίως, οι άντρες. Υπερίσχυση των γυναικών υπάρχει και στα τρία διαγράμματα στην ηλικιακή ομάδα >80, ενώ στα διαγράμματα που αφορούν τα έτη 2020 και 2021 υπερисχύουν και στην ηλικιακή ομάδα 70-79. Ως εκ τούτου, τα διαγράμματα επιβεβαιώνουν ότι οι άντρες με αναπηρία είναι περισσότεροι από τις γυναίκες.

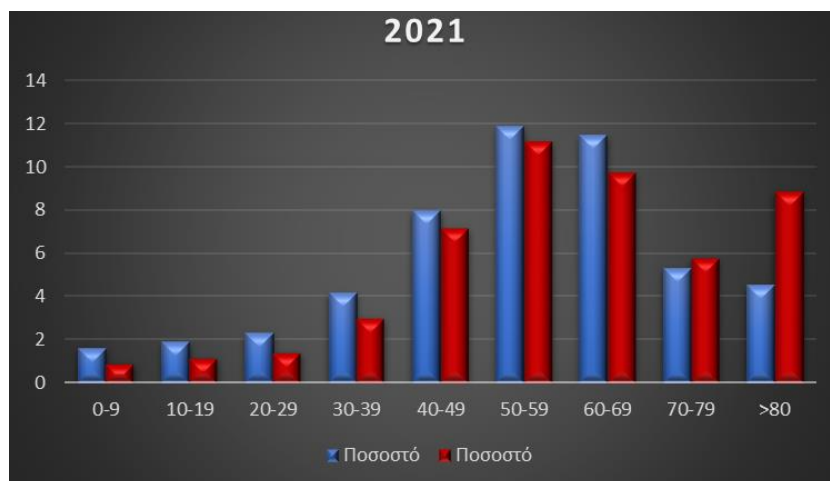
Διάγραμμα 4-13 Σύγκριση ποσοστών φύλων ανά ηλικιακή ομάδα έτους 2019 επί πληθυσμού πολιτών με αναπηρία

Διάγραμμα 4-14 Σύγκριση ποσοστών φύλων ανά ηλικιακή ομάδα έτους 2020 επί πληθυσμού πολιτών με αναπηρία

Διάγραμμα 4-15 Σύγκριση ποσοστών φύλων ανά ηλικιακή ομάδα έτους 2021 επί πληθυσμού πολιτών με αναπηρία

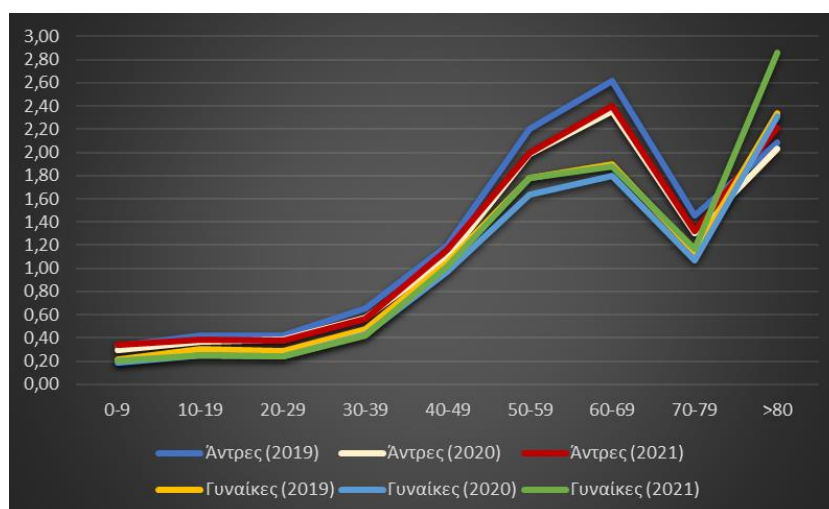

Στον Πίνακα 4-12 καταγράφονται τα ποσοστά των αντρών και των γυναικών ανά έτος και ηλικιακή ομάδα σε σχέση με τον πληθυσμό της χώρας που ανήκει στο συγκεκριμένο φύλο και στη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα (Πίνακας Π.Α.4), τα οποία απεικονίζονται στο Διάγραμμα 4-16 αναδεικνύοντας ότι οι καμπύλες έχουν την ίδια τάση. Η τάση μέχρι και την ηλικιακή ομάδα 60-69 είναι ανοδική. Στην ηλικιακή ομάδα 70-79 αλλάζει πορεία και γίνεται καθοδική και στην ομάδα >80 γίνεται εκ νέου ανοδική. Οι άντρες έχουν το υψηλότερο ποσοστό στην ηλικιακή ομάδα 60-69, όπου στις γυναίκες η συγκεκριμένη ομάδα είναι δεύτερη στην κατάταξη. Στην πρώτη θέση των γυναικών βρίσκεται η ομάδα που αφορά τις ηλικίες από 80 ετών και πάνω, όπου στους άντρες είναι δεύτερη.

Πίνακας 4-12 Πολίτες με αναπηρία επί του πληθυσμού του φύλου και της ηλικιακής ομάδας

Ηλικίες	Άντρες (2019)	Άντρες (2020)	Άντρες (2021)	Γυναίκες (2019)	Γυναίκες (2020)	Γυναίκες (2021)
0-9	0,33	0,30	0,34	0,21	0,19	0,20
10-19	0,42	0,37	0,38	0,30	0,25	0,25
20-29	0,42	0,38	0,37	0,29	0,24	0,24
30-39	0,66	0,58	0,57	0,47	0,43	0,42
40-49	1,20	1,08	1,16	1,05	0,97	1,02
50-59	2,20	1,98	1,99	1,78	1,63	1,78
60-69	2,62	2,35	2,40	1,90	1,80	1,88
70-79	1,46	1,30	1,32	1,14	1,07	1,17
>80	2,09	2,03	2,21	2,33	2,31	2,86

Διάγραμμα 4-16 Πολίτες με αναπηρία επί του πληθυσμού του φύλου και της ηλικιακής ομάδας

4.2.4 Ομαδοποίηση βάσει φύλου για κάθε περιφέρεια

Τα στοιχεία του Πίνακα Π.Α.5 και του Πίνακα 4-13 αφορούν ομαδοποίηση των πολιτών με πιστοποιημένη αναπηρία από το ΚΕ.Π.Α. ανά φύλο και περιφέρεια. Στον Πίνακα 4-13 τα αναγραφόμενα ποσοστά των πολιτών είναι επί του συνόλου των πολιτών με αναπηρία ανά έτος. Από τη μελέτη τους παρατηρείται ότι για το σύνολο των περιφερειών και στα τρία έτη υπερσχύουν οι άντρες έναντι των γυναικών, με τρεις εξαιρέσεις και συγκεκριμένα την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης για τα έτη 2020 και 2021 και την Περιφέρεια Ηπείρου για το έτος 2021. Το γεγονός ότι και σε επίπεδο περιφερειών οι άντρες υπερτερούν σε πλήθος επιβεβαιώνει την παραδοχή ότι κατ' έτος στο σύνολο της χώρας οι άντρες με πιστοποιημένη αναπηρία από το ΚΕ.Π.Α. είναι περισσότεροι από τις γυναίκες.

Πίνακας 4-13 Ποσοστό πολιτών με αναπηρία ανά φύλο και περιφέρεια επί του συνόλου των πολιτών με αναπηρία ανά έτος

Περιφέρεια	Άντρες 2019	Γυναίκες 2019	Άντρες 2020	Γυναίκες 2020	Άντρες 2021	Γυναίκες 2021
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	3,43	3,41	3,32	3,51	3,31	3,54
Περιφέρεια Αττικής	18,30	16,45	17,39	15,88	16,93	16,38
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	0,79	0,74	0,84	0,78	0,78	0,75
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	3,70	3,03	3,90	3,29	3,87	3,56
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	1,37	1,18	1,34	1,30	1,43	1,30
Περιφέρεια Ηπείρου	2,21	1,83	2,19	1,98	2,27	2,28
Περιφέρεια Θεσσαλίας	3,84	3,15	3,75	3,24	3,78	3,58
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	0,78	0,65	0,86	0,72	0,73	0,68
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	9,66	8,77	9,33	8,92	9,19	9,06
Περιφέρεια Κρήτης	3,13	2,64	3,22	2,75	2,93	2,64
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	0,98	0,88	1,08	1,02	0,96	0,93
Περιφέρεια Πελοποννήσου	2,51	2,14	2,58	2,17	2,56	2,32
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	2,33	2,08	2,48	2,14	2,20	2,04

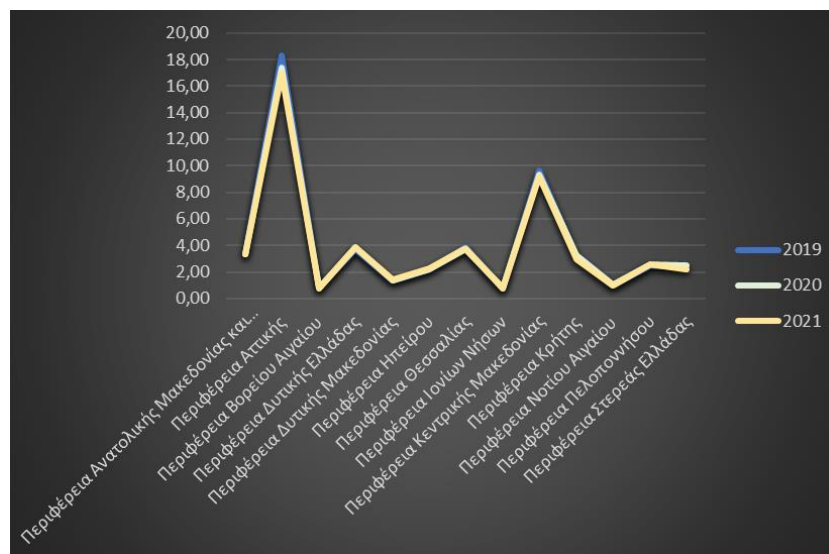
Από τον Πίνακα 4-14 και το Διάγραμμα του παραρτήματος Π.Β.1. που περιλαμβάνουν τις ποσοστιαίες μεταβολές των ποσοστών των αντρών με αναπηρία ανά περιφέρεια επί του συνόλου των ατόμων με αναπηρία προκύπτει ότι υπάρχουν και αρνητικές και θετικές τιμές μεταβολής. Η μέγιστη θετική μεταβολή παρατηρείται από το έτος 2019 στο 2020 στην

Περιφέρεια Ιονίων Νήσων και είναι 10,65%, ενώ η μέγιστη αρνητική μεταβολή καταγράφεται στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, μεταξύ των ετών 2020 και 2021, και είναι 14,97%.

Πίνακας 4-14 Μεταβολές (%) των ποσοστών των αντρών με αναπηρία ανά περιφέρεια επί του συνόλου των ατόμων με αναπηρία

Περιφέρεια	Μεταβολή από το έτος 2019 στο 2020	Μεταβολή από το έτος 2020 στο 2021
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	-3,19	-0,29
Περιφέρεια Αττικής	-4,97	-2,67
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	6,27	-7,05
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	5,15	-0,73
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	-2,05	6,43
Περιφέρεια Ηπείρου	-0,68	3,46
Περιφέρεια Θεσσαλίας	-2,41	0,89
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	10,65	-14,97
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	-3,43	-1,52
Περιφέρεια Κρήτης	2,89	-9,16
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	10,52	-11,17
Περιφέρεια Πελοποννήσου	2,71	-0,76
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	6,55	-11,36

Διάγραμμα 4-17 Άντρες με αναπηρία ανά περιφέρεια επί του συνόλου των ατόμων με αναπηρία

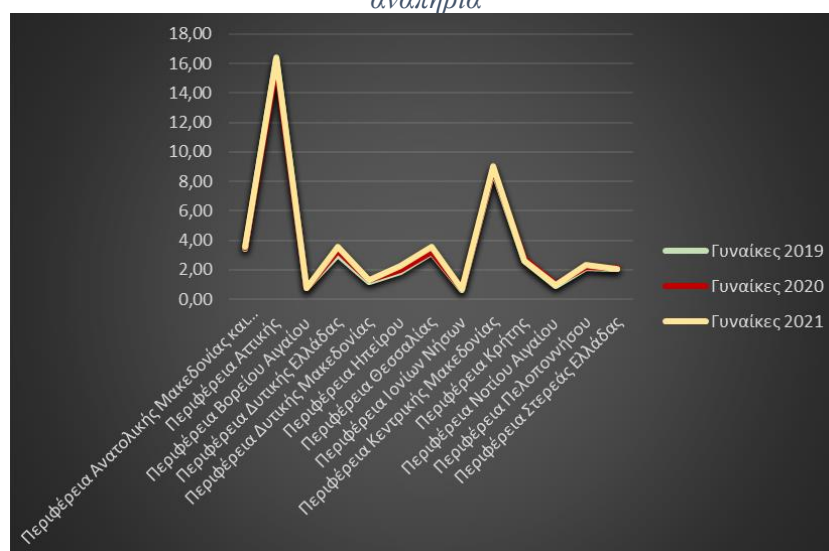
Η ύπαρξη των μεταβολών φέρεται ότι δεν επηρεάζει τις καμπύλες των τριών ετών με τους άντρες με αναπηρία ανά Περιφέρεια, οι οποίες συμπίπτουν (Διάγραμμα 4-17).

Από τον Πίνακα 4-15 και το Διάγραμμα του παραρτήματος Π.Β.2. που περιλαμβάνουν τις ποσοστιαίες μεταβολές των ποσοστών των γυναικών με αναπηρία ανά περιφέρεια επί του συνόλου των ατόμων με αναπηρία προκύπτει ότι υπάρχουν κυρίως θετικές τιμές μεταβολής. Η μέγιστη θετική μεταβολή παρατηρείται στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου από το έτος 2019 στο 2020 και είναι 16,04%, ενώ η μέγιστη αρνητική μεταβολή καταγράφεται στην ίδια περιφέρεια, μεταξύ των ετών 2020 - 2021 και είναι 8,59%.

Πίνακας 4-15 Μεταβολές (%) των ποσοστών των γυναικών με αναπηρία ανά περιφέρεια επί του συνόλου των ατόμων με αναπηρία

Περιφέρεια	Μεταβολή από το έτος 2019 στο 2020	Μεταβολή από το έτος 2020 στο 2021
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	3,06	0,80
Περιφέρεια Αττικής	-3,48	3,15
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	4,61	-3,91
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	8,64	8,25
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	10,28	-0,29
Περιφέρεια Ηπείρου	7,94	15,36
Περιφέρεια Θεσσαλίας	2,87	10,49
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	10,52	-5,40
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	1,75	1,50
Περιφέρεια Κρήτης	4,22	-3,97
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	16,04	-8,59
Περιφέρεια Πελοποννήσου	1,30	6,86
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	2,99	-4,83

Διάγραμμα 4-18 Γυναίκες με αναπηρία ανά περιφέρεια επί του συνόλου των ατόμων με αναπηρία

Η ύπαρξη των μεταβολών φέρεται ότι επηρεάζει ελαφρώς τις καμπύλες των γυναικών με αναπηρία ανά Περιφέρεια, χωρίς ωστόσο να αλλάζει το σχήμα τους (Διάγραμμα 4-18).

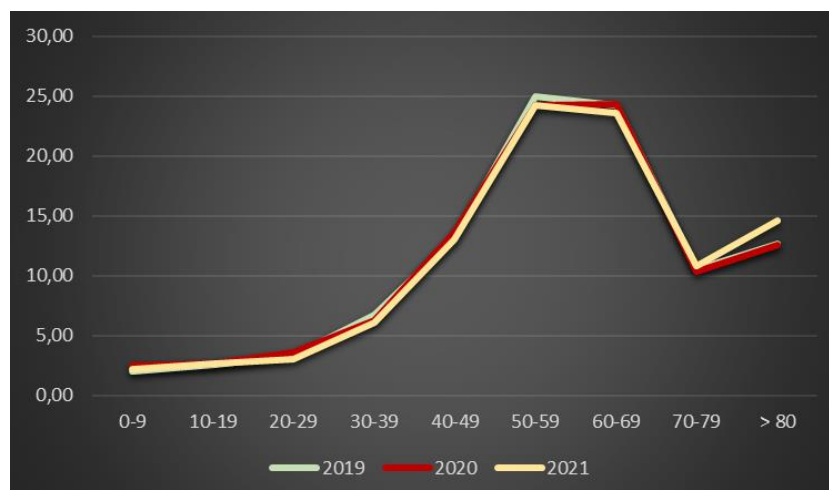
4.2.5 Ομαδοποίηση βάσει της ηλικίας για κάθε περιφέρεια

Η ομαδοποίηση των πολιτών με αναπηρία βάσει της ηλικίας ανά περιφέρεια κατ' έτος παρέχει πληροφορίες για το πλήθος ανά ηλικιακή ομάδα των συγκεκριμένων πολιτών σε κάθε περιφέρεια. Η μελέτη των ποσοστών ανά ηλικία καθώς και των μεταβολών αυτών σε επίπεδο περιφέρειας αναδεικνύει ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των περιφερειών. Η μετατροπή των απόλυτων αριθμών (Πίνακες Π.Α.6, Π.Α.8 και Π.Α.10) σε ποσοστά είναι σε επίπεδο του συνολικού πλήθους των πολιτών με αναπηρία της περιφέρειας, προκειμένου να εξαχθούν καλύτερα αποτελέσματα.

Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Από τους πολίτες με αναπηρία της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, οι περισσότεροι εντάσσονται στην ηλικιακή ομάδα 50-59, χωρίς να μεταβάλλεται η κατάταξη αυτής στην πρώτη θέση, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 4-19, παρότι έχουν επέλθει μεταβολές με αρνητικό πρόσημο. Από τον Πίνακα 4-16 και το Διάγραμμα 4-20 προκύπτει ότι η υψηλότερη θετική μεταβολή παρουσιάζεται στην ηλικιακή ομάδα 0-9 μεταξύ των ετών 2019 και 2020 με ποσοστό 23,78%, ενώ η υψηλότερη αρνητική μεταβολή καταγράφεται στην ηλικιακή ομάδα 20-29 με ποσοστό 16,88% τη διετία 2020-2021, χωρίς ωστόσο να προκύπτουν ιδιαίτερες διαφοροποιήσεις στις καμπύλες των ετών, οι οποίες σχεδόν συμπίπτουν. Σημαντική απόκλιση στις καμπύλες παρατηρείται στην ηλικιακή ομάδα >80 παρότι οι μεταβολές δεν είναι τόσο υψηλές, όσο σε άλλες ομάδες.

Διάγραμμα 4-19 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Η καμπύλη του Διαγράμματος 4-19 ως προς το σημείο κορύφωσης των ποσοστών δεν είναι σαφής, καθώς το έτος 2019 και το 2021 το υψηλότερο ποσοστό ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 50-59, ενώ το έτος 2020 ανήκει στους εντασσόμενους στην ομάδα 60-69. Αντιθέτως, η ηλικιακή ομάδα με το χαμηλότερο ποσοστό είναι η 0-9 με ανοδική τάση στις υπόλοιπες ομάδες. Μετά το σημείο κορύφωσης υπάρχει καθοδική τάση και εκ νέου ανοδική στα ποσοστά των πολιτών από 80 ετών και άνω. Μέσα από τα συγκεκριμένα δεδομένα αναδεικνύεται ότι στη συγκεκριμένη περιφέρεια οι πολίτες με αναπηρία που έχουν ηλικία από 50 έως 69 ετών αποτελούν σχεδόν το 50% επί του συνόλου και ως εκ τούτου μια δράση σε τοπικό επίπεδο θα ήταν σημαντικό να δώσει προτεραιότητα στους συγκεκριμένους πολίτες και να αφορά κυρίως την επαγγελματική τους σταθερότητα ή αποκατάσταση.

Πίνακας 4-16 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ανά ηλικιακή ομάδα

Περιφέρεια	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	> 80
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης 2019	1,95	2,53	3,30	6,72	13,10	24,98	24,27	10,48	12,67
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης 2020	2,41	2,66	3,58	6,24	13,63	24,23	24,35	10,32	12,58
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης 2021	2,18	2,60	2,98	6,09	13,01	24,20	23,56	10,82	14,56
Μεταβολή από το 2019 στο 2020	23,78	4,90	8,36	-7,17	4,01	-2,98	0,35	-1,56	-0,67
Μεταβολή από το 2020 στο 2021	-9,66	-2,03	-16,88	-2,33	-4,57	-0,12	-3,25	4,90	15,69

Διάγραμμα 4-20 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ανά ηλικιακή ομάδα

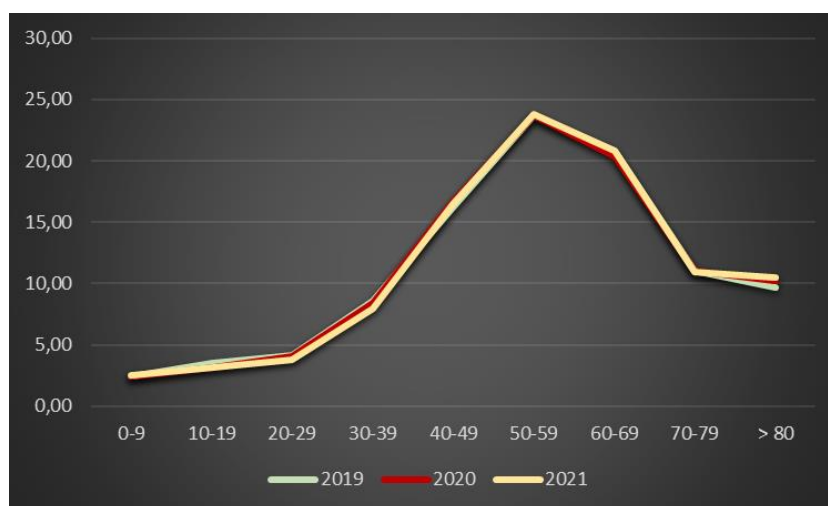
Από το διάγραμμα μεταβολών (Διάγραμμα 4-20) προκύπτει ότι τα περισσότερα σημεία της καμπύλης μεταβολών της διετίας 2019-2020 βρίσκονται πάνω από τη γραμμή, επομένως δηλώνουν αύξηση του πλήθους των πολιτών με αναπηρία στις περισσότερες ηλικιακές ομάδες. Αντιθέτως, τα περισσότερα σημεία της καμπύλης μεταβολών της διετίας 2020-2021

βρίσκονται κάτω από τη γραμμή, επομένως δηλώνουν μείωση του αριθμού, παρότι ο συνολικός αριθμός των πολιτών με αναπηρία στην επικράτεια αυξήθηκε τη συγκεκριμένη διετία.

Περιφέρεια Αττικής

Όπως στην προηγούμενη περιφέρεια έτσι και στην Περιφέρειας Αττικής, οι περισσότεροι πολίτες με αναπηρία εντάσσονται στην ηλικιακή ομάδα 50-59, χωρίς να μεταβάλλεται η κατάταξη αυτής στην πρώτη θέση, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 4-21, παρότι έχουν επέλθει μεταβολές με αρνητικό πρόσημο. Από τον Πίνακα 4-17 και το Διάγραμμα 4-22 προκύπτει ότι η υψηλότερη θετική μεταβολή παρουσιάζεται στην ηλικιακή ομάδα >80 μεταξύ των ετών 2019 και 2020 με ποσοστό 5,78%, ενώ η υψηλότερη αρνητική μεταβολή καταγράφεται στην ηλικιακή ομάδα 10-19 με ποσοστό 10,35% τη διετία 2019-2020, χωρίς ωστόσο να προκύπτουν διαφοροποιήσεις στις καμπύλες των ετών, οι οποίες σχεδόν συμπίπτουν. Η ηλικιακή ομάδα με τα χαμηλότερα ποσοστά είναι η 0-9 με ανοδική τάση στις υπόλοιπες ομάδες, μέχρι την ομάδα 50-59 όπου βρίσκεται το σημείο κορύφωσης των ποσοστών. Μετά από το σημείο αυτό παρατηρείται καθοδική τάση.

Διάγραμμα 4-21 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Αττικής

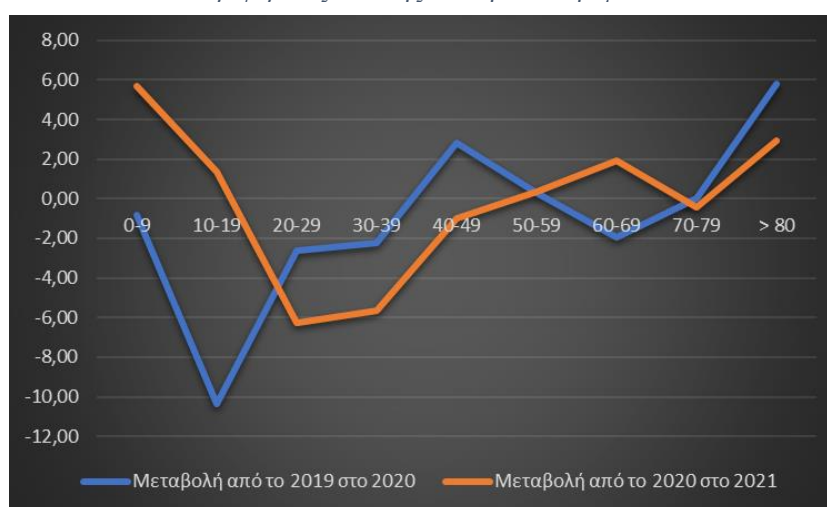
Όπως και στην προηγούμενη έτσι και σε αυτήν την περιφέρεια αναδεικνύεται ότι οι πολίτες με αναπηρία που έχουν ηλικία από 50 έως 69 ετών αποτελούν περίπου το 44% επί του συνόλου και ως εκ τούτου μια δράση σε τοπικό επίπεδο θα ήταν σημαντικό να δώσει

προτεραιότητα στους συγκεκριμένους πολίτες και να αφορά κυρίως την επαγγελματική τους σταθερότητα ή αποκατάσταση.

Πίνακας 4-17 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Αττικής ανά ηλικιακή ομάδα

Περιφέρεια	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	> 80
Περιφέρεια Αττικής 2019	2,41	3,48	4,13	8,62	16,22	23,68	20,81	11,00	9,64
Περιφέρεια Αττικής 2020	2,39	3,12	4,02	8,43	16,68	23,74	20,41	11,01	10,20
Περιφέρεια Αττικής 2021	2,53	3,17	3,77	7,96	16,51	23,82	20,80	10,96	10,50
Μεταβολή από το 2019 στο 2020	-0,82	-10,35	-2,59	-2,24	2,82	0,28	-1,94	0,03	5,78
Μεταβολή από το 2020 στο 2021	5,66	1,34	-6,24	-5,63	-1,01	0,34	1,91	-0,46	2,92

Διάγραμμα 4-22 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Αττικής ανά ηλικιακή ομάδα

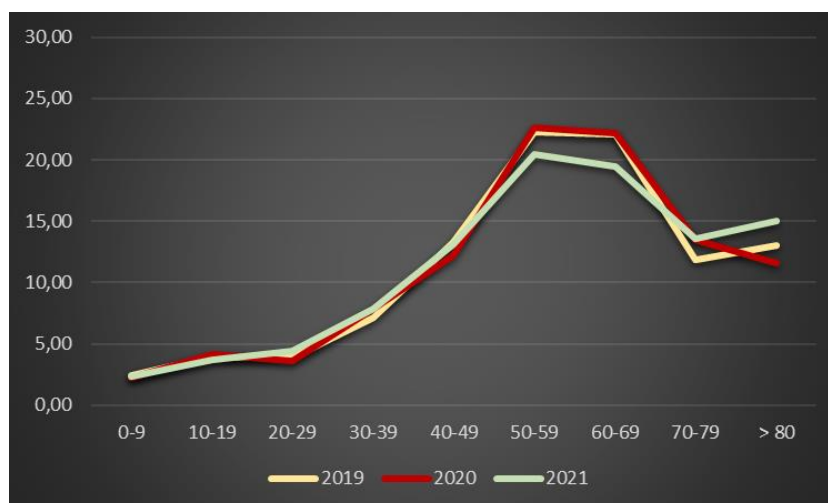
Από το διάγραμμα μεταβολών (Διάγραμμα 4-22) προκύπτουν αρνητικές και θετικές τιμές μεταβολής. Στις περισσότερες ηλικιακές ομάδες το ένα έτος η μεταβολή έχει αρνητικό πρόσημο, ενώ το άλλο έχει θετικό ως αποτέλεσμα να μην είναι εφικτή μια μελλοντική εκτίμηση για το πλήθος των πολιτών ανά ηλικιακή ομάδα στη συγκεκριμένη περιφέρεια.

Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

Ομοίως και στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου οι περισσότεροι πολίτες με αναπηρία εντάσσονται στην ηλικιακή ομάδα 50-59, χωρίς να μεταβάλλεται η κατάταξη αυτής στην πρώτη θέση, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 4-23, παρότι έχουν επέλθει θετικές και αρνητικές μεταβολές. Από τον Πίνακα 4-18 και το Διάγραμμα 4-24 προκύπτει ότι η υψηλότερη θετική μεταβολή παρουσιάζεται στην ηλικιακή ομάδα >80 μεταξύ των ετών 2020 και 2021 με ποσοστό 29,73%, ενώ η υψηλότερη αρνητική μεταβολή καταγράφεται στην

ηλικιακή ομάδα 60-69 με ποσοστό 12,08% τη διετία 2020-2021, επηρεάζοντας τις καμπύλες των ετών, οι οποίες έχουν διαφοροποιήσεις σε διάφορα σημεία. Η ηλικιακή ομάδα με το χαμηλότερο ποσοστό είναι η 0-9 με ανοδική τάση στις υπόλοιπες ομάδες. Μετά το σημείο κορύφωσης, ήτοι την ηλικιακή ομάδα 50-59, οι τάσεις διαφέρουν μεταξύ των ετών.

Διάγραμμα 4-23 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

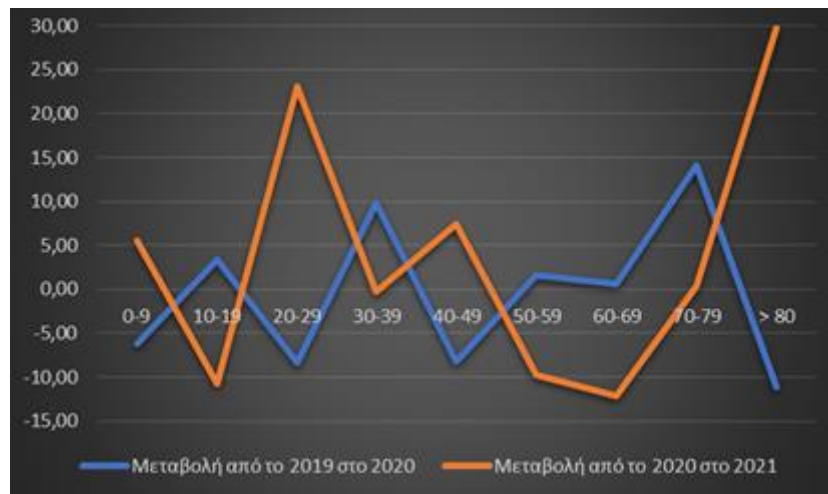

Πίνακας 4-18 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου ανά ηλικιακή ομάδα

Περιφέρεια	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	> 80
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου 2019	2,39	4,00	3,89	7,17	13,33	22,28	22,06	11,83	13,06
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου 2020	2,24	4,14	3,56	7,87	12,24	22,64	22,18	13,51	11,61
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου 2021	2,37	3,69	4,39	7,85	13,16	20,43	19,50	13,56	15,06
Μεταβολή από το 2019 στο 2020	-6,17	3,45	-8,37	9,86	-8,19	1,64	0,58	14,13	-11,08
Μεταβολή από το 2020 στο 2021	5,55	-10,75	23,08	-0,33	7,47	-9,79	-12,08	0,40	29,73

Άλλη μία περιφέρεια στην οποία αναδεικνύεται ότι οι πολίτες με αναπηρία που έχουν ηλικία από 50 έως 69 ετών αποτελούν περίπου το 45% επί του συνόλου και ως εκ τούτου μια δράση σε τοπικό επίπεδο θα ήταν σημαντικό να δώσει προτεραιότητα στους συγκεκριμένους πολίτες και να αφορά κυρίως την επαγγελματική τους σταθερότητα ή αποκατάσταση.

Διάγραμμα 4-24 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου ανά ηλικιακή ομάδα

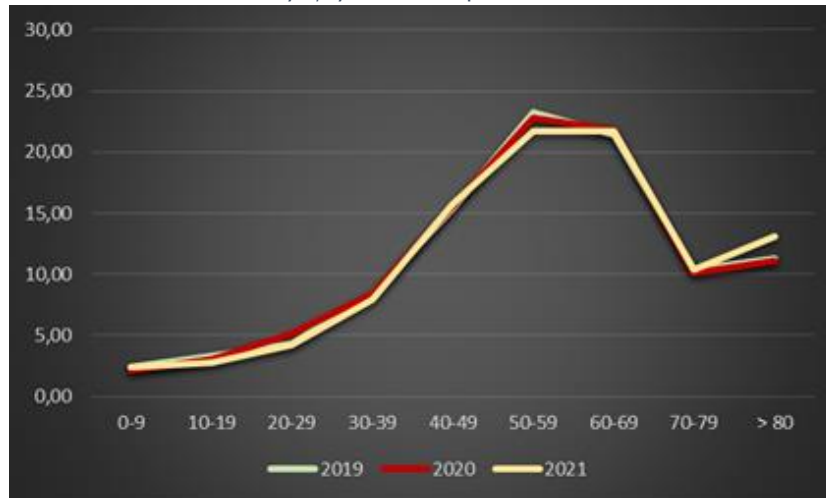

Από το διάγραμμα μεταβολών (Διάγραμμα 4-24) προκύπτουν αρνητικές και θετικές τιμές μεταβολής σχεδόν σε όλες τις ηλικιακές ομάδες, πλην της ομάδας 70-79 που οι μεταβολές έχουν μόνο θετικό πρόσημο. Δεδομένου ότι στις περισσότερες ηλικιακές ομάδες το ένα έτος η μεταβολή έχει αρνητικό πρόσημο, ενώ το άλλο έχει θετικό δεν είναι εφικτή μια μελλοντική εκτίμηση για το πλήθος των πολιτών ανά ηλικιακή ομάδα στη συγκεκριμένη περιφέρεια.

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, οι περισσότεροι πολίτες με αναπηρία εντάσσονται στην ηλικιακή ομάδα 50-59, όπως και στις προηγούμενες, χωρίς να μεταβάλλεται η κατάταξη αυτής στην πρώτη θέση, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 4-25, παρότι έχουν επέλθει θετικές και αρνητικές μεταβολές. Από τον Πίνακα 4-19 και το Διάγραμμα 4-26 προκύπτει ότι η υψηλότερη θετική μεταβολή παρουσιάζεται στην ηλικιακή ομάδα 20-29 μεταξύ των ετών 2019 και 2020 με ποσοστό 18,71%. Στην ίδια ομάδα καταγράφεται και η υψηλότερη αρνητική μεταβολή με ποσοστό 16,83% τη διετία 2020-2021. Οι μεταβολές επηρεάζουν ελαφρώς τις καμπύλες των ετών, οι οποίες δεν συμπίπτουν σε όλα τα σημεία. Η ηλικιακή ομάδα με το χαμηλότερο ποσοστό είναι η 0-9, όπως και στις προηγούμενες περιφέρειες, με ανοδική τάση στις υπόλοιπες ομάδες. Μετά το σημείο κορύφωσης, η τάση είναι καθοδική και γίνεται εκ νέου ανοδική στην ηλικιακή ομάδα >80.

Διάγραμμα 4-25 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

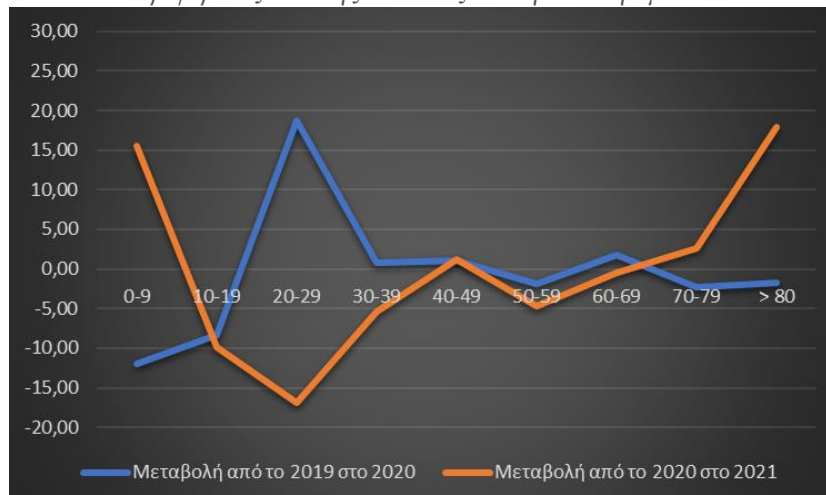

Το άθροισμα των ποσοστών των πολιτών με αναπηρία που έχουν ηλικία από 50 έως 69 ετών και σε αυτή την περιφέρεια είναι υψηλό καθώς φτάνει περίπου το 44% επί του συνόλου και ως εκ τούτου μια δράση σε τοπικό επίπεδο θα ήταν σημαντικό να δώσει προτεραιότητα στους συγκεκριμένους πολίτες και να αφορά κυρίως την επαγγελματική τους σταθερότητα ή αποκατάσταση.

Πίνακας 4-19 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά ηλικιακή ομάδα

Περιφέρεια	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	> 80
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 2019	2,37	3,32	4,30	8,34	15,37	23,22	21,39	10,37	11,32
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 2020	2,09	3,04	5,11	8,41	15,54	22,78	21,77	10,14	11,12
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 2021	2,41	2,75	4,25	7,95	15,73	21,73	21,68	10,40	13,11
Μεταβολή από το 2019 στο 2020	-11,92	-8,28	18,71	0,83	1,13	-1,89	1,80	-2,26	-1,77
Μεταβολή από το 2020 στο 2021	15,53	-9,81	-16,83	-5,45	1,18	-4,62	-0,43	2,60	17,92

Διάγραμμα 4-26 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά ηλικιακή ομάδα

Από το διάγραμμα μεταβολών (Διάγραμμα 4-26) προκύπτουν αρνητικές και θετικές τιμές μεταβολής. Δεδομένου ότι στις περισσότερες ηλικιακές ομάδες το ένα έτος η μεταβολή έχει αρνητικό πρόσημο, ενώ το άλλο έχει θετικό δεν είναι εφικτή μια μελλοντική εκτίμηση για το πλήθος των πολιτών ανά ηλικιακή ομάδα στη συγκεκριμένη περιφέρεια.

Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

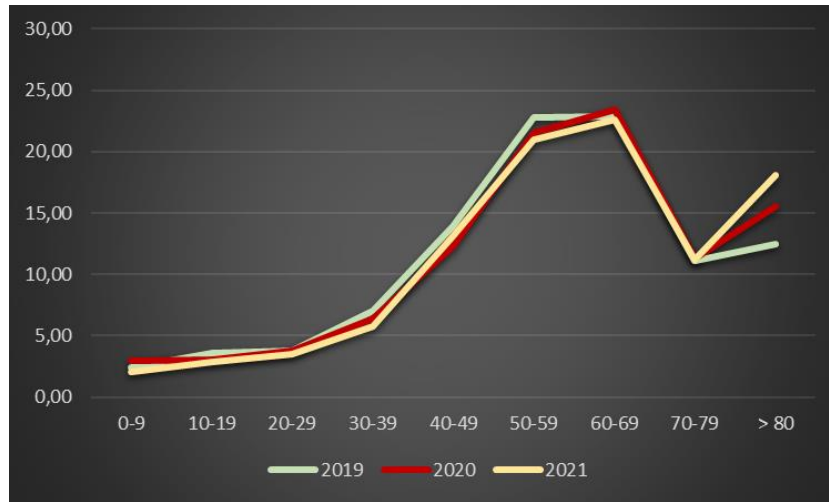
Σε αντίθεση με τις προηγούμενες περιφέρειες, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, οι περισσότεροι πολίτες με αναπηρία εντάσσονται στην ηλικιακή ομάδα 60-69, χωρίς να μεταβάλλεται η κατάταξη αυτής στην πρώτη θέση, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 4-27, παρότι έχουν επέλθει θετικές και αρνητικές μεταβολές. Από τον Πίνακα 4-20 και το Διάγραμμα 4-28 προκύπτει ότι η υψηλότερη θετική μεταβολή παρουσιάζεται στην ηλικιακή ομάδα >80 μεταξύ των ετών 2019 και 2020 με ποσοστό 24,07%. Η υψηλότερη αρνητική μεταβολή καταγράφεται στην ομάδα 0-9 με ποσοστό 30,21% τη διετία 2020-2021, επηρεάζοντας τις καμπύλες των ετών, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 4-27. Ομοίως με τις υπόλοιπες περιφέρειες, η ηλικιακή ομάδα με το χαμηλότερο ποσοστό είναι η 0-9 με ανοδική τάση στις υπόλοιπες ομάδες. Μετά το σημείο κορύφωσης η τάση είναι καθοδική και γίνεται εκ νέου ανοδική στην ηλικιακή ομάδα >80.

Πίνακας 4-20 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας ανά ηλικιακή ομάδα

Περιφέρεια	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	> 80
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας 2019	2,43	3,60	3,77	7,06	13,93	22,76	22,89	11,06	12,50
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας 2020	2,91	3,05	3,72	6,35	12,24	21,53	23,46	11,26	15,50
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας 2021	2,03	2,84	3,48	5,74	13,12	21,02	22,57	11,15	18,05
Μεταβολή από το 2019 στο 2020	19,64	-15,24	-1,29	-10,16	-12,15	-5,41	2,47	1,74	24,02
Μεταβολή από το 2020 στο 2021	-30,21	-7,00	-6,32	-9,58	7,22	-2,37	-3,80	-0,90	16,49

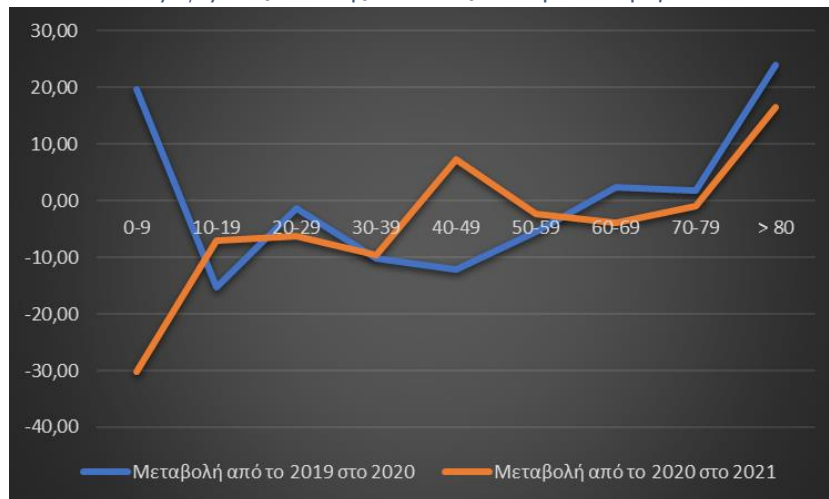
Άλλη μία περιφέρεια στην οποία οι πολίτες με αναπηρία που έχουν ηλικία από 50 έως 69 ετών καλύπτουν το υψηλότερο ποσοστό των ατόμων με αναπηρία της περιφέρειας. Συγκεκριμένα αποτελούν περίπου το 45% επί του συνόλου αναδεικνύοντας ότι μια δράση σε τοπικό επίπεδο θα ήταν σημαντικό να δώσει προτεραιότητα στους συγκεκριμένους πολίτες και να αφορά κυρίως την επαγγελματική τους σταθερότητα ή αποκατάσταση.

Διάγραμμα 4-27 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Από το διάγραμμα μεταβολών (Διάγραμμα 4-28) προκύπτουν αρνητικές και θετικές τιμές μεταβολής ως αποτέλεσμα να μην είναι εφικτή μια μελλοντική εκτίμηση για το πλήθος των πολιτών ανά ηλικιακή ομάδα. Επιπλέον, από τις μεταβολές, ιδιαίτερα στις ηλικιακές ομάδες 50-59 και >80, επηρεάζεται το διάγραμμα (Διάγραμμα 4-27) των πολιτών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα.

Διάγραμμα 4-28 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά ηλικιακή ομάδα

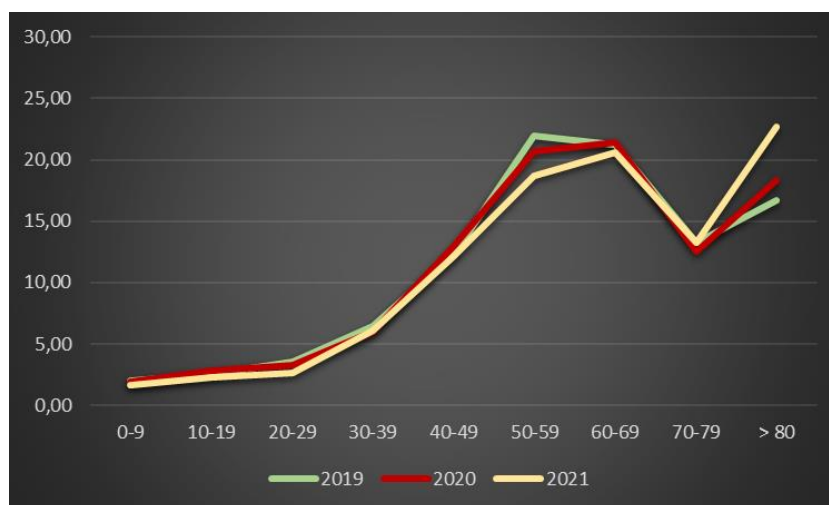
Περιφέρεια Ηπείρου

Στην Περιφέρεια Ηπείρου, δεν είναι ευδιάκριτο ποια ηλικιακή ομάδα έχει το υψηλότερο ποσοστό, καθώς κάθε έτος στην πρώτη θέση βρίσκεται διαφορετική ομάδα. Από τον Πίνακα 4-21 και το Διάγραμμα 4-30 προκύπτει ότι η υψηλότερη θετική μεταβολή παρουσιάζεται στην ηλικιακή ομάδα >80 μεταξύ των ετών 2020 και 2021 με ποσοστό 23,81%. Η υψηλότερη αρνητική μεταβολή είναι στην ομάδα 20-29 με ποσοστό 20,65% τη διετία 2020-2021, επηρεάζοντας τις καμπύλες των ετών, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 4-29. Η ηλικιακή ομάδα με το χαμηλότερο ποσοστό είναι η 0-9, όπως και στις υπόλοιπες περιφέρειες. Το σημείο κορύφωσης είναι διαφορετικό για κάθε έτος.

Πίνακας 4-21 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Ηπείρου ανά ηλικιακή ομάδα

Περιφέρεια	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	> 80
Περιφέρεια Ηπείρου 2019	2,02	2,55	3,53	6,46	12,33	21,97	21,27	13,21	16,66
Περιφέρεια Ηπείρου 2020	1,91	2,82	3,31	5,98	12,96	20,72	21,37	12,56	18,35
Περιφέρεια Ηπείρου 2021	1,66	2,28	2,63	6,09	12,16	18,67	20,57	13,22	22,71
Μεταβολή από το 2019 στο 2020	-5,32	10,93	-6,26	-7,39	5,15	-5,65	0,47	-4,91	10,10
Μεταβολή από το 2020 στο 2021	-13,07	-19,23	-20,65	1,80	-6,21	-9,90	-3,75	5,24	23,81

Διάγραμμα 4-29 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Ηπείρου

Όπως και στις προηγούμενες έτσι και σε αυτήν την περιφέρεια αναδεικνύεται ότι οι πολίτες με αναπηρία που έχουν ηλικία από 50 έως 69 ετών συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ποσοστό επί του συνόλου και ως εκ τούτου μια δράση σε τοπικό επίπεδο θα ήταν σημαντικό να δώσει προτεραιότητα στους συγκεκριμένους πολίτες και να αφορά κυρίως την επαγγελματική τους σταθερότητα ή αποκατάσταση. Εξίσου υψηλό είναι και το ποσοστό των πολιτών που έχουν

ηλικία από 80 ετών και πάνω, οι οποίοι δεν σχετίζονται με τις δράσεις για εκπαίδευση, ούτε για επαγγελματική αποκατάσταση, αλλά για υγεία, υποστήριξη και αξιοπρεπή διαβίωση.

Διάγραμμα 4-30 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Ηπείρου ανά ηλικιακή ομάδα

Από το διάγραμμα μεταβολών (Διάγραμμα 4-30) προκύπτουν αρνητικές και θετικές τιμές μεταβολής ως αποτέλεσμα να μην είναι εφικτή μια μελλοντική εκτίμηση για το πλήθος των πολιτών ανά ηλικιακή ομάδα. Επιπλέον, από τις μεταβολές, ιδιαίτερα στις ηλικιακές ομάδες 50-59 και >80, επηρεάζεται το διάγραμμα (Διάγραμμα 4-29) των πολιτών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα.

Περιφέρεια Θεσσαλίας

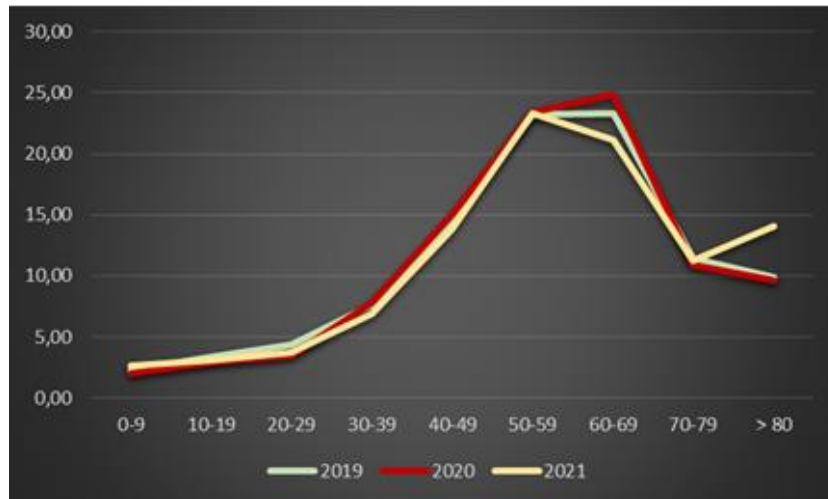
Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, δεν είναι ευδιάκριτο ποια ηλικιακή ομάδα έχει το υψηλότερο ποσοστό πολιτών, καθώς κάθε έτος στην πρώτη θέση βρίσκεται διαφορετική ομάδα. Από τον Πίνακα 4-22 και το Διάγραμμα 4-32 προκύπτει ότι η υψηλότερη θετική μεταβολή παρουσιάζεται στην ηλικιακή ομάδα >80 μεταξύ των ετών 2020 και 2021 με ποσοστό 46,61%. Η υψηλότερη αρνητική μεταβολή είναι στην ομάδα 60-69 με ποσοστό 14,77% τη διετία 2020-2021, επηρεάζοντας τις καμπύλες των ετών, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 4-31. Η ηλικιακή ομάδα με το χαμηλότερο ποσοστό είναι η 0-9, όπως και στις υπόλοιπες περιφέρειες. Το σημείο κορύφωσης είναι διαφορετικό για κάθε έτος.

Πίνακας 4-22 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Θεσσαλίας ανά ηλικιακή ομάδα

Περιφέρεια	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	> 80
Περιφέρεια Θεσσαλίας 2019	2,26	3,39	4,36	7,64	14,51	23,18	23,31	11,47	9,88
Περιφέρεια Θεσσαλίας 2020	2,06	2,92	3,49	7,81	14,98	23,38	24,85	10,93	9,60
Περιφέρεια Θεσσαλίας 2021	2,61	3,12	3,75	6,92	13,79	23,29	21,18	11,27	14,07
Μεταβολή από το 2019 στο 2020	-9,05	-13,94	-20,05	2,20	3,29	0,84	6,58	-4,74	-2,81
Μεταβολή από το 2020 στο 2021	27,21	6,81	7,49	-11,34	-7,98	-0,37	-14,77	3,14	46,61

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας είναι άλλη μία εκ των οποίων οι πολίτες με αναπηρία που έχουν ηλικία από 50 έως 69 ετών καλύπτουν το υψηλότερο ποσοστό το οποίο σχεδόν είναι 47% επί του συνόλου και ως εκ τούτου μια δράση σε τοπικό επίπεδο θα ήταν σημαντικό να δώσει προτεραιότητα στους συγκεκριμένους πολίτες και να αφορά κυρίως την επαγγελματική τους σταθερότητα ή αποκατάσταση.

Διάγραμμα 4-31 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

Διάγραμμα 4-32 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Θεσσαλίας ανά ηλικιακή ομάδα

Από το διάγραμμα μεταβολών (Διάγραμμα 4-32) προκύπτουν αρνητικές και θετικές τιμές μεταβολής και σε όλες τις ηλικιακές ομάδες το ένα έτος η μεταβολή έχει αρνητικό πρόσημο, ενώ το άλλο έχει θετικό ως αποτέλεσμα να επηρεάζονται οι καμπύλες των πολιτών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα της συγκεκριμένης περιφέρειας και να μην είναι εφικτή μια μελλοντική εκτίμηση.

Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

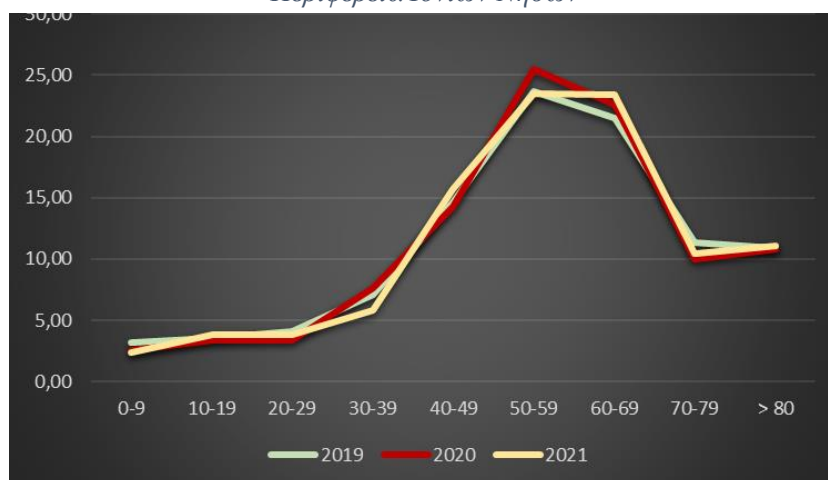
Στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, οι περισσότεροι πολίτες με αναπηρία εντάσσονται στην ηλικιακή ομάδα 50-59, σχεδόν σε όλες τις προηγούμενες, χωρίς να μεταβάλλεται η κατάταξη αυτής στην πρώτη θέση, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 4-33, παρότι έχουν επέλθει θετικές και αρνητικές μεταβολές. Από τον Πίνακα 4-23 και το Διάγραμμα 4-34 προκύπτει ότι η υψηλότερη θετική μεταβολή παρουσιάζεται στις ηλικιακές ομάδες 10-19 και 20-29 μεταξύ των ετών 2020 και 2021 με ποσοστό 15,39%. Η υψηλότερη αρνητική μεταβολή είναι στην ομάδα 30-39 με ποσοστό 23,88% τη διετία 2020-2021, επηρεάζοντας τις καμπύλες των ετών, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 4-33. Η ηλικιακή ομάδα με το χαμηλότερο ποσοστό είναι η 0-9, όπως και στις υπόλοιπες περιφέρειες, με ανοδική τάση στις υπόλοιπες ομάδες. Μετά το σημείο κορύφωσης της ηλικιακής ομάδας 50-59, η τάση είναι καθοδική και γίνεται εκ νέου ανοδική μόνο κατά το έτος 2020 για την ηλικιακή ομάδα >80.

Πίνακας 4-23 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ανά ηλικιακή ομάδα

Περιφέρεια	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	> 80
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων 2019	3,20	3,56	4,09	7,06	14,60	23,68	21,54	11,34	10,92
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων 2020	2,58	3,34	3,34	7,67	14,29	25,47	22,54	9,95	10,83
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων 2021	2,36	3,85	3,85	5,84	15,71	23,48	23,42	10,43	11,06
Μεταβολή από το 2019 στο 2020	-19,62	-6,28	-18,50	8,60	-2,15	7,55	4,63	-12,19	-0,81
Μεταβολή από το 2020 στο 2021	-8,38	15,39	15,39	-23,88	10,00	-7,81	3,88	4,84	2,07

Οι πολίτες με αναπηρία που έχουν ηλικία από 50 έως 69 ετών και σε αυτήν την περιφέρεια αποτελούν περίπου το 44% επί του συνόλου με το συγκεκριμένο ποσοστό το 2020 να φτάνει περίπου το 47%. Ως εκ τούτου μια δράση σε τοπικό επίπεδο θα ήταν σημαντικό να δώσει προτεραιότητα στους συγκεκριμένους πολίτες και να αφορά κυρίως την επαγγελματική τους σταθερότητα ή αποκατάσταση.

Διάγραμμα 4-33 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

Διάγραμμα 4-34 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ανά ηλικιακή ομάδα

Από το διάγραμμα μεταβολών (Διάγραμμα 4-34) προκύπτουν αρνητικές και θετικές τιμές μεταβολής και στις περισσότερες ηλικιακές ομάδες το ένα έτος η μεταβολή έχει αρνητικό πρόσημο, ενώ το άλλο έχει θετικό με αποτέλεσμα και σε αυτή την περιφέρεια να μην είναι εφικτή μια μελλοντική εκτίμηση για το πλήθος των πολιτών ανά ηλικιακή ομάδα και να επηρεάζονται οι αντίστοιχες καμπύλες του Διαγράμματος 4-33.

Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Οι περισσότεροι πολίτες με αναπηρία εντάσσονται στην ηλικιακή ομάδα 50-59 και στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, χωρίς να μεταβάλλεται η κατάταξη της ομάδας στην

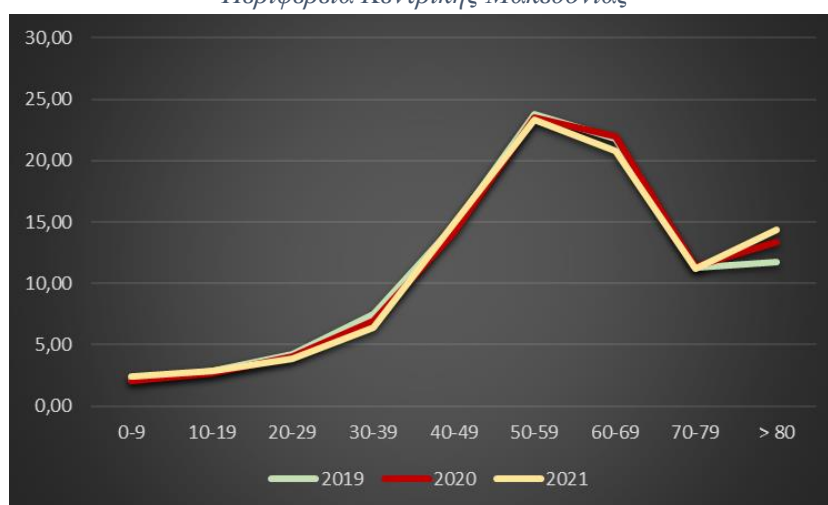
πρώτη θέση, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 4-35, παρότι έχουν επέλθει θετικές και αρνητικές μεταβολές. Από τον Πίνακα 4-24 και το Διάγραμμα 4-36 προκύπτει ότι η υψηλότερη θετική μεταβολή παρουσιάζεται στην ηλικιακή ομάδα 0-9 μεταξύ των ετών 2020 και 2021 με ποσοστό 16,96%. Η υψηλότερη αρνητική μεταβολή είναι στην ομάδα 30-39 με ποσοστό 8,11% τη διετία 2020-2021, επηρεάζοντας τις καμπύλες των ετών, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 4-35. Η ηλικιακή ομάδα με το χαμηλότερο ποσοστό είναι η 0-9, όπως και στις υπόλοιπες περιφέρειες, παρότι εμφανίζει την υψηλότερη θετική μεταβολή, με ανοδική τάση στις υπόλοιπες ομάδες. Μετά το σημείο κορύφωσης η τάση είναι καθοδική και γίνεται εκ νέου ανοδική στην ηλικιακή ομάδα >80.

Πίνακας 4-24 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας ανά ηλικιακή ομάδα

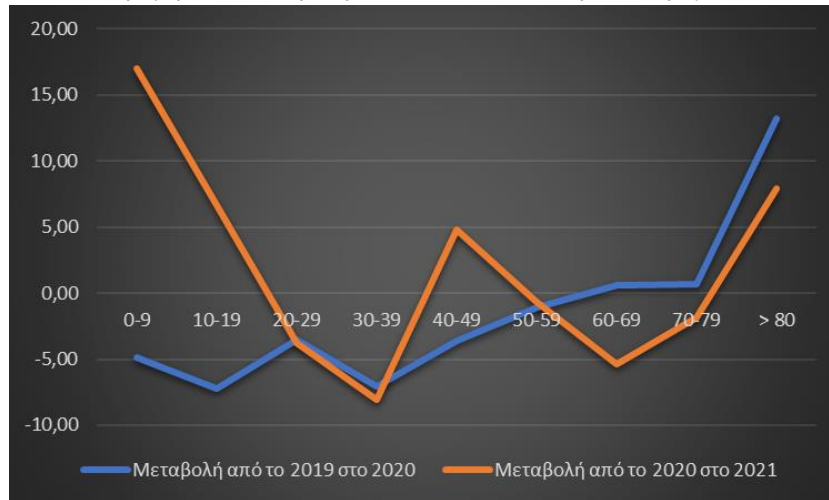
Περιφέρεια	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	> 80
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας 2019	2,16	2,87	4,19	7,45	14,64	23,77	21,82	11,32	11,78
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας 2020	2,05	2,66	4,04	6,92	14,12	23,51	21,95	11,40	13,33
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας 2021	2,40	2,84	3,89	6,36	14,80	23,36	20,77	11,19	14,39
Μεταβολή από το 2019 στο 2020	-4,90	-7,19	-3,53	-7,03	-3,57	-1,08	0,60	0,65	13,23
Μεταβολή από το 2020 στο 2021	16,96	6,66	-3,80	-8,11	4,82	-0,67	-5,40	-1,82	7,94

Όπως και στις προηγούμενες έτσι και σε αυτήν την περιφέρεια αναδεικνύεται ότι οι πολίτες με αναπηρία που έχουν ηλικία από 50 έως 69 ετών αποτελούν περίπου το 45% επί του συνόλου και ως εκ τούτου μια δράση σε τοπικό επίπεδο θα ήταν σημαντικό να δώσει προτεραιότητα στους συγκεκριμένους πολίτες και να αφορά κυρίως την επαγγελματική τους σταθερότητα ή αποκατάσταση.

Διάγραμμα 4-35 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Διάγραμμα 4-36 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας ανά ηλικιακή ομάδα

Το διάγραμμα μεταβολών (Διάγραμμα 4-36) έχει παρόμοια εικόνα με τις περισσότερες εκ των υπολοίπων περιφερειών, δηλαδή αρνητικές και θετικές τιμές μεταβολής, όπου στις περισσότερες ηλικιακές ομάδες υπάρχει εναλλαγή των μεταβολών μεταξύ των ετών. Ως εκ τούτου και σε αυτήν την περιφέρεια επηρεάζονται τα αντίστοιχα διαγράμματα και δεν είναι εφικτή μια μελλοντική εκτίμηση για το πλήθος των πολιτών ανά ηλικιακή ομάδα.

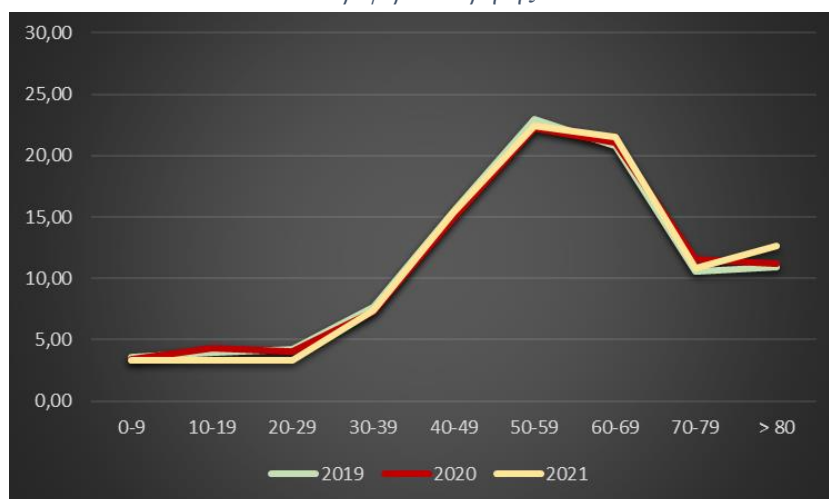
Περιφέρεια Κρήτης

Άλλη μια περιφέρεια που οι περισσότεροι πολίτες με αναπηρία εντάσσονται στην ηλικιακή ομάδα 50-59 είναι η Περιφέρεια Κρήτης, χωρίς, όμως, να μεταβάλλεται η κατάταξη της ομάδας στην πρώτη θέση, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 4-37, παρότι έχουν επέλθει θετικές και αρνητικές μεταβολές. Από τον Πίνακα 4-25 και το Διάγραμμα 4-38 προκύπτει ότι η υψηλότερη θετική μεταβολή παρουσιάζεται στην ηλικιακή ομάδα >80 μεταξύ των ετών 2020 και 2021 με ποσοστό 12,76%. Η υψηλότερη αρνητική μεταβολή καταγράφεται στην ομάδα 10-19 με ποσοστό 22,87% τη διετία 2020-2021, επηρεάζοντας τις καμπύλες των ετών, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 4-37. Η ηλικιακή ομάδα με το χαμηλότερο ποσοστό είναι η 0-9, όπως και στις υπόλοιπες περιφέρειες, με ανοδική τάση στις υπόλοιπες ομάδες. Μετά το σημείο κορύφωσης η τάση είναι καθοδική και γίνεται εκ νέου ανοδική κατά τα έτη 2019 και 2020 στην ηλικιακή ομάδα >80.

Πίνακας 4-25 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Κρήτης ανά ηλικιακή ομάδα

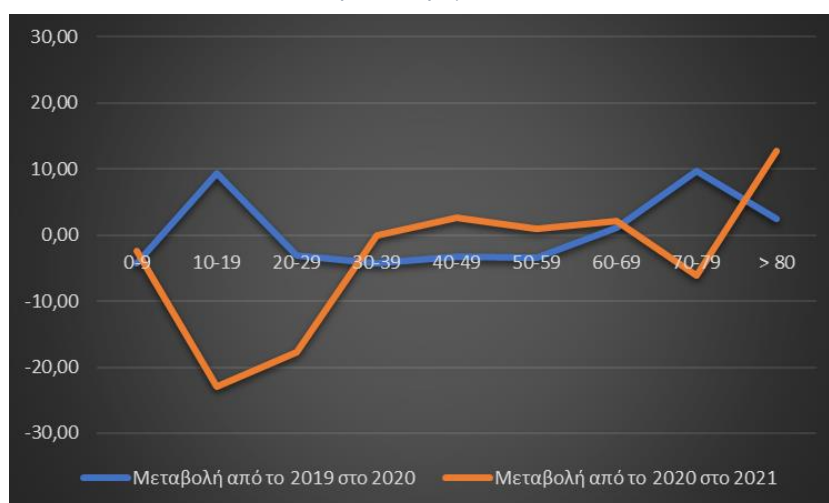
Περιφέρεια	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	> 80
Περιφέρεια Κρήτης 2019	3,55	3,93	4,18	7,67	15,46	22,98	20,80	10,53	10,91
Περιφέρεια Κρήτης 2020	3,40	4,30	4,05	7,34	14,94	22,21	21,04	11,55	11,17
Περιφέρεια Κρήτης 2021	3,32	3,32	3,33	7,34	15,33	22,43	21,50	10,83	12,60
Μεταβολή από το 2019 στο 2020	-4,21	9,36	-3,12	-4,30	-3,32	-3,36	1,16	9,69	2,43
Μεταβολή από το 2020 στο 2021	-2,44	-22,87	-17,75	0,02	2,58	1,03	2,19	-6,19	12,76

Διάγραμμα 4-37 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Κρήτης

Όπως και στις προηγούμενες έτσι και σε αυτήν την περιφέρεια αναδεικνύεται ότι οι πολίτες με αναπηρία που έχουν ηλικία από 50 έως 69 ετών αποτελούν περίπου το 41 με 42% επί του συνόλου. Επομένως, στην Περιφέρεια Κρήτης, όπως και στις υπόλοιπες θα ήταν σημαντικό να δοθεί προτεραιότητα στους συγκεκριμένους πολίτες και να υλοποιηθεί μια δράση που θα αφορά κυρίως την επαγγελματική τους σταθερότητα ή αποκατάσταση

Διάγραμμα 4-38 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Κρήτης ανά ηλικιακή ομάδα

Από το διάγραμμα μεταβολών (Διάγραμμα 4-38) προκύπτουν αρνητικές και θετικές τιμές μεταβολής οι οποίες επηρεάζουν σε συγκεκριμένα σημεία τις καμπύλες, δηλαδή στα σημεία που αφορούν τις ηλικιακές ομάδες 10-19, 20-29 και >80 αναδεικνύοντας σταθερότητα στο χρόνο για τις υπόλοιπες ομάδες.

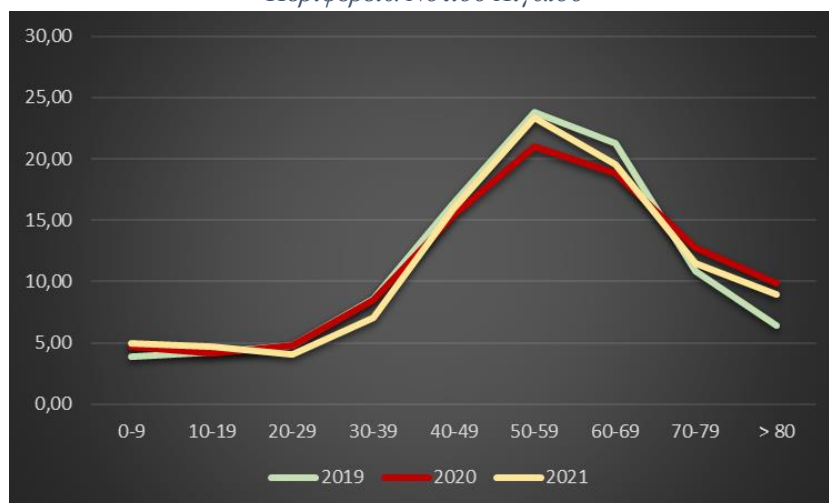
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

Άλλη μία περιφέρεια όπου οι περισσότεροι πολίτες με αναπηρία εντάσσονται στην ηλικιακή ομάδα 50-59 και τα τρία έτη είναι η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 4-39, παρότι έχουν επέλθει θετικές και αρνητικές μεταβολές. Από τον Πίνακα 4-26 και το Διάγραμμα 4-40 προκύπτει ότι η υψηλότερη θετική μεταβολή παρουσιάζεται στην ηλικιακή ομάδα >80 μεταξύ των ετών 2019 και 2020 με ποσοστό 53,60%, ενώ η υψηλότερη αρνητική μεταβολή είναι στην ομάδα 30-39 με ποσοστό 17,62% τη διετία 2020-2021, επηρεάζοντας τις καμπύλες των ετών, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 4-39. Η ηλικιακή ομάδα με το χαμηλότερο ποσοστό είναι η 0-9 με ανοδική τάση στις υπόλοιπες ομάδες. Μετά το σημείο κορύφωσης η τάση είναι καθοδική.

Πίνακας 4-26 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου ανά ηλικιακή ομάδα

Περιφέρεια	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	> 80
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου 2019	3,88	4,20	4,75	8,54	16,35	23,80	21,24	10,83	6,40
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου 2020	4,71	4,14	4,80	8,50	15,42	21,01	18,85	12,73	9,82
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου 2021	4,96	4,73	4,04	7,00	15,96	23,33	19,57	11,46	8,95
Μεταβολή από το 2019 στο 2020	21,39	-1,47	1,07	-0,47	-5,72	-11,71	-11,24	17,59	53,60
Μεταβολή από το 2020 στο 2021	5,29	14,25	-15,96	-17,62	3,48	11,03	3,81	-10,01	-8,88

Διάγραμμα 4-39 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

Άλλη μια περιφέρεια όπου αναδεικνύεται ότι οι πολίτες με αναπηρία που έχουν ηλικία από 50 έως 69 ετών αποτελούν περίπου το 40 με 45% επί του συνόλου. Επομένως και σε αυτήν την περιφέρεια σημαντικό θα ήταν να δοθεί προτεραιότητα σε δράσεις επαγγελματικής σταθερότητας και αποκατάστασης.

Διάγραμμα 4-40 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου ανά ηλικιακή ομάδα

Στο διάγραμμα μεταβολών (Διάγραμμα 4-40) προκύπτουν αρνητικές και θετικές τιμές μεταβολής, όπου στις περισσότερες ηλικιακές ομάδες το ένα έτος η μεταβολή έχει αρνητικό πρόσημο, ενώ το άλλο έχει θετικό ως αποτέλεσμα να μην είναι εφικτή μια μελλοντική εκτίμηση για το πλήθος των πολιτών ανά ηλικιακή ομάδα και να επηρεάζονται οι αντίστοιχες καμπύλες των ετών.

Περιφέρεια Πελοποννήσου

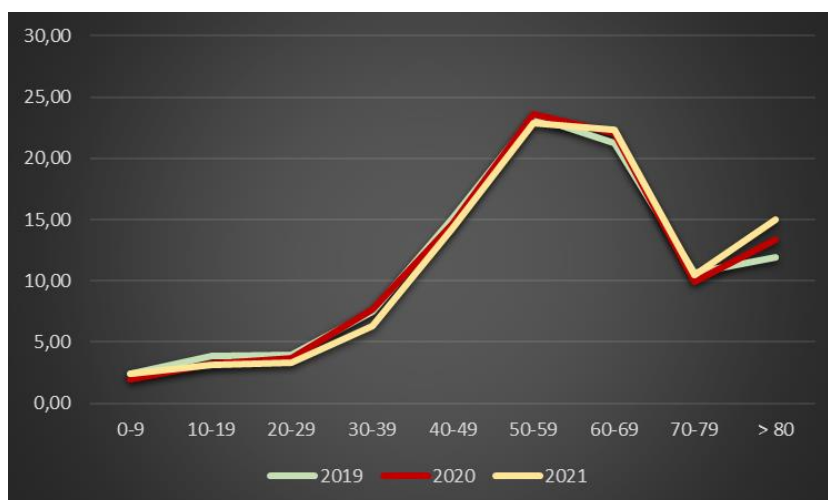
Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, οι περισσότεροι πολίτες με αναπηρία εντάσσονται στην ηλικιακή ομάδα 50-59, όπως σχεδόν σε όλες τις υπόλοιπες, χωρίς να μεταβάλλεται η κατάταξη αυτής στην πρώτη θέση, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 4-41, παρότι έχουν επέλθει θετικές και αρνητικές μεταβολές. Από τον Πίνακα 4-27 και το Διάγραμμα 4-42 προκύπτει ότι η υψηλότερη θετική μεταβολή παρουσιάζεται στην ηλικιακή ομάδα 0-9 μεταξύ των ετών 2020 και 2021 με ποσοστό 20,96%. Στην ίδια ομάδα εμφανίζεται και η υψηλότερη αρνητική μεταβολή και το ποσοστό είναι 19,02% τη διετία 2019-2020, χωρίς ωστόσο να προκύπτουν ιδιαίτερες διαφοροποιήσεις στις καμπύλες των ετών, οι οποίες σχεδόν συμπίπτουν, με μια εμφανή απόκλιση στο σημείο που αφορά την ηλικιακή ομάδα >80. Η ηλικιακή ομάδα με το χαμηλότερο ποσοστό είναι η 0-9, όπως και στις υπόλοιπες περιφέρειες,

με ανοδική τάση στις υπόλοιπες ομάδες. Μετά το σημείο κορύφωσης η τάση είναι καθοδική και γίνεται εκ νέου ανοδική στην ηλικιακή ομάδα >80.

Πίνακας 4-27 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Πελοποννήσου ανά ηλικιακή ομάδα

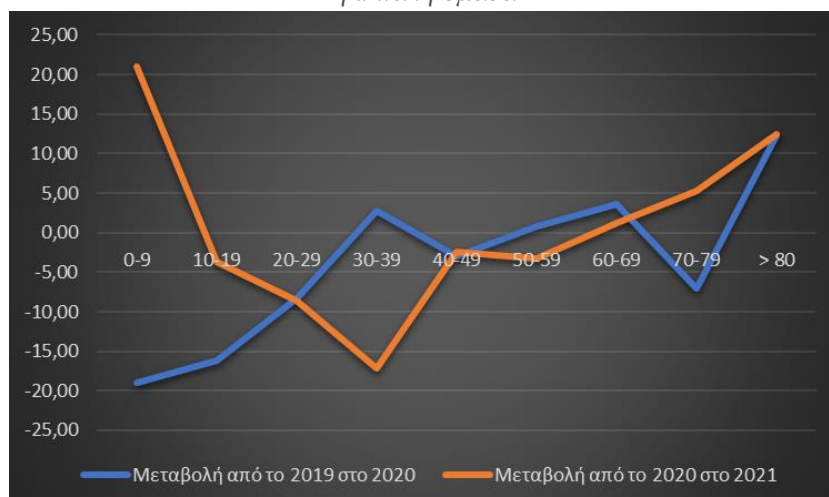
Περιφέρεια	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	> 80
Περιφέρεια Πελοποννήσου 2019	2,41	3,82	3,98	7,44	15,06	23,46	21,27	10,67	11,88
Περιφέρεια Πελοποννήσου 2020	1,95	3,20	3,65	7,64	14,61	23,64	22,04	9,92	13,34
Περιφέρεια Πελοποννήσου 2021	2,36	3,08	3,34	6,33	14,25	22,87	22,31	10,44	15,01
Μεταβολή από το 2019 στο 2020	-19,02	-16,12	-8,30	2,69	-2,96	0,74	3,59	-7,02	12,32
Μεταβολή από το 2020 στο 2021	20,96	-3,72	-8,65	-17,11	-2,48	-3,24	1,26	5,24	12,48

Διάγραμμα 4-41 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Πελοποννήσου

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου ανήκει σε μία εκ των περιφερειών όπου οι πολίτες με αναπηρία που έχουν ηλικία από 50 έως 69 ετών αποτελούν περίπου το 45% επί του συνόλου. Επομένως, μια δράση σε τοπικό επίπεδο θα ήταν σημαντικό να έχει προτεραιότητα τους συγκεκριμένους πολίτες και να αφορά κυρίως την επαγγελματική τους σταθερότητα ή αποκατάσταση.

Διάγραμμα 4-42 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Πελοποννήσου ανά ηλικιακή ομάδα

Από το διάγραμμα μεταβολών (Διάγραμμα 4-42) προκύπτουν αρνητικές και θετικές τιμές μεταβολής οι οποίες επηρεάζουν το συγκριτικό διάγραμμα των ετών. Επομένως μια μελλοντική εκτίμηση για το πλήθος των πολιτών ανά ηλικιακή ομάδα είναι ανέφικτη.

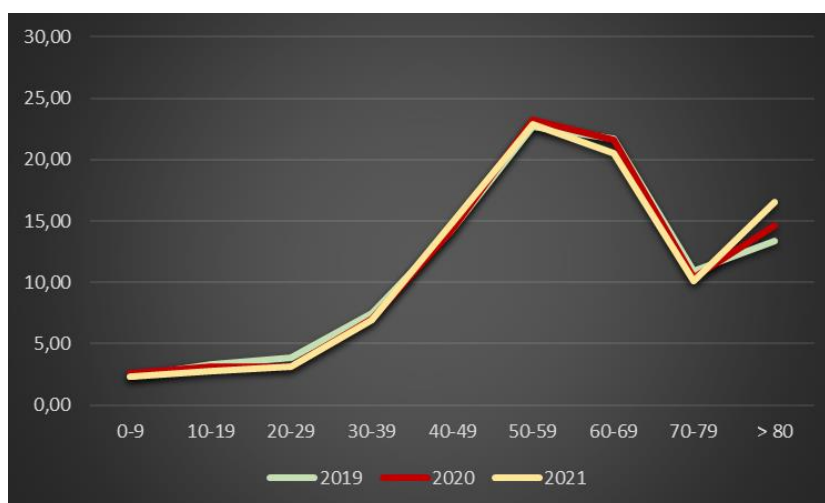
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Τελευταία, η Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας, στην οποία οι περισσότεροι πολίτες με αναπηρία εντάσσονται στην ηλικιακή ομάδα 50-59 που βρίσκεται στην πρώτη θέση και τα τρία έτη, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 4-43, παρότι έχουν επέλθει θετικές και αρνητικές μεταβολές. Από τον Πίνακα 4-28 και το Διάγραμμα 4-44 προκύπτει ότι η υψηλότερη θετική μεταβολή παρουσιάζεται στην ηλικιακή ομάδα >80 μεταξύ των ετών 2020 και 2021 με ποσοστό 12,95%. Η υψηλότερη αρνητική μεταβολή εμφανίζεται στην ηλικιακή ομάδα 20-29 με ποσοστό 18,45% μεταξύ των ετών 2019 και 2020, χωρίς σημαντικές διαφοροποιήσεις στις καμπύλες των ετών, οι οποίες σχεδόν συμπίπτουν. Τόσο η ηλικιακή ομάδα με το χαμηλότερο ποσοστό όσο και η τάση των ποσοστών συμπίπτουν με το σύνολο των περιφερειών.

Πίνακας 4-28 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά ηλικιακή ομάδα

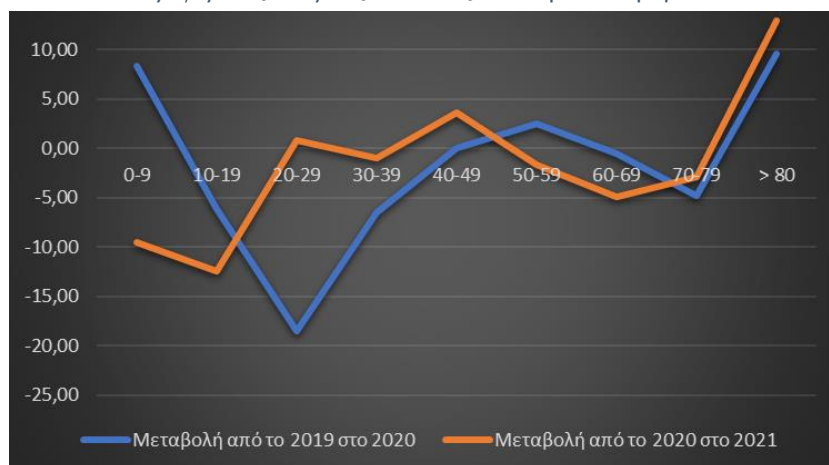
Περιφέρεια	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	> 80
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας 2019	2,35	3,34	3,84	7,46	14,31	22,72	21,68	10,92	13,38
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας 2020	2,55	3,13	3,13	6,98	14,31	23,27	21,57	10,39	14,67
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας 2021	2,30	2,74	3,16	6,91	14,82	22,90	20,51	10,09	16,57
Μεταβολή από το 2019 στο 2020	8,30	-6,19	-18,45	-6,45	-0,03	2,44	-0,50	-4,79	9,58
Μεταβολή από το 2020 στο 2021	-9,57	-12,45	0,81	-0,99	3,61	-1,62	-4,91	-2,92	12,95

Διάγραμμα 4-43 Πολίτες με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας αποτελεί άλλη μία περιφέρεια όπου οι πολίτες με αναπηρία που έχουν ηλικία από 50 έως 69 ετών αποτελούν περίπου το 44% επί του συνόλου. Ως επακόλουθο και σε αυτήν την περιφέρεια πρέπει οι δράσεις να αφορούν κυρίως την επαγγελματική σταθερότητα ή αποκατάσταση των ατόμων με αναπηρία.

Διάγραμμα 4-44 Μεταβολές (%) ποσοστών πολιτών με αναπηρία της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά ηλικιακή ομάδα

Από το διάγραμμα μεταβολών (Διάγραμμα 4-44) προκύπτουν αρνητικές και θετικές τιμές μεταβολής οι οποίες ωστόσο επηρεάζουν σε λίγα σημεία τις αντίστοιχες καμπύλες και κυρίως στο σημείο που αφορά την ηλικιακή ομάδα >80. Ωστόσο, η επιρροή δεν είναι αρκετή ώστε να προκαλεί αμφιβολίες για την σταθερότητα του πλήθους ανά ηλικιακή ομάδα εκτός των πολιτών που είναι άνω των 80 ετών..

4.2.6 Ομαδοποίηση βάσει ηλικίας και φύλου για κάθε περιφέρεια

Η σύνθετη ομαδοποίηση βάσει ηλικίας και φύλου ανά έτος για κάθε περιφέρεια που απεικονίζεται στους Πίνακες Π.Α.12 έως Π.Α.20 ομοιάζει με την ομαδοποίηση βάσει της ηλικίας ανά περιφέρεια. Δεν προκύπτουν σαφή συμπεράσματα από τα δεδομένα ως προς το πλήθος των αντρών ή των γυναικών ανά ηλικιακή ομάδα, δεδομένου ότι οι διαφορές του πλήθους των πολιτών μεταξύ των περιφερειών για την ίδια ηλικιακή ομάδα μπορεί να είναι από πολύ μικρές μέχρι πολύ μεγάλες.

Ωστόσο, αναδεικνύεται ένα νέο στοιχείο που αφορά τις Περιφέρειες, το οποίο σχετίζεται με τα δεδομένα των αντρών και των γυναικών με πιστοποιημένη αναπηρία από το ΚΕ.Π.Α. στην επικράτεια. Συγκεκριμένα και στις δεκατρείς περιφέρειες υπερισχύουν οι άντρες στις περισσότερες ηλικιακές ομάδες. Εξαιρέση αποτελούν οι γυναίκες με αναπηρία που ανήκουν

στην ηλικιακή ομάδα 70-79 και κατοικούν στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και στην Περιφέρεια Αττικής και οι γυναίκες άνω των 80 ετών όλων των περιφερειών.

Κεφάλαιο 5^ο: Συμπεράσματα

Τα αποτελέσματα από τη στατιστική ανάλυση των πολιτών με πιστοποιημένη αναπηρία από το ΚΕ.Π.Α. κατά την τριετία 2019-2021 παρέχουν δεδομένα, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν από την Κεντρική Διοίκηση προκειμένου να υλοποιήσει δράσεις μέσω των οποίων θα επιτευχθεί η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ατόμων με αναπηρία. Ωστόσο, τα παραγόμενα αποτελέσματα δύναται να αξιοποιηθούν και από την Περιφερειακή και την Τοπική Αυτοδιοίκηση προκειμένου να υλοποιηθούν στοχευμένες δράσεις. Η αξιοπρεπής διαβίωση των ανθρώπων επιτυγχάνεται όταν το κράτος, μέσω της κοινωνικής πολιτικής που ακολουθεί, τους παρέχει όλα τα μέσα ώστε να καλύπτουν τις βασικές τους ανάγκες. Κυριότερο μέσο αποτελεί η επαγγελματική αποκατάσταση και σταθερότητα κατά την παραγωγική ηλικία σε συνδυασμό με συνεχή εκπαίδευση και κατάρτιση από την παιδική ηλικία.

Σε επίπεδο επικράτειας, η ανάλυση ανά ηλικιακή ομάδα αναδεικνύει ότι το πλήθος των πολιτών των ηλικιών από 50 έως 69 ετών, με πιστοποιημένη αναπηρία από το ΚΕ.Π.Α., οι οποίοι βρίσκονται σε παραγωγική ηλικία, αγγίζουν, κάθε έτος, περίπου το 45% εκ των πιστοποιημένων ατόμων με αναπηρία του έτους. Το συγκεκριμένο ποσοστό, με μικρές αποκλίσεις, καταγράφεται και σε επίπεδο περιφερειών. Εν τούτοις, προβληματισμό προκαλεί, ως προς τα αίτια, το γεγονός ότι ενώ στις δώδεκα περιφέρειες η ηλικιακή ομάδα 50-59 έχει τα υψηλότερα ποσοστά, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας τα έχουν οι πολίτες ηλικίας από 60 έως 69 ετών. Σε παραγωγική ηλικία, ωστόσο, ανήκουν και άλλες ηλικιακές ομάδες, τα ποσοστά των οποίων αν αθροιστούν με τα ποσοστά των ηλικιακών ομάδων 50-59 και 60-69 καλύπτουν περίπου τα 7/10 όσων κατ' έτος χαρακτηρίζονται ως άτομα με αναπηρία από τις υγειονομικές επιτροπές του ΚΕ.Π.Α..

Ωστόσο, στην Ελλάδα του 21ου αιώνα όπου, κατ' έτος, περίπου το 1% των πολιτών επί του συνόλου του πληθυσμού πιστοποιούνται ως άτομα με αναπηρία από το ΚΕ.Π.Α., το ποσοστό των εργαζόμενων ατόμων με αναπηρία δεν ξεπερνά το 1/3 εξ αυτών. Η ύπαρξη υψηλών ποσοστών ανεργίας στους συγκεκριμένους πολίτες οφείλεται στις δυσκολίες φυσικής και λειτουργικής προσβασιμότητάς τους, λόγω των παθήσεών τους, αλλά και στο ελλιπές θεσμικό πλαίσιο. Συγκεκριμένα, το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο για την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία δεν καλύπτει τις ανάγκες σε θέσεις εργασίας για δύο λόγους. Ο πρώτος λόγος είναι ότι το ποσοστό των θέσεων που προκηρύσσονται από το δημόσιο ή προβλέπονται

για τις ιδιωτικές επιχειρήσεις είναι μικρό σε σχέση με τους ενδιαφερόμενους και δεύτερον δεν εκδίδονται συχνά προκηρύξεις. Επιπροσθέτως, στις περιφέρειες της χώρας δεν έχουν ιδρυθεί αρκετές κοινωνικές επιχειρήσεις ένταξης προκειμένου να συνδράμουν στην αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων ατόμων με αναπηρία.

Τα ποσοστά, κατ' έτος, τα οποία εκφράζουν το πλήθος των πολιτών με αναπηρία στην παραγωγική ηλικία σε συνδυασμό με την υφιστάμενη κατάσταση ενισχύουν την άποψη ότι απαιτείται βελτίωση της υφιστάμενης κοινωνικής πολιτικής. Εκτός από την προκήρυξη θέσεων σε συντομότερα διαστήματα, αλλά και την ενίσχυση των κινήτρων στις ιδιωτικές επιχειρήσεις, σημαντικό θα ήταν να επεκταθούν μέτρα όπως η τηλεργασία και να υπάρξει νομοθετική πρόβλεψη για την εξασφάλιση του υλικοτεχνικού εξοπλισμού από το κράτος, ώστε να μην επιβαρύνονται οι ιδιωτικές επιχειρήσεις. Σε τοπικό επίπεδο θα μπορούσε να αναπτυχθούν δράσεις, ώστε να προωθηθεί η ίδρυση κοινωνικών επιχειρήσεων ένταξης προκειμένου να υπάρξουν νέες θέσεις εργασίας, οι οποίες θα συμβάλλουν στη μείωση της ανεργίας των πολιτών με αναπηρία.

Επιπλέον, σημαντική είναι η εκπαίδευση και η κατάρτιση, καθώς παρότι η επαγγελματική αποκατάσταση δεν εξαρτάται από αυτές, σχετίζεται άμεσα με αυτές. Και οι δύο αφορούν κατά κύριο λόγο τους πολίτες των ηλικιών από 0 έως 19, χωρίς να αποκλείονται οι υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες, καθώς είναι αναφαίρετο δικαίωμα του κάθε πολίτη, οποιασδήποτε ηλικίας, η πρόσβαση στη γνώμη, στο πλαίσιο των ίσων ευκαιριών. Εστιάζοντας, ωστόσο, στις ηλικίες μέχρι και 19 ετών, τα ποσοστά των ετών για τους συγκεκριμένους πολίτες κυμαίνονται στο 5,5%, το οποίο σε επίπεδο περιφερειών έχει αυξομειώσεις, αναδεικνύοντας ότι κάθε περιφέρεια έχει διαφορετικές ποσοτικές ανάγκες. Οι ανάγκες σε ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση, όμως, ανεξαρτήτως του πλήθους των πολιτών με αναπηρία της κάθε περιφέρειας, είναι ίδιες.

Στον συγκεκριμένο τομέα, παρότι έχει υπάρξει θεσμικό πλαίσιο, το οποίο έχει εφαρμοστεί σε σημαντικό βαθμό, παρατηρείται ότι έχει να επικαιροποιηθεί περίπου 40 χρόνια, με αποτέλεσμα να μην συμβαδίζει με τις υπάρχουσες συνθήκες. Σε μια εποχή που η τεχνολογία είναι αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας και οι άνθρωποι μπορούν να επικοινωνούν ανά πάσα στιγμή, μπορεί να προβλεφθεί η εξ αποστάσεως εκπαίδευση για τους εκπαιδευόμενους με αναπηρία που αντιμετωπίζουν ζητήματα φυσικής και λειτουργικής προσβασιμότητας. Η παροχή του κατάλληλου υλικοτεχνικού εξοπλισμού στους

εκπαιδευτικούς και τους συγκεκριμένους πολίτες θα έδινε τη δυνατότητα, μετά από νομοθετική παρέμβαση, της τηλεκπαίδευσης όταν απαιτείται.

Τέλος, για τις ηλικιακές ομάδες από 70 ετών και άνω παρατηρείται ότι το ποσοστό, στην επικράτεια, την τριετία 2019-2021, κυμαίνεται από 22,16% έως 24,40%. Η σύγκριση των περιφερειών αναδεικνύει έντονες διακυμάνσεις, με ποσοστά ακόμα και κάτω από 10%. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι, στην Περιφέρεια Ηπείρου το ποσοστό των πολιτών με πιστοποιημένη αναπηρία από το ΚΕ.Π.Α. ηλικίας άνω των 80 ετών, το 2021, αγγίζει το 22,71% επί των πιστοποιημένων ατόμων με αναπηρία της Περιφέρειας Ηπείρου κατά το συγκεκριμένο έτος. Τα ποσοστά της επικράτειας αναδεικνύουν ότι η συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα καλύπτει, περισσότερο από το 1/5 των κατ' έτος πιστοποιημένων ατόμων με αναπηρία. Οι συγκεκριμένοι πολίτες δεν έχουν ανάγκη σε αυτή την ηλικία την επαγγελματική αποκατάσταση, αλλά την αξιοπρεπή διαβίωσή τους.

Εν κατακλείδι, το κράτος οφείλει να επικαιροποιήσει το θεσμικό πλαίσιο για να αναπτυχθούν οι απαιτούμενες δομές και υποδομές, ώστε όλοι οι συμμετέχοντες και δρώντες να μπορούν να συλλειτουργούν στην κοινή προσπάθεια της αντιμετώπισης των καθημερινών ζητημάτων για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία. Επιπλέον, εκτός από το κράτος και οι πολίτες, ως μέλη της κοινωνίας των πολιτών, πρέπει να συμμετέχουν στην κάλυψη των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών αναγκών των συγκεκριμένων πολιτών.

Παράρτημα Α

Π.Α.1 Ποσοστά πολιτών με αναπηρία ανά φύλο και ηλικιακή ομάδα έτους 2019

Ηλικίες	Άντρες	Ποσοστό	Γυναίκες	Ποσοστό
0-9	1753	1,49	1079	0,92
10-19	2333	1,98	1562	1,33
20-29	2907	2,47	1880	1,60
30-39	5429	4,61	3812	3,24
40-49	9357	7,95	8381	7,12
50-59	14918	12,68	12749	10,83
60-69	14226	12,09	11209	9,53
70-79	6648	5,65	6384	5,43
>80	4835	4,11	8204	6,97
Σύνολο	62406		55260	

Π.Α.2 Ποσοστά πολιτών με αναπηρία ανά φύλο και ηλικιακή ομάδα έτους 2020

Ηλικίες	Άντρες	Ποσοστό	Γυναίκες	Ποσοστό
0-9	1591	1,48	972	0,90
10-19	2044	1,90	1287	1,19
20-29	2666	2,47	1582	1,47
30-39	4775	4,43	3437	3,19
40-49	8474	7,86	7793	7,23
50-59	13438	12,46	11680	10,83
60-69	12778	11,85	10613	9,84
70-79	5930	5,50	5986	5,55
>80	4699	4,36	8110	7,52
Σύνολο	56395		51460	

Π.Α.3 Ποσοστά πολιτών με αναπηρία ανά φύλο και ηλικιακή ομάδα έτους 2021

Ηλικίες	Άντρες	Ποσοστό	Γυναίκες	Ποσοστό
0-9	1809	1,59	1027	0,90
10-19	2121	1,87	1310	1,15
20-29	2596	2,28	1560	1,37
30-39	4706	4,14	3377	2,97
40-49	9025	7,94	8132	7,15
50-59	13494	11,87	12694	11,16
60-69	13037	11,46	11080	9,74
70-79	6011	5,29	6559	5,77
>80	5123	4,51	10056	8,84
Σύνολο	57922		55795	

Π.Α.4 Ποσοστά πολιτών βάσει απογραφής ανά φύλο και ηλικιακή ομάδα

Ηλικία	Άντρες	Ποσοστό	Γυναίκες	Ποσοστό	Σύνολο
0-9	537220	51,17	512619	48,83	1049839
10-19	552173	51,47	520532	48,53	1072705
20-29	696744	51,58	654124	48,42	1350868
30-39	827542	50,60	807762	49,40	1635304
40-49	781112	49,40	799983	50,60	1581095
50-59	677018	48,64	714836	51,36	1391854
60-69	543421	47,92	590624	52,08	1134045
70-79	456247	44,85	560995	55,15	1017242
>80	231746	39,73	351588	60,27	583334
Σύνολο	5303223		5513063		10816286

Π.Α.5 Πολίτες με αναπηρία ανά φύλο και περιφέρεια

Περιφέρεια	2019		2020		2021	
	Άντρες	Γυναίκες	Άντρες	Γυναίκες	Άντρες	Γυναίκες
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	4040	4012	3585	3790	3769	4028
Περιφέρεια Αττικής	21535	19359	18757	17126	19249	18626
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	926	874	902	838	884	849
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	4359	3567	4201	3552	4397	4054
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	1614	1389	1449	1404	1626	1476
Περιφέρεια Ηπείρου	2599	2154	2366	2131	2581	2592
Περιφέρεια Θεσσαλίας	4522	3709	4045	3497	4303	4074
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	915	770	928	780	832	778
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	11367	10321	10061	9626	10447	10301
Περιφέρεια Κρήτης	3688	3105	3478	2966	3331	3003
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	1152	1037	1167	1103	1093	1063
Περιφέρεια Πελοποννήσου	2955	2517	2782	2337	2911	2633
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	2738	2447	2674	2310	2499	2318
Γενικό Άθροισμα	62410	55261	56395	51460	57922	55795

Π.Α.6 Απόλυτοι αριθμοί πολιτών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και περιφέρεια έτους 2019

Περιφέρεια	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	>80	Σύνολο
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	157	204	266	541	1055	2011	1954	844	1020	8052
Περιφέρεια Αττικής	987	1425	1687	3526	6632	9682	8510	4500	3943	40892
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	43	72	70	129	240	401	397	213	235	1800
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	188	263	341	661	1218	1840	1695	822	897	7925
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	73	108	113	212	418	683	687	332	375	3001
Περιφέρεια Ηπείρου	96	121	168	307	586	1044	1011	628	792	4753
Περιφέρεια Θεσσαλίας	186	279	359	629	1194	1908	1919	944	813	8231
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	54	60	69	119	246	399	363	191	184	1685
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	468	622	909	1615	3176	5155	4733	2456	2554	21688
Περιφέρεια Κρήτης	241	267	284	521	1050	1561	1413	715	741	6793
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	85	92	104	187	358	521	465	237	140	2189
Περιφέρεια Πελοποννήσου	132	209	218	407	824	1284	1164	584	650	5472
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	122	173	199	387	742	1178	1124	566	694	5185
Σύνολο	2832	3895	4787	9241	17739	27667	25435	13032	13038	117666

Π.Α.7 Ποσοστά πολιτών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και περιφέρεια έτους 2019 επί των πολιτών με αναπηρία της συγκεκριμένης περιφέρειας

Περιφέρεια	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	> 80
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	1,95	2,53	3,30	6,72	13,10	24,98	24,27	10,48	12,67
Περιφέρεια Αττικής	2,41	3,48	4,13	8,62	16,22	23,68	20,81	11,00	9,64
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	2,39	4,00	3,89	7,17	13,33	22,28	22,06	11,83	13,06
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	2,37	3,32	4,30	8,34	15,37	23,22	21,39	10,37	11,32
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	2,43	3,60	3,77	7,06	13,93	22,76	22,89	11,06	12,50
Περιφέρεια Ηπείρου	2,02	2,55	3,53	6,46	12,33	21,97	21,27	13,21	16,66
Περιφέρεια Θεσσαλίας	2,26	3,39	4,36	7,64	14,51	23,18	23,31	11,47	9,88
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	3,20	3,56	4,09	7,06	14,60	23,68	21,54	11,34	10,92
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	2,16	2,87	4,19	7,45	14,64	23,77	21,82	11,32	11,78
Περιφέρεια Κρήτης	3,55	3,93	4,18	7,67	15,46	22,98	20,80	10,53	10,91
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	3,88	4,20	4,75	8,54	16,35	23,80	21,24	10,83	6,40
Περιφέρεια Πελοποννήσου	2,41	3,82	3,98	7,44	15,06	23,46	21,27	10,67	11,88
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	2,35	3,34	3,84	7,46	14,31	22,72	21,68	10,92	13,38

Π.Α.8 Απόλυτοι αριθμοί πολιτών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και περιφέρεια έτους 2020

Περιφέρεια	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	>80	Σύνολο
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	178	196	264	460	1005	1787	1796	761	928	7375
Περιφέρεια Αττικής	859	1121	1442	3025	5984	8520	7323	3950	3660	35884
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	39	72	62	137	213	394	386	235	202	1740
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	162	236	396	652	1205	1766	1688	786	862	7753
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	83	87	106	181	349	614	669	321	442	2852
Περιφέρεια Ηπείρου	86	127	149	269	583	932	961	565	825	4497
Περιφέρεια Θεσσαλίας	155	220	263	589	1130	1763	1874	824	724	7542
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	44	57	57	131	244	435	385	170	185	1708
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	404	524	796	1363	2780	4629	4322	2244	2625	19687
Περιφέρεια Κρήτης	219	277	261	473	963	1431	1356	744	720	6444
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	107	94	109	193	350	477	428	289	223	2270
Περιφέρεια Πελοποννήσου	100	164	187	391	748	1210	1128	508	683	5119
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	127	156	156	348	713	1160	1075	518	731	4984
Σύνολο	2563	3331	4248	8212	16267	25118	23391	11915	12810	107855

Π.Α.9 Ποσοστά πολιτών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και περιφέρεια έτους 2020 επί των πολιτών με αναπηρία της συγκεκριμένης περιφέρειας

Περιφέρεια	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	> 80
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	2,41	2,66	3,58	6,24	13,63	24,23	24,35	10,32	12,58
Περιφέρεια Αττικής	2,39	3,12	4,02	8,43	16,68	23,74	20,41	11,01	10,20
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	2,24	4,14	3,56	7,87	12,24	22,64	22,18	13,51	11,61
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	2,09	3,04	5,11	8,41	15,54	22,78	21,77	10,14	11,12
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	2,91	3,05	3,72	6,35	12,24	21,53	23,46	11,26	15,50
Περιφέρεια Ηπείρου	1,91	2,82	3,31	5,98	12,96	20,72	21,37	12,56	18,35
Περιφέρεια Θεσσαλίας	2,06	2,92	3,49	7,81	14,98	23,38	24,85	10,93	9,60
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	2,58	3,34	3,34	7,67	14,29	25,47	22,54	9,95	10,83
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	2,05	2,66	4,04	6,92	14,12	23,51	21,95	11,40	13,33
Περιφέρεια Κρήτης	3,40	4,30	4,05	7,34	14,94	22,21	21,04	11,55	11,17
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	4,71	4,14	4,80	8,50	15,42	21,01	18,85	12,73	9,82
Περιφέρεια Πελοποννήσου	1,95	3,20	3,65	7,64	14,61	23,64	22,04	9,92	13,34
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	2,55	3,13	3,13	6,98	14,31	23,27	21,57	10,39	14,67

Π.Α.10 Απόλυτοι αριθμοί πολιτών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και περιφέρεια έτους 2021

Περιφέρεια	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	> 80	Σύνολο
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	170	203	232	475	1014	1887	1837	844	1135	7797
Περιφέρεια Αττικής	958	1199	1427	3013	6252	9023	7877	4150	3976	37875
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	41	64	76	136	228	354	338	235	261	1733
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	204	232	359	672	1329	1836	1832	879	1108	8451
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	63	88	108	178	407	652	700	346	560	3102
Περιφέρεια Ηπείρου	86	118	136	315	629	966	1064	684	1175	5173
Περιφέρεια Θεσσαλίας	219	261	314	580	1155	1951	1774	944	1179	8377
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	38	62	62	94	253	378	377	168	178	1610
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	498	589	807	1320	3071	4846	4309	2322	2986	20748
Περιφέρεια Κρήτης	210	210	211	465	971	1421	1362	686	798	6334
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	107	102	87	151	344	503	422	247	193	2156
Περιφέρεια Πελοποννήσου	131	171	185	351	790	1268	1237	579	832	5544
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	111	132	152	333	714	1103	988	486	798	4817
Σύνολο	2836	3431	4156	8083	17157	26188	24117	12570	15179	113717

Π.Α.11 Ποσοστά πολιτών με αναπηρία ανά ηλικιακή ομάδα και περιφέρεια έτους 2021 επί των πολιτών με αναπηρία της συγκεκριμένης περιφέρειας

Περιφέρεια	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	> 80
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	2,18	2,60	2,98	6,09	13,01	24,20	23,56	10,82	14,56
Περιφέρεια Αττικής	2,53	3,17	3,77	7,96	16,51	23,82	20,80	10,96	10,50
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	2,37	3,69	4,39	7,85	13,16	20,43	19,50	13,56	15,06
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	2,41	2,75	4,25	7,95	15,73	21,73	21,68	10,40	13,11
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	2,03	2,84	3,48	5,74	13,12	21,02	22,57	11,15	18,05
Περιφέρεια Ηπείρου	1,66	2,28	2,63	6,09	12,16	18,67	20,57	13,22	22,71
Περιφέρεια Θεσσαλίας	2,61	3,12	3,75	6,92	13,79	23,29	21,18	11,27	14,07
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	2,36	3,85	3,85	5,84	15,71	23,48	23,42	10,43	11,06
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	2,40	2,84	3,89	6,36	14,80	23,36	20,77	11,19	14,39
Περιφέρεια Κρήτης	3,32	3,32	3,33	7,34	15,33	22,43	21,50	10,83	12,60
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	4,96	4,73	4,04	7,00	15,96	23,33	19,57	11,46	8,95
Περιφέρεια Πελοποννήσου	2,36	3,08	3,34	6,33	14,25	22,87	22,31	10,44	15,01
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	2,30	2,74	3,16	6,91	14,82	22,90	20,51	10,09	16,57

Π.Α.12 Πολίτες με αναπηρία ανά φύλο και περιφέρεια για την ηλικιακή ομάδα 0-9

Ηλικιακή ομάδα 0 - 9	2019		2020		2021	
	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	91	66	108	70	112	58
Περιφέρεια Αττικής	614	373	533	326	609	349
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	27	16	23	16	33	8
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	115	73	107	55	122	82
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	49	24	48	35	41	22
Περιφέρεια Ηπείρου	63	33	51	35	57	29
Περιφέρεια Θεσσαλίας	116	70	98	57	136	83
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	40	14	27	17	24	14
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	278	190	248	156	314	184
Περιφέρεια Κρήτης	144	97	127	92	138	72
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	56	29	73	34	63	44
Περιφέρεια Πελοποννήσου	82	50	63	37	94	37
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	78	44	85	42	66	45
Σύνολο	1753	1079	1591	972	1809	1027

Π.Α.13 Πολίτες με αναπηρία ανά φύλο και περιφέρεια για την ηλικιακή ομάδα 10-19

Ηλικιακή ομάδα 10 -19	2019		2020		2021	
	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	120	84	126	70	130	73
Περιφέρεια Αττικής	874	551	697	424	771	428
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	50	22	50	22	46	18
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	156	107	132	104	137	95
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	62	46	55	32	53	35
Περιφέρεια Ηπείρου	78	43	79	48	70	48
Περιφέρεια Θεσσαλίας	166	113	134	86	151	110
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	32	28	37	20	35	27
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	379	243	303	221	362	227
Περιφέρεια Κρήτης	140	127	167	110	124	86
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	58	34	62	32	57	45
Περιφέρεια Πελοποννήσου	116	93	104	60	102	69
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	102	71	98	58	83	49
Σύνολο	2333	1562	2044	1287	2121	1310

Π.Α.14 Πολίτες με αναπηρία ανά φύλο και περιφέρεια για την ηλικιακή ομάδα 20-29

Ηλικιακή ομάδα 20 -29	2019		2020		2021	
	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	161	105	157	107	139	93
Περιφέρεια Αττικής	1085	602	914	528	919	508
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	33	37	42	20	41	35
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	205	136	258	138	220	139
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	69	44	63	43	65	43
Περιφέρεια Ηπείρου	86	82	89	60	76	60
Περιφέρεια Θεσσαλίας	215	144	166	97	195	119
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	30	39	41	16	33	29
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	549	360	506	290	500	307
Περιφέρεια Κρήτης	158	126	165	96	124	87
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	60	44	58	51	57	30
Περιφέρεια Πελοποννήσου	138	80	117	70	129	56
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	118	81	90	66	98	54
Σύνολο	2907	1880	2666	1582	2596	1560

Π.Α.15 Πολίτες με αναπηρία ανά φύλο και περιφέρεια για την ηλικιακή ομάδα 30-39

Ηλικιακή ομάδα 30 -39	2019		2020		2021	
	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	297	244	241	219	263	212
Περιφέρεια Αττικής	2200	1326	1896	1129	1870	1143
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	75	54	79	58	74	62
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	378	283	361	291	382	290
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	125	87	93	88	91	87
Περιφέρεια Ηπείρου	160	147	131	138	151	164
Περιφέρεια Θεσσαλίας	354	275	305	284	308	272
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	73	46	76	55	53	41
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	917	698	783	580	772	548
Περιφέρεια Κρήτης	293	228	273	200	256	209
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	113	74	103	90	91	60
Περιφέρεια Πελοποννήσου	222	185	237	154	198	153
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	222	165	197	151	197	136
Σύνολο	5429	3812	4775	3437	4706	3377

Π.Α.16 Πολίτες με αναπηρία ανά φύλο και περιφέρεια για την ηλικιακή ομάδα 40-49

Ηλικιακή ομάδα 40 -49	2019		2020		2021	
	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	539	516	476	529	526	488
Περιφέρεια Αττικής	3534	3098	3283	2701	3334	2918
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	124	116	104	109	110	118
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	678	540	660	545	718	611
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	220	198	166	183	224	183
Περιφέρεια Ηπείρου	311	275	303	280	340	289
Περιφέρεια Θεσσαλίας	623	571	584	546	591	564
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	127	119	121	123	124	129
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	1680	1496	1362	1418	1590	1481
Περιφέρεια Κρήτης	545	505	484	479	510	461
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	167	191	158	192	173	171
Περιφέρεια Πελοποννήσου	425	399	401	347	399	391
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	385	357	372	341	386	328
Σύνολο	9358	8381	8474	7793	9025	8132

Π.Α.17 Πολίτες με αναπηρία ανά φύλο και περιφέρεια για την ηλικιακή ομάδα 50-59

Ηλικιακή ομάδα 50 -59	2019		2020		2021	
	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	1071	940	926	861	947	940
Περιφέρεια Αττικής	5155	4527	4507	4013	4611	4412
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	199	202	207	187	186	168
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	1064	776	998	768	972	864
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	381	302	329	285	360	292
Περιφέρεια Ηπείρου	619	425	509	423	490	476
Περιφέρεια Θεσσαλίας	1050	858	964	799	1026	925
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	210	189	222	213	179	199
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	2748	2407	2457	2172	2496	2350
Περιφέρεια Κρήτης	829	732	750	681	748	673
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	252	269	248	229	239	264
Περιφέρεια Πελοποννήσου	700	584	651	559	659	609
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	640	538	670	490	581	522
Σύνολο	14918	12749	13438	11680	13494	12694

Π.Α.18 Πολίτες με αναπηρία ανά φύλο και περιφέρεια για την ηλικιακή ομάδα 60-69

Ηλικιακή ομάδα 60 -69 Περιφέρεια	2019		2020		2021	
	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	1014	940	888	908	895	942
Περιφέρεια Αττικής	4540	3970	3805	3518	4011	3866
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	218	179	206	180	188	150
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	1001	694	964	724	1040	792
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	391	296	365	304	412	288
Περιφέρεια Ηπείρου	608	403	567	394	653	411
Περιφέρεια Θεσσαλίας	1151	768	1075	799	1003	771
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	214	149	232	153	219	158
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	2655	2078	2362	1960	2383	1926
Περιφέρεια Κρήτης	862	551	778	578	751	611
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	265	200	234	194	212	210
Περιφέρεια Πελοποννήσου	673	491	676	452	703	534
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	634	490	626	449	567	421
Σύνολο	14226	11209	12778	10613	13037	11080

Π.Α.19 Πολίτες με αναπηρία ανά φύλο και περιφέρεια για την ηλικιακή ομάδα 70-79

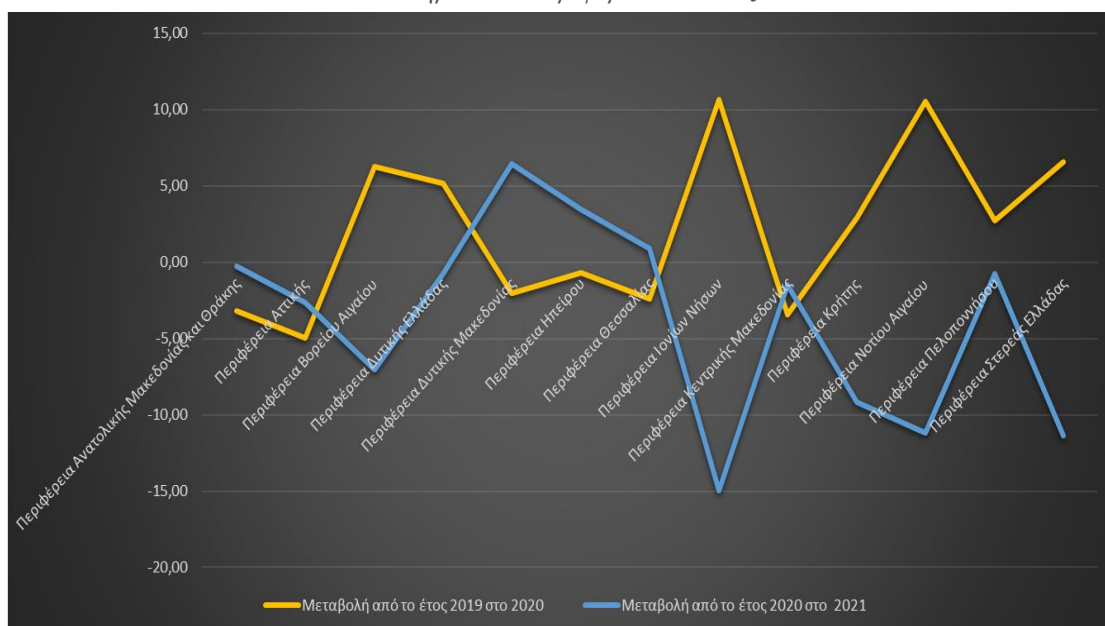
Ηλικιακή ομάδα 70 -79 Περιφέρεια	2019		2020		2021	
	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	384	460	350	411	394	450
Περιφέρεια Αττικής	2153	2347	1835	2115	1813	2337
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	114	99	106	129	119	116
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	452	370	408	378	444	435
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	174	158	172	149	181	165
Περιφέρεια Ηπείρου	364	264	323	242	362	322
Περιφέρεια Θεσσαλίας	510	434	435	389	474	470
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	112	79	102	68	98	70
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	1236	1220	1103	1141	1070	1252
Περιφέρεια Κρήτης	371	344	412	332	372	314
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	130	107	145	144	111	136
Περιφέρεια Πελοποννήσου	334	250	269	239	317	262
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	314	252	269	249	256	230
Σύνολο	6648	6384	5929	5986	6011	6559

Π.Α.20 Πολίτες με αναπηρία ανά φύλο και περιφέρεια για την ηλικιακή ομάδα > 80

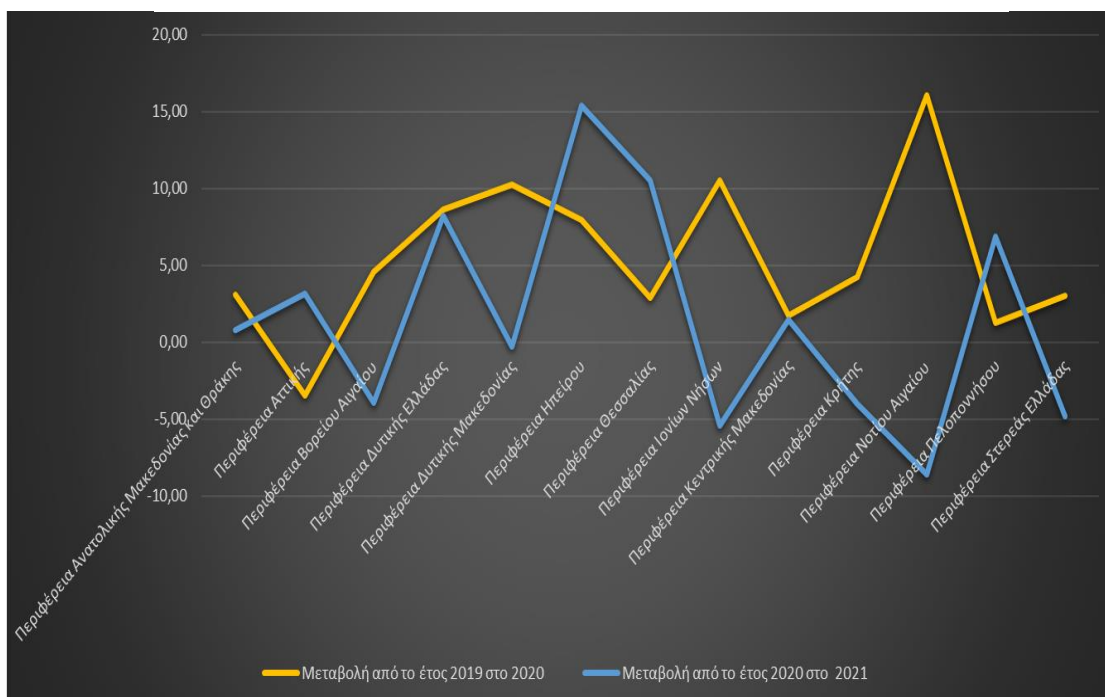
Ηλικιακή ομάδα >80	2019		2020		2021	
	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	363	657	313	615	363	772
Περιφέρεια Αττικής	1377	2565	1835	2115	2153	2347
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	86	149	106	129	114	99
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	309	588	408	378	452	370
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	142	233	172	149	174	158
Περιφέρεια Ηπείρου	310	482	323	242	364	264
Περιφέρεια Θεσσαλίας	337	476	435	389	510	434
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	77	107	102	68	112	79
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	925	1629	1103	1141	1236	1220
Περιφέρεια Κρήτης	346	395	412	332	371	344
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	51	89	145	144	130	107
Περιφέρεια Πελοποννήσου	265	385	269	239	334	250
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	245	449	269	249	314	252
Σύνολο	4833	8204	5892	6190	6627	6696

Παράρτημα Β

Π.Β.1 Διαγραμματική απεικόνιση μεταβολών (%) ποσοστών αντρών με αναπηρία ανά περιφέρεια και έτος

Π.Β.2 Διαγραμματική απεικόνιση μεταβολών (%) ποσοστών γυναικών με αναπηρία ανά περιφέρεια και έτος

Βιβλιογραφία

• Βιβλία

- Αμίτσης Γ. (2001). *Αρχές Οργάνωσης και Λειτουργίας του Συστήματος Κοινωνικής Πρόνοιας*, Αθήνα: Παπαζήσης.
- Βενιέρης Δ. (2015). *Κοινωνική Πολιτική Έννοιες & Σχέσεις*, Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.
- Βλαχόπουλος Σ. (2017). *Θεμελιώδη Δικαιώματα*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Giddens A. (2002). *Κοινωνιολογία*. Μετάφραση – Επιμέλεια: Δημήτρης Γ. Τσαούσης, Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
- Κουκιάδης Ι. (2019). *Ατομικό και Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο. Επιτομή*, Αθήνα: Εκδόσεις Σακκουλά.
- Λογαράς Δ. (2013). *Εργασία – Απασχόληση και Αναπηρία*, Αθήνα: εκδ. Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ). Ανακτήθηκε από <http://repository.edulll.gr/1606> στις 22.06.2023.
- Παπακωνσταντίνου Δ. (2019). *Εργασία, Εργασιακές Σχέσεις και Πολιτικές Απασχόλησης των Ατόμων με Αναπηρία*, Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
- Σούλης Σ. (2013). *Εκπαίδευση και Αναπηρία*, Αθήνα: εκδ. Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ). Ανακτήθηκε από: <http://repository.edulll.gr/1607> στις 02.06.2023.
- Σταθόπουλος Π. (2005). *Κοινωνική Πρόνοια Ιστορική Εξέλιξη – Νέες Κατευθύνσεις*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

• Εκθέσεις – Επίσημα έγγραφα – Μελέτες - Άρθρα

- European Disability Forum. (2023). *European Human Rights Report, Issue 7 – 2023. The Right to Work: The employment situation of people with disabilities in Europe*, Βέλγιο. Ανακτήθηκε από: https://www.edf-feph.org/content/uploads/2023/05/hr7_2023_press-accessible.pdf στις 07.06.2023.
- Ζαννής Π. (2017). *Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Πολιτική: Ο Προσδιορισμός της Σχέσης, τα Διλήμματα στις Εφαρμογές*. Κοινωνική Πολιτική, 3, 109-104. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.12681/sp.10592> στις 10.06.2023.
- Παπαβασιλείου Ι. (2015). *Επαγγελματική ένταξη και προσαρμογή ατόμων με αναπηρία*. Ανακτήθηκε από: <http://repository.edulll.gr/1888> στις 07.06.2023.

- **Νόμοι και εισηγητικές εκθέσεις**

Νόμος 4808/2021, «Για την Προστασία της Εργασίας Σύσταση Ανεξάρτητης Αρχής «Επιθεώρηση Εργασίας» Κύρωση της Σύμβασης 190 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για την εξάλειψη της βίας και παρενόχλησης στον κόσμο της εργασίας Κύρωση της Σύμβασης 187 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για το Πλαίσιο Προώθησης της Ασφάλειας και της Υγείας στην Εργασία Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1158 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Ιουνίου 2019 για την ισορροπία μεταξύ της επαγγελματικής και της ιδιωτικής ζωής, άλλες διατάξεις του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και λοιπές επείγουσες ρυθμίσεις», Εφημερίδα της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 101/τ. Α'/19.06.2021).

Νόμος 4487/2017, «Ηλεκτρονικό σύστημα διάθεσης τηλεοπτικού διαφημιστικού χρόνου, τροποποίηση του ν. 3548/2007, σύσταση μητρώου περιφερειακού και τοπικού Τύπου, ειδική σήμανση γραμμωτού κώδικα στις έντυπες εκδόσεις, δημιουργία θεσμικού πλαισίου για την ενίσχυση της παραγωγής οπτικοακουστικών έργων στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις», Εφημερίδα της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 116/τ. Α'/09.08.2017).

Νόμος 4359/2016, «Κύρωση Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη», Εφημερίδα της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 5/τ. Α'/20.01.2016).

Νόμος 3794/2009, «Ρύθμιση θεμάτων του πανεπιστημιακού και τεχνολογικού τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις», Εφημερίδα της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 156/τ. Α'/04.09.2009).

Νόμος 1566/1985, «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις», Εφημερίδα της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 167/τ. Α'/1985).

Νόμος 1143/1981, «Περί Ειδικής Αγωγής, Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαιδύσεως, Απασχολήσεως και Κοινωνικής Μέριμνας των αποκλινόντων εκ του φυσιολογικού ατόμων και άλλων τινών εκπαιδευτικών διατάξεων», Εφημερίδα της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 80/τ. Α'/1981).

Αιτιολογική έκθεση του νόμου 4488/2017, «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις Δημοσίου και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις, ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων, δικαιώματα ατόμων με αναπηρίες και άλλες διατάξεις».

- **Διαδικτυακοί τόποι**

CE.A.R.S.. *Ποιοτική έρευνα vs Ποσοτικής έρευνας*. Ανακτήθηκε από: <https://cears.edu.gr/posotiki-vs-roiotiki/> στις 07.06.2023.

Εθνική Πύλη Αναπηρίας. *Συχνές ερωτήσεις κάρτας αναπηρίας*. Ανακτήθηκε από https://epan.gov.gr/faq_karta στις 12.06.2023.

Ελληνική Στατιστική Αρχή, *Εβδομαδιαία στοιχεία θανάτων: Περίοδος 1^η έως 47^η εβδομάδα, 2021* [δελτίο τύπου] (2022, Ιανουάριος 21). Ανακτήθηκε από https://www.statistics.gr/el/statistics?p_p_id=documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=4&p_p_col_pos=1&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_javax.faces.resource=document&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_ln=downloadResources&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_documentID=496875&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKKo4IN_locale=el στις 05.08.2023.

Ελληνική Στατιστική Αρχή, A01. *Μόνιμος πληθυσμός κατά φύλο, ομάδες ηλικιών και τόπο γέννησης (Περιφέρεια, χώρα εξωτερικού) Σύνολο Χώρας, Περιφέρειες*. Ανακτήθηκε από <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM03/2011> στις 03.08.2023.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. *Άτομα με αναπηρία*. Ανακτήθηκε από: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1137 &langId=el> στις 15.06.2023.